

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

**Rhodes, Georges de
Lugduni, 1661**

Dispvtatio III. De perfectione intellectus Diuini, siue de multiplici eius
scientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](#)

DISPUTATIO III.

De perfectione intellectus divini, sive de multi-
plici eius scientia. S.Thom. quest. 14.

15. 16. 17. 18.

Dicitur explicatam scientiam illam, quae haberi à nobis potest de Deo, tum in via tum in patria, transeo nunc ad thesauros illos sapientiae, ac scientiae Dei, quorum radiis perstricta humana mens, confiteri cogitur domino, quia terribiliter magnificatus est, inquit Chrysost. homil. 1. quia scilicet mirabilis facta est scientia eius supra nos, confortata est & non poterimus ad eam. Sunt autem consideranda potissimum in ea quinque, primò sapientia, & scientia Dei generativum. Secundò, scientia simplicis intelligentia quā cognoscit possibilia. Tertiò, scientia visionis quā cognoscit absolute futura. Quartò, scientia media quā cognoscit futura sub conditione. Quintò, scientia practica, & Ideæ.

QUÆSTIO I.

De sapientia & scientia diuina generativum.

Ingradimur ergo profunda Dei, & sublimem illam imitatem quasi sine mente, sine ratione, sine nomine, atque adeo sapientiam sine sapientia ut ait Dionysius cap. 7. de diuinis nominibus spectare nitimur in caligine, ubi occurunt videnda quatuor. Primò, potentia ipsa intellectus Dei. Secundò, multiplex eius obiectum. Tertiò, multiplex eius actus. Quartò, multiplex eius divisio.

SECTIO I.

De potentia intellectiva que est in Deo.

Art. 1. & 4.

Certum est primò, in nullo vero sensu negari posse quod in Deo sit verus, & propriè dictus intellectus. Quia primò, scripturæ ac Patres intellectum & sapientiam Deo absolute tribuunt, *Qui fecit caelos in intellectu, o altitudo diuinarum sapientie, & scientie Dei.* Cyrill. lib. 11. Thesauri, *Deum appellat supremum, & optimum intellectum,* Irenæus lib. 2. c. 42. Deus (inquit) *totus existens mens, & ratio.* Damascenus lib. 2. cap. 15. dicitur *Deus intellectus, & ratio.* Deinde probat hoc S. Thomas art. 1. & lib. 1. contra gentes cap. 44. optimis rationibus, quia Deus est immaterialis, quia cum sit primum mouens omnia in suis fines dirigit: quia intellectus est supremus vitæ gradus, & perfectio simplex, nam tametsi unus est, quodam tam modo est omnia.

In Deo est
intellectus.
Porentia
intellectiva
quid si-
guifacet.

Certum est secundò, intellectum esse non posse in Deo, quin sit etiam in Deo potentia intellectiva, capacitas & facultas intelligendi. Ratio est quia, huiusmodi potentia sumi potest tripliciter primò præcisius propter significat id cui non repugnat actu intelligere, abstrahendo ab eo quod Deus actu intelligat, quemadmodum bene Deus dicitur posse actu existente, ego qui actu loquor, dico posse loqui, si enim non possem loqui, actu non loquerer. Nam hac possibilis non est aliud quam non repugnans. Secundò sumi potest negatiuè propter negat actualem intellecionem, sic quando Petrus non est, dicitur posse actu esse, illa possibilis negat actualem existentiam Petri, qui quando erit, non erit amplius possibilis & ego possum actu intelligere id quod non intelligo actu. Tertiò, sumitur effectuè pro facultate

Tom. I.

producenti vitaliter in se actualem intellecionem, & illam recipiendi, & hoc est quod propriè vocamus actum primum intelligendi ut statim dicam. Si sumatur primo modo potentia intelligendi, tam certum est illam esse in Deo, quam certum est esse in Deo intellectum: si sumatur negatiuè certum etiam est illam esse non posse in Deo qui est simplex, actus purus & infinitus.

Tota ergo difficultas esse potest de tertio sensu in quo potentia, sumpta quasi effectuè significat actum primum intelligendi, & queritur vtrum sicut est in Deo perfectio correspondens intellectioni actuali quæ in nobis est actus secundus, sic etiam sit perfectio altera quæ correspondeat actui primo qui dicitur in nobis facultas intelligens & est prior intellectione actuali, adeò vt possimus concipere in Deo aliquid, quod nostro modo intelligendi antecedat intellectionem, tanquam principium eius effectuum, & receptuum, sive primò, illud principium sit actus primus radicalis respondens substantia creatæ intellectuæ: sive secundò, sit actus primus proximus, & formalis respondens potentia intellectuæ speciei, & habitui creato: sive vtrum in Deo reperiatur perfectio illa quæ constituit in creatis actum primum intelligendi.

Statua
contro-
versia.

Prima da-
bitatio.

Ratio ergo dubit. primò est quia in Deo non est potentia ad intelligendum; potest enim intelligere, ergo est potentia, ergo actus primus qui non significat aliud quam potentiam. Deinde ubi est actus secundus, ibi necessariò esse debet actus primus, in Deo est actus secundus intelligendi, & volendi qui refertur necessariò ad primum, ergo est necessariò actus primus. Quomodo? enim potest aliquid esse secundum ubi nihil est primum. Denique vt intellectus Dei concipiatur ad modum actus primi sufficit vt concipere possim in Deo vim intelligendi, non concipiendo actualem intellectionem, sed possum intelligere illam vim in Deo non cogitatâ intelleccióne actuali, ergo possum intelligere in Deo actum primum intelligendi. Minor probatur possum intelligere in Deo intellectuum radicale, non cogitando intellectuum formale. Intellectuum radicale nihil aliud est quam vis intelligendi in actu primo: ergo possum intelligere vim intelligendi in actu primo si ne actu secundo.

Seconda
dubitatio.

Secundò, sicut datur in Deo potentia generativa, quæ verum est principium filij immanenter geniti, & ipsius generationis, sic non est absurdum ponere in Deo potentiam intellectuam, tanquam principium intellectus, videtur enim par esse ratio. Nam quamvis potentia generativa ut sic non sit receptiva, tamen in Deo cum sit immanenter operans, non minus est receptiva quam intellectus. Neque satisfacit Herice cum ait potentiam generativam in Deo non esse principium generationis actiæ, sed termini producti, quia sicut non implicat dari potentiam generativam termini producti immanenter, sic neque implicat dari potentiam productivam termini actualis.

Tertia da-
bitatio.

Tertiò, datur in Deo scientia libera, illa est actus primus intelligendi ergo, &c. Minor probatur: actus primus sciendi nihil aliud est quam potentia ad scendum cum carentia scientie actialis, sed multa Deus posset scire per scientiam liberam qua actu non scit vi patet, ergo scientia libera est actus primus. Confirmat primo, Deus ab æterno habuit potentiam non sciendi ea quæ scit, ergo etiam in tempore habet illam potentiam. Antecedens patet, quia potuit Deus ab æterno non decernere creationem eorum quæ sunt acti, atque adeò habuit potentiam illa non sciendi.

Consequentia est etiam evidens, quia si ab æterno potuit Deus transire sine imperfectione ab illo

K statu

statu potentiae sciendi, ad actum sciendi, & ab indeterminatione ad determinationem, quare nunc similiter in tempore non potest. Confirmat. Secundò, quia scientia libera solum superaddit respectum rationis actui necessario: ergo sine mutatione posset aliquid de novo scire, si de novo esset aliquid futurum, & scibile.

Conclusio negativa.

Dicendum tamen est, nullum etiam per rationem esse posse in Deo actum primum intelligendi aut voluntari propriè dictum, vel formalem, vel radicalem, siue ille sit potentia, siue species impresa, siue habitus. Ita post Aureolum, & Gabrielem censent Suarez disput. 30. Metaph. sect. 15. Herice disput. 2. cap. 3. Arrubal. disput. 38. cap. 5. Fasolus art. 4. contra Molinam, Valquem, Albertinum, & alios recentiores.

Ratio.

Ratio autem optima est quam habet Herice loco citata: nullum attributum existit in Deo formaliter quod excludit simplicitatem, puritatem, & infinitatem, sed actus primus & potentia intelligendi propriè sumpta, prout distinguitur ab actu secundo excludit hæc tria, ergo actus primus intelligendi propriè dictus non est in Deo, etiam per rationem. Probo minorem, illud quod essentialiter includit receptionem & distinctionem excludit simplicitatem puritatem, & infinitatem: actus primus intelligendi propriè dictus essentialiter includit distinctionem & receptionem, ergo excludit simplicitatem. Probo minor, actus primus intelligendi, prout distinguitur ab actu secundo, constituitur formaliter, per vim productiuam, & receptiuam intellectuonis: sed vis productiuam, & receptiuam intellectuonis, formaliter includit distinctionem, & receptionem, nam vbi est productio, ibi est distinctio realis. Ergo actus primus intelligendi propriè dictus formaliter dicit receptionem, & distinctionem. Probat. maior actus primus intelligendi constituitur per aliquid quod non potest esse illi commune cum actu secundo intelligendi, sed nihil aliud conuenit actu primo, quod actu secundo non conueniat præter virtutem productiuam, & receptiuam, ergo per illas constituitur actus primus intelligendi.

**Prima eva-
gio.**

Neque dicas primò, actum primum constitui per id, quod antequam concipiatur Deus actu intelligere, concipiatur ut substantia completa, & quasi radix personalitatis omnino independentis; nam vt sic neque concipimus Deum, actu intelligere, neque habere proximam virtutem ad intelligendum, sed tantum fundare negationem repugnantia ad intelligendum. Hoc enim est esse actum primum.

Contra enim, per illud actus primus non distinguitur ab actu secundo, quod potest conuenire actu secundo: sed esse substantiam completam: habere non repugnantiam: esse radicem personæ independentis potest conuenire actu secundo intelligendi, sicut esse substantiam completam, & habere non repugnantiam ad existendum, conuenit actuali existentiæ, ergo actus primus intelligendi non potest constitui per hoc quod sit substantia completa, &c.

**Secunda
evagio.**

Confirmatur, quia non implicat actualis intellectio, quia sit substantia completa, existens à se, cuius differentia ultima si actu cognoscere, illa nullo modo erit actus primus, ergo actus primus non constituitur formaliter, per rationem substantiae, &c.

Neque dicas secundò, etiamsi nullus sit influxus realis intellectus diuini in suam intellectuonem potest tamen ratio creata cum fundamento in re concipere intellectum diuinum, per modum influentis in actu ipsum intelligendi: sicut enim vis intelligendi concipitur ut radix volitionis, quia est aliquid presuppositum volitioni, sic concipietur ut aliquid prius & presuppositum, intellectuoni actuali.

Sed contra: implicat ut ratio creata cum funda-

mento in re concipiatur in Deo influxum intellectus in actualem intellectuonem, si non sit in Deo talis influxus, sed ille influxus in Deo non est; alioqui esset distinctio, & receptio, ergo ille cum fundamento in re concipi non potest. Confirm. quia ut principium intelligenti sit actus primus non sufficit quod nostro conceptu sit aliquid presuppositum, & ut ex eo inferatur actualis intellectio, alioqui intellectio esset actus primus respectu volitionis ergo ad actum primum non sufficit quod sit aliquid presuppositum.

Neque dicas tertio, facile assignari posse predicata quæ significant actum primum radicalem & formalem in Deo est intellectuum, ut quod, siue id quod intelligit, & est substantia intellectua persona, nam actus secundus ut sic, est id quo intelligitur, non autem id quod intellegit.

Sed contra: illud non est actus primus radicalis quod potest conuenire actu secundo formaliter ut sic, sed esse intellectuum ut quod: esse substantiam exiguum personæ potest conuenire actu secundo ut sic, non enim implicat actualis intellectio, quæ sit substantia completa existens à se, quæ sine dubio erit intellectuum, ut quod, ergo, &c.

Deinde non implicat actus secundus existens à se substantialis, & subsistens ille erit intellectuum ut quod, ergo, &c. Denique non magis concipi potest in Deo actus primus intelligendi, quia actus primus existendi quem certum est nullum esse. Prob. idè per te datur actus primus intelligendi, quia datur intellectuum ut quod, sed datur etiam in Deo existens, ut quod, & eternum ut quod, &c. Ergo debebit dari actus primus existendi & eternitatis, &c.

Confirm. nam actus primus intelligendi non constituitur per solam non repugnantiam ad intelligendum quæ pura negatio est, actu autem primus est perfectio positiva neque per negationem actualis intellectuonis alioqui dum intellectus actu intelligit non esset actus primus, ergo constituitur per vim productiuam & receptiuam.

Ad primam Resp. disting. primam consequiam: ergo in Deo est potentia, prout potentia significat non repugnantiam ad intelligendum concedo: prout significat principium intellectuonis, nego. Nam Deus hoc modo est potens intelligere, quo est potens esse, non est autem potens esse, quod habeat principium sui esse, sed quia non repugnat ei esse. Deinde fateor non esse ibi actu secundum vbi non est actus primus saltem propriè dictus, prout significat non repugnantiam ad intelligendum: potest autem reperiri actus secundus sine actu primo propriè dicto prout significat principium effectuum, & receptuum actionis. Vnde distinguitur similiter illa maior, ut sit in Deo actus primus intelligendi, sufficit ut possim concipere in Deo vim intelligendi per modum principij actiui, & receptui non concipiendo actualem intellectuonem concedo: vim intelligendi, tanquam non repugnantiam ad intelligendum, nego. Dictum est sæpe quod potest in Deo concipi vis intelligendi tanquam non repugnantia, non tanquam principium intellectuonis actualis. Denique fateor esse in Deo intellectuum radicale, cum essentia (ut dixi) sit radix omnium quæ sunt in Deo. Sed nego illud intellectuum radicale esse vim intelligendi in actu primo, alioqui daretur actus primus omnium attributorum, inquit ut argumentabar, intellectio esset actus primus respectu volitionis quæ probatur per intellectuonem ut radicem, intellectuum ergo radicale non est actus primus quia non concipitur ut principium effectuum, & receptuum intellectuonis formalis; cum etiam illam contineat formaliter implicitè, neque sat est quod concipiatur tanquam principium virtuale, & radix intellectuonis, sicut aliorum attributorum

nam

Tertia
evagio.

Solutio se-
cundæ du-
bitationis.

De scientia Dei.

75

nam ad actum primum requiritur actuale principium, quod non contineat actum secundum formaliter implicitè.

Solutio secunda.
Ad secundam Resp. conced. dari potentiam generatiuam in Deo; nego dari potentiam intellectuam propriè dictam. Ratio disparitatis est, quia potentia generativa cum sit notionalis habet terminum notionalem verè productum, & realiter distinctum à producente, neque hoc pugnat cum diuina simplicitate, puritate, infinitate, cum non inducatur distinctio in essentia, neque terminus productus recipiatur in principio producente aut illud perficiat. Potentia verè intellectuam cum sit essentialis non posset habere terminum productum nisi essentialem, qui distingui non posset à principio producente, alioqui tolleretur Dei simplicitas, puritas, infinitas, sed hoc totum erit manifestius disputat. 6.

Solutio terza.
Ad tertiam Respon. illam esse difficultatem grauissimam de actibus liberis diuinis de qua dicetur postea plenius: obiter nunc dico scientiam liberam esse realiter solum actum secundum necessarium libere terminatum ad obiecta ad quæ poterat non terminari. Si ergo Deus de novo intelligerer aliquid quod nunc non cognoscit, non haberet actum aliquem realiter distinctum ab eo quem habet, sed haberet eundem actum secundum aliter terminatum. Ad utramque confirmationem eadem distinctione responderi debet, in qua nunc non moror.

Species & habitus.
Colliges autem primò, ex dictis quod nulla in diuino intellectu potest concipi esse species impressa, neque habitus scientificus quia illius virtusque munus est complere potentiam in actu primo, quæ in Deo nulla est.

Memoria.
Colliges secundò, intellectum, memoriam, reminiscientiam quatenus sunt in Deo, nihil omnino aliud significare, quam actum secundum scientię, id est actuale cognitionem, & tendentiam substantiam in obiectum; memoria enim Dei est cognitione quæ semper cognoscit præterita ut praesentia. Deinde ille actus secundus non potest propriè dici actio, cum non sit productio termini distincti à principio producente, sed tantum est actus ultimus diuina substantia, & vitalis tendentia in obiectum: vel potius ipsa diuina substantia, se ipsa tendens in obiectum.

Vita diuina.
Colliges tertiod, rationem vita diuina maximè proprie consistere in intellectione ac volitione: quia licet illæ non sint actiones, & productiones ut sunt essentiales, sunt tamen vera tendentia actuales ipsius substantia in obiectum, in quo consistit ratio vita. Diuina enim substantia est per se vita, & actualis motio sui ipsius ad obiecta quæ cognoscit, & amat. Possunt autem hi actus vocari operationes & actiones, excludendo tamen semper rationem productio- nis, significando duntaxat actualem tendentiam, & apprehensionem obiectorum.

SECTIO II.

De obiecto scientie diuinae generativi.

Art. 1. 2. 3. 6. 9. 10. 11. 12.

L Atissimus hic campus est, quia latissime diuina scientia se extendit: loquor enim hic de obiecto solum materiali generativi, & quero quid Deus sciat, potest autem dici vniuersum quod illud est omne scibile: quia infinita non est scientia, si esset aliquid quod illa non actu sciret, sicut potentia non est infinita simpliciter si esset aliquid quod illa non actu posset producere. Vnde scitur aliquid ab intellectu infinito, eo ipso quod est scibile: sed ut explicetur hoc distinctius videndum primò est quomodo Deus se ipsum cognoscat. Secundò quomodo cognoscat creaturem.

Tom. I.

§. I.

An & quomodo Deus cognoscat se ipsum.

Art. 2. & 4.

Sicut in cognitione creata sic eriam in diuina distinguui solet obiectum materiale, & formale, motuum, & terminativum, primarium, & secundarium. Materiale illud est quod cognoscitur: formale quod est ratio cognoscendi, & dat speciem actu. Motiuum videtur coincidere cum formalis: & terminativum cum materiali. Primarium quod cognoscitur ratione sui: secundarium quod cognoscitur propter iunctum est alteri.

Ratio ergo dubit. est primò, quia si cognitione diuina prima & directa terminatur ad essentiam Dei vt est in se, terminatur etiam ad se ipsum, cum illa pertineat ad essentiam Dei vt est in se: sed implicat ut prima & directa Dei cognitione terminetur ad se ipsum, ergo implicat ut illa terminetur ad essentiam Dei vt est in se. Prob. minor, illa cognitione nō est prima quæ necessariò supponit aliam priorē, sed cognitione reflexa quæ cognoscit cognitionem, supponit priorem cognitionem directam, ergo implicat ut prima cognitione Dei cognoscat se ipsum. Imo sequeretur illam cognitionem esse directam formaliter, propter est formaliter reflexa. Neque dici potest quod prima Dei cognitione terminetur ad alia Dei prædicata. Nam si hoc est verū, prima Dei cognitione non terminatur ad essentiam vt est in se, sed ad essentiam propter substat nostris conceptibus.

Secundo, si hæc cognitione Dei est reflexa supra se ipsum necesse est admittere in Dei cognitione infinitas formalitates. Nam prima cognitione reflexa distinguitur formaliter à directa: Secunda reflexa distinguitur formaliter à prima, & sic in infinitum. Deinde se queretur dari cognitionem extra collectionem omnium cognitionum. Nam cognitione Dei cognoscit omnes suas cognitiones, sed cognitione ut est tendentia, distinguitur à cognitionibus ut sunt terminus, cognitionis, ergo præter cognitiones omnes datur aliqua cognitione. Denique necesse erit ut dentur plures cognitiones reflectentes quæam reflexibiles, & ut non dentur plures. Probo esse plures, quia omnes reflectentes sunt reflexibiles, omnes autem reflexibilis non reflectens. Probo non esse plures, quia nulla est reflexibilis cui vna reflectens non corresponeat, alioqui non est reflexibilis.

Tertiò, Deus non potest cognoscere creaturem comprehensiue, quin cognoscat ordinem essentialis quem habent ad Deum, ergo cognoscit etiam se ipsum in creaturis tanquam terminum huius ordinis, ergo cognoscit se ipsum in creaturis. Consequentia est clara quia non potest cognosci respectus, quin cognoscatur terminus huius respectus.

Dico primò, Deus se ipsum necessariò cognoscit tanquam obiectum motuum, formale, primarium.

Ratio est quia intellectus infinitus, & nobilissimus, necessariò cognoscit nobilissimum intelligibile tanquam obiectum primarium, motiuum, & formale, vnde dixit S. Thom. art. 2. quod Deus cognoscit se ipsum, per se ipsum, & in se ipso, quia ipsa substantia Dei est species expressa representans se ipsum: est enim obiectum motiuum, & ratio cognoscendi: & Synesius eleganter (ait) *Quod Deus sui ipsius oculus est, quia se ipsum & sua omnia per se ipsum immediate intuerit.* Difficultas esse potest de attributis, & personalitatibus, an pertineant ad obiectum motiuum: an ad terminativum. Respond. illa omnino pertinere ad obiectum primarium non autem ad secundarium ut alias dixi, pertinere tamen possunt ad obiectum terminativum, quia videntur in essentia in qua sunt formaliter.

K 2 Dico

Prima dubitatio.

Secunda dubitatio.

Tertia dubitatio.

Prima conclusio.

Secunda conclusio. Dico secundò, Deus se ipsum, & sua omnia cognoscit intuitiue, quidditatue, comprehensiue. Ratio est quia cognoscit se ipsum ut est in se sibi præsens, cognoscit distinctissime suam essentiam totam, & attributa, & eius cognitio adæquata est tum extensiue tum intensiue ipsius cognoscibilitati.

Tertia conclusio. Dico tertio, Deus se ipsum in creaturis, & ex creaturis non cognoscit, sed tantum in se ipso. Ita docent Ruiz, Arrub. & alij quibus se opponit Heric d. 4. c. 2.

Ratio est quia si Deus cognosceret se ipsum in creaturis, creatura esset obiectum primarium, & motiuum diuinæ cognitionis, illamque specificaret, sed cognitio diuina non potest specificari à creatura, ergo non cognoscit se ipsum in creaturis. Deinde cognitio formaliter abstractiua, obscura, & inadæquata non potest Deo conuenire; sed si Deus cognosceret se ipsum in creaturis, cognitio illa esset abstractiua, & inadæquata. Quia Deus non est cognoscibilis in creaturis intuitiue, sed abstractiue tantum ut patet: ergo Deus non potest cognoscere se ipsum in creaturis. Neque dicas cum Herice illam cognitionem esse abstractiua tantum eminenter, quia est comprehensiua creaturarum. Nam illa cognitio prout terminatur ad Deum non est intuitiua formaliter, ergo est abstractiua formaliter. Deinde Deus non est cognoscibilis in creaturis, quoad quid est, sed tantum, quoad an est, ergo si Deus se ipsum in creaturis cognosceret, inadæquata cognosceret, & imperfectè. Si autem cognosceret se ipsum ex creaturis, deberent esse in Deo plures actus & discursus formalis. Confirmatur si propterea Deus se ipsum cognoscit in creaturis quia est terminus essentialis creature ad Deum, posset etiam cognoscere se ipsum probabiliter, & fallibiliter. Quia non minùs cognoscit se ipsum ut obiectum cognitionis probabilis quam creature habent de Deo, quām ut terminum relationis creature ad Deum, sed non potest se ipsum cognoscere ut obiectum cognitionis probabilis, quin cognoscat se ipsum probabiliter, ergo cognosceret se ipsum probabiliter & fallibiliter, si cognoscit se ipsum in creaturis.

Solutio primæ dubitationis. Ad primam Respon. cognitionem Dei adæquatè sumptam ut est in se, terminari ad totam essentiam ut est in se, sed illam cognitionem præcisè sumptam ut est prima & directa terminari ad essentiam, ut est primum constitutuum, non autem ad essentiam adæquatè sumptam, quia primum Dei constitutuum, non includit formaliter explicitè ipsum intellectu. Atque adeò mirum non est quod illa prima intellectio ad se ipsum non terminetur.

Solutio secundæ. Ad secundam Respon. nihil esse necesse, ponere in diuinis cognitionibus formalitates actu infinitas, quia diuina cognitione prout est directa, non distinguitur à se ipsa formaliter prout est reflexa, & cognitione prout est tendentia non distinguitur formaliter à se ipsa prout est terminus, quia cognitione illa cum sit infinita formaliter in genere cognitionis, includit formaliter & essentialiter omnem cognitionis perfectionem. Sicutque scientia Dei vna est, & indiuisibilis etiam formaliter, vt benè probant Suarez, Henricus, Alarcon. Non nego tamen quin cognitione directa distinguitur à reflexa per conceptus implicatos, & explicitos quod nullo modo sufficit ad ponendas infinitas formalitates, & reflexiones in ipso Deo, in quo non est nisi vna cognitione infinita in genere cognitionis, atque adeò sub eadem formalitate, directa & reflexa, tendentia, & terminus tendentia, reflectentes, & reflexibilis. Vnde non sequuntur absurdia tria quæ inferbantur, processus infinitus in formalitatibus, aliqua cognitione extra collectionem omnium cognitionum, plures non plures reflectentes, quām reflexibilis. Quamvis in hoc etiam ultimo fallacia est. Nam etiam posito eo quod

volunt aduersarij, reflectentes omnes bis numerantur, semel ut reflexibilis, & semel ut reflectentes: reflexibilis autem omnes non bis numerantur, prima enim est reflexibilis non reflectens, vnde absolute plures essent reflexibilis, quām reflectentes, quamvis sibi mutuò videantur correspondere reflectentes, & reflexibilis. Sed hoc necesse non est dicere propter formalem identitatem reflexibilium, & reflectentium, vt dixi.

Solutio tertiae. Ad tertiam Resp. conced. quod Deus cognoscendo creaturas, cognoscit ordinem earum, & se ipsum, ut terminum ordinis, sed nego quod Deus propterea cognoscat se ipsum in creaturis, sed tantum quod cognoscat se ipsum cum creaturis. Ratio est quia illum ordinem cognoscit in se ipso, ut medio cognito implicat autem ut in illo codem actu indiuisibili, Deus sit obiectum primarium, & obiectum secundarium. Hæc ergo propositio debet distinguui, quisquis Deum cognoscit, ut terminum dependentiam quam creature ad Deum habent, Deum cognoscit in creaturis, si cognoscat illam creaturam in Deo ut obiecto primario, & motiuo negatur: si cognoscat illam creaturam in se ipso ut obiecto secundario concedo. Angelus cognoscens creaturam dependentem cognoscit Deum in creatura, quia cognoscit illam ut obiectum primarium, & motiuum cognitionis; Deus cognoscit creaturam dependentem tanquam obiectum secundarium, & in se ipso, ut medio.

§. II.

An & quomodo Deus cognoscat creaturas.

Art. 5. 6. 9. 10. 11. 12.

Ratio dubit. primò est, qui distinctè cognoscit Prima dubitatio infinita, debet cognoscere id quod est præcisè bitatio necessarium, ut sit infinitum: sed Deus non potest hoc cognoscere, quia sublati centum unitatibus & iterum, & iterum centum, manebit infinitum. Deinde si Deus cognoscit actu infinitum datur actu infinitum, quia illæ omnes unitates sunt simul actu, in mente Dei. Hoc autem implicat quia infinitum lymphaticum, est infinitum categoriacum. Denique si Deus omnes diuisiones continuo cognoscit, videt continuum diuisionem in omnes suas partes, & redactum ad indiuisibilia quod probo, tunc continuum videtur, ut redactum ad indiuisibilia, quando videtur, ut non diuibile ulterius, sed qui videt omnes diuisiones, non videt continuum, ut diuibile ulterius, ergo videt continuum redactum ad indiuisibilia.

Secundò. si Deus cognoscit creaturas, etiam ut obiectum secundarium, respectum dicit transcendentalē ad creaturas, quod reiectum alias est, quia Deus ordinaretur ad creaturas, & ab illis penderet. Probatur maior quia cognitione respectum habet transcendentalē ad obiecta etiam secundaria sine quibus concipi non potest, nec esse; sed scientia de creaturis formaliter sumpta esse non potest sine creaturis. Confirmatur quia cognitione diuina si terminatur ad creaturas, est saltem individualiter, perfectior quā si terminaretur ad solum Deum, ergo habet suam perfectionem à creaturis. Imò si cognoscit creaturas cognitione illa Dei specificatur à creaturis. Nam obiectum est id quod specificat cognitionem.

Tertio, Deus ut postea ostendam omnia videt in se ipso ut causa, sed mala videre non potest in se ipso ut causa, cum non sit illorum causa, neque in decreto cum absolute non decernat illa fieri: in decreto autem permisso nulla obiecta videri possunt, sed neque recurrere oportet ad scientiam conditionatam quæ cum decreto permisso potest ostendere malum

De scientia Dei.

77

malum absolutè futurum, quæritur enim in quo mala illa sciri possint conditionatè.

Conclusio. Dico primò Deus distinctissimè & propriissimè cognitione cognoscit omnia obiecta creata etiam minutissima & singularia, quæcunque sunt realia, & cognoscibilia, ita S. Thomas art. 5. 6. 9.

Scripturæ. Primò enim sic habetur ex scripturis, Iob 28. *Fines mundi intuetur, & omnia que sub cœlo sunt, respicit:* & iterum ibidem, *vniuersorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbras mortis.* Ecclesiast. 1. *arenam mari, pluvias guttas & dies facili qui dinumeravit, unus est altissimus creator,* alia omitto innumeraria.

Patres. Secundò mirabiliter exultant in eo argumento, Patres, Irenæus l. 2. c. 45. *Omnia que facta sunt, fient, & fiunt, ita scripsi video ut det illis singulis speciem, habitum, ordinem, numerum, quantitatem.* Basilius in psalm. 32. Deum ostendit attentum esse ad omnes motiones humani cordis, singulæque numerare, & annotare. Chrysostom. homil. 7. in epist. ad habr. *Oculum Dei omnia etiam secreta perudenter miratur, & describit eximiis.* Cyrillus l. 9. de adorat. *Innumeratos Deo tribuit, oculos ut nos respiciat, & mentem omnia scientem exaggravat.* Cyrillus, Hierosolym. Catechesi. 6. exemplo guttarum pluviæ quas omnes nouit, explicat latitudinem scientiæ diuinæ. Macharius homil. 12. quod nouerit omnes cogitationes, cum nullus cogitationes viuis diei numerare valeat quæ omnia extendit optimè Lætissius l. 6. c. 1. & 2.

Hieronymus. Difficilis tantum est locus Hieronymi ad illud Abacuc primo. *Mundi sum oculi tui ne videant malum: vbi ait absurdum esse ad hoc Dei deducere Maiestatem ut sciatur quot quotidie nascantur culices, aut quanta sit multarum multitudo: Non simus (inquit) amissi adulatores Dei; ut dum potentiam eius ad imam detrahimus, in nos iniuriosi simus, eandem irrationalium cum rationalibus prouidentiam esse dicentes, quem locum negat Vasquez excusari posse ab errore, sed mitius tamen S. Doctorem explicant alij, quod Deo negauerit cognitionem prouidentiae pecularis circa creaturas irrationales quam habet circa singulos homines supra exigentiam causarum secundarum.*

Rationes. Tertio, ratio apertissimè idem probat, quia intellectus essentialiter infinitus in genere cognoscentis, quo null' esse potest perfectior extendit se, ad omne cognoscibile eo ipso, quod est cognoscibile. Imò si Dei omnipotencia singula etiam minutissima efficit, necesse omnino est ut illa noverit etiam suâ scientiâ. Quomodo? enim aliquid nesciens fecit.

Seconda conclusio. Dico secundò, Deus propriissimè ac distinctissimè actu & simul cognoscit entia infinita ita etiam S. Th. art. 12. contra Durand. & Aureol.

Ratio est, quia tota collectio possibilium & fututorum tum absolutè tum conditionatè omnino est infinita cum inter possibilia nullum sit ultimum, neque inter dies aternitatis, & cogitationes Angelicas futuras per aternitatem. Deus autem cognoscit distinctissimè omnia, & singula possibilia, eorumque combinations, & complexiones, & quid singula facere aut pati possint, deinde quid singula datâ quâmis occasione factura essent, denique quid de facto totâ aternitate factura sint, quæ ut vides, infinites infinita sunt. Denique infinitas non tollit cognoscibilitatem, cum Deus sit maximè cognoscibilis, fateor quod infinitum non est successivè cognoscibile cognoscendo unam eius partem post aliam, sed simul totum intelligi potest.

Tertia conclusio. Dico tertio, Deus etiam distinctissimè cognoscit omnes negationes, & priuationes, omnia entia rationis excogitabilia, & omnia mala; ita S. Thomas art. 10. & 11.

Ratio vniuersum est, quia illa omnia cognoscuntur

ab intellectu infinito quæ sunt cognoscibilia: Primò autem negationes, & priuationes sunt cognoscibiles in formis oppositis; non enim potest comprehendi homo, quin cognoscatur opposita illi negatio. Deinde cognosci possunt in subiectis in quibus sunt, & in se ipsis immediatè possunt cognosci, cum sint vere cognoscibiles. Secundò entia etiam rationis cognoscit Deus cum cognoscat comprehensiuè intellectum, & omnes operationes suas potest habere, neque inde sequitur quod Deus faciat ens rationis, cuius totum esse est cognosci practicè ac primariò, non speculatiuè, ac secundariò, tanquam ab alio factum, quo tantum modo Deus illud cognoscit, sicut Deus non mentitur quando cognoscit hominem mentiri. Eademque ratio est de malo quod Deus cognoscit ut factibile à creatura quam in se ipso cognoscit.

Ad primam Resp. Deum cognoscere distinetè ac determinatè totum quod est necessarium, ut sit infinitum, cognoscit enim infinitas unitates esse necessarias. Deinde dico infinitum illud syncategorematum etiam quatenus est actu totum in mente Dei esse infinitum syncategorematum, quia Deus illud cognoscit ut est in se, etiam si non sit in mente Dei partim actu, partim potentia. Deus videt divisiones continui possibilis eò modo quo sunt possibles, atque adeò ita illas videt ut non videat ullam ultimam inter illas.

Ad secundam Resp. nullum in scientia, & potentia Dei esse respectum realem secundum esse ad creaturas quia est ens magis necessarium quam sit creatura, & illa implicante adhuc Deus non implicaret, maneretque tota eius scientia & potentia secundum entitatem, non maneret secundum terminationem. Ad argumentum ergo respondeo negando totam rationem propter quam creata cognitio ordinatur ad obiectum, reperiri in diuina cognitione, quæ tota esse potest secundum entitatem, quamvis non cognoscere creaturas. Ad confirmat. nego diuinam cognitionem habere perfectionem ullam ab obiecto secundario, cum ab obiecto primario habeat perfectionem infinitam, vnde semper æquè perfecta esset quamvis non terminaretur ad creaturas quomodo autem non specificetur ab obiecto secundario patet ex sequentibus.

Ad tertiam Resp. negationes, entia rationis, & mala cognosci à Deo posse in se ipsis terminari ut constabit ex sequentibus.

SECTIO III.

De actu scientie diuina generatim.

Art. 7. 15. 16.

AB obiecto transeo ad actum illum Deus quo attingit latitudinem illam infinitam obiectorum, & proprietates eius breuiter numero, quarum aliæ pertinent ad entitatem ipsius actus, aliæ ad eius terminationem.

Ratio dubitandi primò est: quia si Deus ab æterno cognoscit Angelum possibilem, & futurum, sequitur quod in eodem instanti temporis cognoscit Angelum futurum, & non futurum, nam esse tantum possibilem, est esse non futurum. Neque dicas in illo instanti temporis duo distinguenda esse signa rationis. Nam illa signa vel sunt ficta vel realia, si primum ergo illa cognitio est ficta: si secundum ergo Deus realiter cognoscit Angelum esse futurum & non futurum, deinde si Deus ab æterno cognoscit futurum, non potest non cognoscere futurum; si enim potuit non cognoscere futurum, vel potuit aliquo instanti, vel per totam aternitatem, non primum, quia nullum est instans ante quod Deus non sciuerit: non secundum quia nunc Deus non potest co-

Solutio
primæ da-
bitandi.

Solutio
secundæ.

Solutio
tertiæ.

Triplex
dubitatio.

gnoscere illud obiectum ut non futurum, est enim necessariò futurum.

Secundò, Deus multa nunc scit, quæ ab æterno alter potuit cognoscere, ergo ab æterno scientia Dei variari potuit secundum entitatem, & terminatiōnem, implicat enim ut varietat entitatiè terminatio actus, quin actus ipse varietur entitatiè nam actus ipse non est aliud entitatiè quam tendentia, & terminatio ad obiectum, variari ab æterno potuit terminatio, ergo & actus entitatiè variari potuit. Maior probatur quia hæc terminatio non potest esse realis, quin sit aliqua entitas, sed est verè realis, ergo est entitas, si ergo mutatur secundum terminatiōnem, mutatur etiam secundum entitatem.

Tertiò, si actus ille ab ætero fuit variabilis secundum terminatiōnem, sine vila sui mutatione, variabilis etiam nunc est quia nullam patiatur mutationem. Deinde aliter Deus scit obiectum quando illud est præteritum, & quando est futurum, v.g. scilicet olim Christum esse nasciturum, quod nunc non cognoscit, ergo scientia Dei variatur secundum terminatiōnem.

Dico primò, actus scientiæ diuinæ nullo modo est accidentalis, multiplex, variabilis, aut dependens ab obiectis: sed est verè substantialis, omnino vnicus, & indivisiibilis, & tamen simpliciter infinitus: necessarius, simul & liber: æternus, & invariabilis: ad obiecta omnia terminatus, & tamen independens ab illis.

Est substancialis. Ratio illorum omnium est summa Dei simplicitas, puritas, infinitas, ex quibus sequitur summa unitas, & identitas omnium eorum quæ sunt in Deo. Vnde primò actus ille accidens esse nullo modo potest, sed est substantia ipsa Dei concepta per modum vitalis tendentiæ in obiecta, & per se ipsam vitaliter illa representans.

Est vnicus. Secundò, licet infinita complectatur, vnicus tamen est ad omnia omnino terminatus sine pluralitate vlla, vel reali, vel formalí, quia cognoscit omnia sua obiecta materialia sub una ratione formalí; quod non impedit quominus ex parte obiecti materialis multiplex in Deo distingui possit scientia.

Est infinitus. Tertiò, hæc scientia infinita est simpliciter, tamen in genere entis, tamen in genere cognitionis, quia continet omnem omnino perfectionem tamen intensiā, tamen extensiā possibilem in genere cognitionis, extenditur enim ad omnia obiecta eo ipso quod illa cognoscibilia sunt, sine vila sui mutatione: nam est sufficiens ad cognoscenda omnia, eo ipso quod illa sunt, sicut sine vila sui mutatione coexistit temporis quod prius non erat: & omnia cognoscit cum summa certitudine ac claritate, quod est cognitionem esse infinitam intensiū simul ac extensiū.

Necessarius, & liber. Quartò, necessarius est actus ille, sed nihilominus tamen liber, quia illa eadem scientia quæ terminatur necessariò ad obiecta necessaria, liberè terminatur ad contingentia neque realiter unus actus plus habet quam alter quamus inter utrumque aliqua sit formalis distinctio, scientia enim libera nihil superaddit necessaria, nisi terminatiōnem contingentem, quod non impedit quo minus scientia libera sit adæquatè intrinseca Deo ut dicitur postea de actu libero voluntatis, est enim par ratio de scientia libera.

Æternus. Quintò, ille actus scientiæ diuinæ simpliciter æternus est, quia nunquam cœpit aliquid scire, nunquam scire definit, nunquam interrupitur eius attentio per otium aut somnum: omnia enim ab æterno praesentia sunt illi, & simul distinctè terminant eius cognitionem. Quod non impedit quo minus in ea cognitione varia possint distinguiri signa rationis, quorum unum est prius alio, quoties unum obiectum est alio prius. Verum hæc scientia non solùm est æter-

na, sed etiam est invariabilis, tum entitatiè, tum terminatiōnē, id est non solùm mutari non potest secundum entitatem quæ identificatur realiter essentiæ, sed etiam secundum terminatiōnem ad obiecta mutabilitia, sicutque nihil Deus de nouo discit, nihil obliuisciatur, nihil alio modo scit quām ante: Ratio est quia variari non potest hec cognitio prout terminatur ad obiecta necessaria, quæ semper eodem modo se habent, neque prout terminatur ad obiecta contingencia, quæ aliquando sunt aliquando non sunt, quia Deus ab ætero illa omnia nouit prout futura sunt in certa quadam temporis differentia. *Omnia enim tempora* (inquit S. Prosper l. 2. de vocat gentium c. 13.) *praesentia Deo sunt, & illa sempiterno, ac stabili comprehendit intuitu*, quod S. Thomas explicat exemplo illius qui est specula intueretur homines ambulantes, alios priores, alios posteriores, haberet enim omnes æqualeiter presentes.

Sextò, scientia illa Dei est independens ab obiectis, & ab illis, non specificatur, neque habet ad illa relationem, sed præcisè ad illa terminatur, id est illa cognoscit, sine vila ordinatione aut dependentia: sicut imago Cæsaris nondum existentis, existens omnino invariata, Cæsarem repræsentaret existentem eo ipso quod Cæsar inciperet existere. Illa ergo terminatio scientiæ ad obiecta, est quidem ipsa repræsentatio, & tendentia, quæ non est pura entitas actus intrinseci Deo, neque illa entitas simul, & obiectum extrinsecum, sed entitas illa intrinseca, in recto, prout in oblique connotat obiectum extrinsecum.

Dico secundò, scientia diuina ad quocunque obiectum terminetur, semper est certa & evidens: intuitiva, quidditativa, comprehensiva: purè iudicativa, non autem discursiva compositiva, vel apprehensiva: speculativa simul & practica, perfectissimè scientifica: directa & supra se ipsam reflexa.

Ratio illorum omnium est quia scientia etiam secundum terminatiōnem & secundum modum attinendi obiecta, est infinita. Vnde primò sequitur quod certò, & euidenter feratur in obiecta omnia cum sit intensiū infinita. Secundò, quod sit intuitiva quidditativa, & comprehensiva, eandem ob causam. Tertiò, quod non sit discursiva vel compositiva, vbi exigeretur pluralitas actuum, & progressus ab ignoto ad notum, cognitionis autem purè apprehensiva imperfetta est. Quartò, quod sit speculativa quatenus cognoscit obiecta iam posita, id est existentia, futura, vel præterita, & sit practica quatenus dirigit potentiam operantem, atque adeò est causa rerum. Quintò perfecta scientia est quia excludit omne dubium, opinionem, & formidinem sed quia tamen per se ipsam tanquam per causam vniuersa cognoscit ut postea dicam, magis propriè dici debet sapientia quæ cognitionis est rerum per altissimas causas: est prudentia quatenus est ratio agendorum in finem; destinat enim sibi finem perfectissimum, & media eligit optimam: est ars quia cum recta ratione omnia operatur perfectissimè per ideā est; intellectus quia omnia nouit ex penetratione terminorum, neque quidquam est, quod ei non sit per se notum: quomodo autem sit reflexa supra se ipsam dictum est fact. 1.

Ad primam Respond. Angelum in eodem instanti etiam nunc cognosci à Deo vt possibilem, & vt futurum, neque tamen cognosci futurum, & non futurum negare id est quasi Deus in illo primo signo neget Angelum esse futurum, quamus non cognoscat illum esse futurum, præscindens à futuritione quam in posteriori signo intelligit. Potest enim aliquid esse possibile, simul & futurum, imo si non esset possibile non esset futurum, quia possibile non dicit quidem futuritionem, sed illam non negat. Illa signa rationis non sunt ficta sed realia quia licet Deus cognoscat realiter,

Independens ab obiectis.

Perfectio terminativa.

Solutio primæ distinctionis.

realiter, sūmū tempore obiectum ut possibile, & ut futurum, prius tamen secundum nostrum inodum intelligendi, obiectum intelligit possibile quā futurum, quia obiectum prius est possibile quā futurum, tota enim in obiectis prioritas est, non in cognitione, ideo propter sola obiecta dicuntur esse in Deo plura signa rationis. Denique Deus ab ēterno cognoscit futurum, & ab ēterno potest illud non cognoscere, nam illud ab ēterno non significat aliquid instans determinatum sed totam aeternitatem, nunc enim Deus potest absolutè cognoscere obiectum illud non futurum, quamvis ex suppositione quod sit futurum Deus non possit illud non cognoscere ut futurum.

Solutio secunda. Ad secundam Respond. disting. consequent. ergo scientia Dei ab ēterno variari potuit secundum id quod dicit in recto nego: secundum id quod dicit in obliquo concedo, illa enim terminatio est ipsa entitas connotans extrinsecè obiectum. Nunc autem variari nullo modo potest etiam secundum id quod dicit in obliquo, quia quidquid est futurum, est ab ēterno futurum; ideoque cum variari non possit obiectum, cognitione quoque ipsa variari non potest etiam extrinsecè.

Solutio tertia. Ad tertiam satis dictum est quare actus qui ab ēterno variari potuit secundum terminationem, nunc variari non possit, quod si aliquid de nouo inciperet esse futurum, fateor quod sine variatione intrinseca posset Deus scire illud de nouo, sed hæc omnia pendunt ex dicendis de actu libero Dei. Hanc propositionem: Deus aliter scit obiecta quando futura sunt, & quando sunt praeterita, distinguit S. Thomas aliter ex parte sui nego, eodem enim modo Deus illa omnia cognoscit: aliter ex parte obiectorum, concedo, Deus enim cognoscit obiecta illa se aliter habere. Unde hanc propositionem: Deus scit quæcumque sciuit dicit sanctus Thomas esse veram, ex parte Dei, non ex parte enunciabilium, quia licet obiecta diuerso modo se habeant Deus tamen eodem modo illa scit, quia sciuit ab ēterno, quo modo illa futura sint pro hac vel illa differentia temporis.

SECTIO IV.

Multiplex diuisio scientie diuina.

Vnius sunt species.

Certum est primum, scientiam Dei non posse diuidi, etiam per intellectum in multas scientias species diuersas, quia scientias specificè non differunt nisi per obiecta à quibus specificantur, sed obiectum formale specificans Scientiam Dei est vnum simpliciter, quia vnum est in Deo primarium obiectum & motuum ut dicetur in sequentibus, ergo non sunt in Deo scientiae plures formaliter diuersæ, sed ad summum materialiter.

Prima diuisio. Cerrum est secundum, scientiam Dei optimè diuidi primo in scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis, Secundo in scientiam naturalem, & liberam. Tertiò in scientiam speculatiuam, & practicam. Primum diuisiōnēm haberet hic S. Thomas art. 9. scientia simplicis intelligentiæ dicitur illa quā cognoscit obiecta possibilia non cognoscendo actuales corum existentias. Scientia visionis illa dicitur quā cognoscit obiecta quæ habent actualem existentiam pro aliqua differentia temporis & hæc est harum scientiarum vera notio, non autem illa quam alij singunt quod vna præcedat decretum, alia sequatur ut sic excludatur à scientia possibilium scientia media quæ neque antecedit, neque sequitur decretum ut postea dicetur.

Secunda diuisio vulgo etiam admittitur, scientia naturalis, & necessaria terminatur ad ea quæ non possunt se aliter habere, cuiusmodi sunt Deus, & en-

tia possibilia. Scientia libera dicitur illa quā cognoscuntur obiecta quæ possunt se aliter habere, cuiusmodi sunt omnes creature in aliqua existentes differentia temporis, vbi patet posteriorem hanc diuisiōnē multū differre à præcedente cum Deus cognoscatur scientiā naturali, & tamen scientia visionis.

Tertia etiam diuisio in scientiam speculatiuam & practicam receperissima est, quia Scientia Dei (vt dixi) sic est scientia, vt etiam sit ars, & prudentia, speculativa ergo Scientia dicitur illa quā tantum cognoscit obiecta, nihil operando circa illa quo pacto Deus cognoscit se ipsum, & res futuras vel existentes. Practica illa dicitur quā ita cognoscit obiecta, vt dirigat potentiam circa illa operantem, & hæc vocari solet scientia approbationis, quā Deo proponitur obiectum amabile ut faciendum. Alias omitto diuisiones scientiæ diuina minus necessarias; difficultas solùm esse posset, vtrum diuisiones illæ, in scientiam simplicem, & scientiam visionis, & in scientiam necessariam & liberam, ita sint adæquatæ ut nulla inter illas detur scientia media, sed hoc quæst. 4. commodius soluetur.

Terza
diuisio.

QVÆSTIO II.

De scientia simplicis intelligentiæ.

H^Iis ita generatim constitutis de scientia Dei, venio ad præcipuas eius species, inter quas prima occurrit scientia illa simplicis intelligentiæ, quæ versatur circa rerum naturas, & proprietates, abstrahendo ab actuali exercitio existentiæ, in qua video quæsi posse duo, quid cognoscat, & in quo medio cognoscat, quod autem quæri poterat vltius, vtrum extra se omnia efficiat, siue vtrum illa sit causa rerum, dicitur quæst. 5.

§. I.

Quænam obiecta cognoscantur à Deo per scientiam simplicis intelligentiæ.

Certum est primum, ens possibile dupliciter posse sumi. Primum prout opponitur rei impossibili, id est prout præscindit ab existentiæ. Secundo prout opponitur rei actu existentiæ, seu prout negat actualem existentiæ. Ens possibile primo modo sumptum significat illud quod non implicat contradictionem, seu illud quod non repugnat existere, quod vt vides conuenit ipsi etiam Deo, & rei cuiuslibet actu existentiæ: sumptum autem secundo modo, significat illud quod licet non implicet existere actu, nondum tamen actu existit. De hoc vtroque possibili controversum est inter philosophos quid sit, & quomodo differat ab eo quod actu existit; Primum enim rejicitur vulgo Scotus qui putat, ens illud quod denominatur possibile, esse aliquid actu productum effectiuæ, aut exemplariter à cognitione diuina, quod vocat esse obiectum & diminutum. Secundum rejicitur Fonseca, & Albertinus, qui putant ens possibile, esse aliquod esse essentiæ actuale distinctum ab esse existentiæ, independens à Deo, nullo modo Chimæricum, sed reale, quod vocant esse essentiæ. Tertiò rejici debent quidam recentiores, qui putant rei possibilitatem non esse aliud formaliter, quā omnipotentiam Dei, prout factiuam creaturæ, quasi verò possibilitas non sit aliquid commune Deo, & creaturis; & non possit reddi ratio cur Deus possit creare hominem, quia homo in suo conceptu non includit contradictiones, sicut redditur ratio, cur Deus non possit creare Chimæram, quia illa in suo conceptu includit contradictiones; si enim est prius quod Deus possit creare hominem, quā illum non includere contradictiones,

Eos possi-
bile quid
sit.

80 Disp. III. De Deo. Quæst. II. Seçt. I.

ria, sic prius erit quod Deus non possit creare Chimaram quam illa in suo conceptu includat contradictoria.

Possibili-
tas due
dicit.

Certum igitur secundò est, quod in quolibet ente possibili duo debent distingui. Primum quod dicit in recto, alterum quod dicit in obliquo, illud quod possibile dicit in recto, est ipsum ens secundum totam suam entitatem, quam haberet si existeret actu, quia sine dubio ens possibile, illud est quod postea exsistit, & ens existens secundum totam suam entitatem fuit possibile: In obliquo dicit duplē posibilitatem in abstracto, altera est intrinseca, & radicalis, altera extrinseca, & proxima. Prima est non repugnantia rei ad existendum, seu negatio contradictiorum in eo conceptu inclusorum. Quod explicari potest per hanc conditionem, si res existeret nulla lequeretur contradictione. Ratio enim, ut dixi, cur aliquid sit producible à Deo, est, quia non includit contradictione, possibilis extrinseca creaturae nihil aliud est, quam omnipotētia Dei factua talis creatura, si enim nulla esset causa quae posset illam producere, certè illa non esset possibilis. His positis cum queritur obiectum materiale scientiae possibilium, difficultas est duplex. Primo quid sit illud, quod scientia illa cognoscit. Secundo quomodo per hoc differat à scientia visionis, cuius totum obiectum videtur cognoscere.

§. I.

Quid sit illud quod cognoscit scientia possibilium.

Prima du-
bitatio.

STATIM dicetur cognosci res omnes possibles, sed Ratio tamen dubitandi primò est, quia quando Deus cognoscit ens possibile cognoscit aliquid quod actu est nihil, & non ens, sed ens actu existens non est, non ens; nam ens & non ens non possunt identificari, ergo quando Deus cognoscit ens possibile. Non cognoscit id quod postea exsistit. Minor probatur, nam ens & non ens distinguuntur, sed nihil distinguitur à se ipso, ergo ens existens nunquam potest esse non ens: imò implicat vt non ens conuertatur in ens, & vt negatio forme conuertatur in ipsam formam: possibilis autem conuertitur in existentiam, ergo possibilis rei non est negatio existentiae, sed aliquid reale actuale.

Secunda du-
bitatio.

Secundò, implicat vt aliquid concretum dicat in recto ipsum subiectum, in obliquo autem negationem illius subiecti, nihil enim potest esse subiectum negationis sui ipsius, ergo res possibilis quam Deus cognoscit per scientiam simplicem non dicit in recto ipsam rem, & in obliquo negationem existentiae, diceret enim ipsam rem, & negationem ipsius rei. Deinde Petrus hic & nunc actu est possibilis absolute sine conditione, ergo datur nunc aliquid per quod actu sit possibilis. Denique non includere contradictionem est aliquid actuale, hoc est esse possibile, ergo esse possibile est aliquid actu.

Tertia du-
bitatio.

Tertiò, creaturae possibles vt sic, dicunt ordinem esseentiālē ad Dei omnipotentiam, ergo possibilis non potest esse prior natura quam intelligatur Dei omnipotētia, nam relativa, sunt simul natura & cognitione. Anteced. patet, nam creaturae, vt sic, sunt entia per participationem à Deo, & implicat illas esse possibilis antequam Deus possit illas producere. Quod probo, si prius creatura esset possibilis quam Deus posset illam producere, sequeretur quod Deus non esset primum ens, & prima radix totius realitatis & possibilis, si enim est causa totius possibilis, debet esse illa prior, sed Deus est primum ens, & prima radix totius possibilis ac realitatis, ergo possibilis non est aliquid prius quam posse produci ab omnipotentia.

Dico primò, per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit Deus totam essentiam rerum omnium possibilium, proprietates, & existentiam ut possibilem esse actu, non autem prout actu exercitam.

Quid co-
gnoscit
scientia
simplex.

Ratio est, quia per hanc scientiam Deus cognoscit omne possibile, sed hec omnia quæ dixi nimur essentia, proprietates, & existentia ut possibilis esse actu, sunt possibilia, ergo illa cognoscuntur per scientiam simplicem. Deinde Deus cognoscens possibilia cognoscit aliquid verè reale, sed nullo tamen modo actuale, ergo cognoscit solum essentiam & cetera ut praescindunt ab actuali exercitio existentiae, antecedens fuisse probabam in metaphys. quia ens possibile illud est quod postea exsistit, sed ens actu existens est reale, ergo ens possibile est etiam reale. Deinde in ente possibili duo sunt, rectum est ipsum ens existens: obliquum est non repugnantia rei ad existendum, illud vtrunque est reale, nam esse reale non est aliud quam existere posse actu, seu non habere duo contradictiones in eo conceptu, sicut esse fictum non est aliud quam habere duo contradictiones. Illud autem esse reale nullo modo est actuale, quia rei actualitas, & existentia idem sunt. Deinde quando dicitur Petrus actu est possibilis non significatur aliquid actuale absolute, sed tantum aliquid actuale sub conditione, significatur enim quod si Petrus existeret, non esset illa contradictione, sed propositio conditio- nata non significat aliquid actuale sublatâ conditione, ergo possibilis non significat aliquid reale actuale, cum illud actu nō cadat in rem illam absolute; sed in rem cum conditione quod actu esset; tunc enim negatur sequituram esse contradictionem. Deinde obseruo, quod ille terminus (possibile) particula est diminuens, & limitans particulam illam (est) sicut si dicam homo est actu mortuus quia tunc illud, (actu) non cadit in (est) sed significat quod olim actu fuerit sic cum dicas quod homo actu est possibilis, non significatur quod nunc sit actu sed quod nunc possit esse actu.

Ad primam Resp. ex dictis in metaphys. negando illam minorem, sed ens actu existens non est non ens, quando nondum est existens. Ad probationem distinguo antecedens, ens, & non ens quod est possibile distinguuntur, nego, ens & non ens quod implicat contradictionem concedo; nam ego ipse qui nunc exsto eram possibilis, cum ex veriori sententia, essentia possibilis non distinguatur realiter ab essentia, & existentia actuall, sed sit omnino eadem, aliqui non produceretur id quod erat prius possibile. Deinde fateor implicare, vt non ens, quod est fictum, & impossibile conuertatur in ens sed nego implicare vt non ens quod est ens possibile conuertatur in ens. Similiter dico negationem formæ, non conuerteri unquam in ipsam formam, quanvis subiectum negationis formæ conuerti possit in subiectum habens formam, quando ens possibile fit existens, negatio existentiae non conuertitur in existentiam, sed subiectum in quo est illa negatio existentiae, incipit habere existentiam.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Dices, creatura possibilis est nihil, & verum non ens, ergo quando sit actu existens negatio entis, & existentiae conuertitur in existentiam.

Respond. negando consequentiam nam quamvis creatura possibilis sit actu nihil & habeat negationem existentiae non est tamen ipsa negatio sui ipsius, & existentiae atque adeò negatio existentiae non conuertitur in existentiam. Quando enim dicitur quod ens possibile sit non ens, vel per non ens intelligis negationem existentiae & sic nego quod ens possibile fit non ens: vel intelligis quod ens possibile habeat negationem existentiae, & sic fateor illud esse non ens.

Ad

Solutio secundæ dubitatio-niæ.

Ad secundam Resp. nomen subiecti posse significare duo, primò illud quod recipit, & sustentat formam, secundò illud quod denominatur non existere. fateor concretum non posse coalescere ex subiecto recipiente negationem sui ipsius: posse autem dicere in recto subiectum, & in obliquo negationem, sic enim simpliciter dicitur res non existens neque dicitur subiectum negationis sui ipsius quod recipiat negationem sui ipsius, sic enim existeret & non existaret, sed dicitur subiectum huius negationis, ex eo præcisè quod subiectum hoc non existat. Deinde distinguo alterum illud antecedens, Petrus actu nunc est absolute possibilis per aliquid quod actu sit, nego, per aliquid quod posset esse actu concedo: nam significatum huius propositionis, Petrus actu est possibilis, significat tantum quod Petrus potest nunc existere, quia prædicatum illud (possibile) limitat significationem verbi (est) sicut si diceres, Petrus est actu mortuus ergo est actu, falsa esset conclusio, quæ similiter falsa est cum dicas Petrus est actu possibilis, vel futurus, ergo est actu, quia possiblitas, & futuritio tollunt omnem actualitatem, & actu possibile dicit tantum aliquid quod esse potest actu, non autem esse actu, actualitas enim illa cadit in existentiam, non in ipsam potentiam. Denique nego quod non includere contradictionem sit aliquid actuale absolute, est enim aliquid quod potest esse actu non quod sit actu, vnde homo possibilis differt actu à Chimæra per aliquid quod potest esse actu, non per aliquid quod sit actu.

Solutio tercia.

Ad tertiam Respon. creaturas possibilis adæquatè consideratas, prout sunt creature, dicere ordinem essentiale ad Deum, consideratas autem inadæquatè ac præcisè prout sunt possibilis, nego illas dicere ordinem ad Deum: quia datur conceptus genericus entis possibilis communis Deo & creaturis: possiblitas ergo ut sic præcisè sumpta prior est quam Dei omnipotencia, quamvis possiblitas creature, ut creatura est, sit posterior, ideo creatura radicaliter, & inadæquatè possunt esse possibilis antequam intelligatur Deus possit illas producere: proximè autem, & adæquatè non sunt possibilis nisi quia Deus potest illas producere. Deus est reuera primum ens & prima radix & causa totius possibilitatis consideratae inadæquatè ac negatiæ, quia possiblitas eo modo considerata est aliquid commune Deo & creaturis, ergo Deus non potest esse illius radix, alioqui esset prior se ipso.

§. II.

An & quomodo differat obiectum scientie simplicis, ab obiecto scientie visionis.

Ratio difficultatis.

Hæc est altera difficultas quam omnino insolubilem esse putant multi recentiores; Cum enim scientia simplex, & scientia visionis sint scientiae aliquo modo distinctæ, debent etiam habere obiecta distincta, si enim vtraque idem omnino cognoscit obiectum, non possunt differre illæ scientiæ, quas certum est non differre obiecto formaliter specificatio: sed nihil omnino cognoscit ex parte obiecti per scientiam visionis, quod non cognoscatur per scientiam simplicem. Quod probatur, nam scientia simplex cognoscit totum illud quod est possibile, scientia vero visionis cognoscit totum quod est existens, sed nihil prorsus est existens sive sit realitas sive formalitas, quod non fuerit, imò quod non sit possibile, ergo nihil prorsus ex parte obiecti cognoscit scientia visionis quod non cognoscatur scientia simplex.

Primò enim non satisfaciunt, qui respondent idem omnino cognosci per scientiam simplicem, & per scientiam visionis, sed cognosci in diuerso statu, quia scientia simplex cognoscit essentiam, & existen-

Tom. I.

tiam in statu possibilis, scientia vero visionis cognoscit in statu actualitatis, id est secundum exercitium actualis existentia.

Sed contra ille status & exercitium actualis existentia, vel est aliquid reale, & possibile, vel non est aliquid reale, sed fictum, si est aliquid reale, & possibile, ergo cognoscitur per scientiam simplicem, si non est aliquid reale, sed est fictum, non potest cognosci per scientiam visionis, ergo semper scientia visionis nihil cognoscit, ex parte obiecti, quod non cognoscatur scientia simplex.

Secundò, non sufficit dicere, quod per scientiam simplicem cognoscuntur ut non entia illa quæ per scientiam visionis cognoscuntur, ut entia.

Secunda euasio.

Sed contra, quia scientia simplex cognoscit etiam ea quæ actu existunt secundum totam rationem possibilis, ergo non cognoscit illa ut non entia. Deinde cognoscere Petrum ut non ens, est cognoscere Petrum ut connotat negationem existentia, sed Petrus ut possibilis non connotat negationem existentia, cum sit indifferens ad existentiam & ad negationem existentia, ergo non cognoscit ut non ens. Præterquam quid illa negatio existentia, tunc est possibilis cum obiectum actu existit, ergo per scientiam visionis cognoscit etiam illa negatio existentia, ut negatio possibilis, quam eandem velut actualem cognoscit scientia simplex, ergo vtraq; scientia idem cognoscit.

Tertiò eadem difficultas est, si respondeas cum Herice quod per scientiam simplicem cognoscitur causa indifferens ad agendum, vel non agendum; nam connotare causam indifferente, est connotare actionem possibilem, sed scientia visionis cognoscit illam actionem, ergo scientia simplex cognoscit totum quod scientia visionis cognoscit, tota enim difficultas ad actionem revolvitur.

Vides ergo totam hanc controversiam eandem fieri esse, ac cum queritur in Metaphys. vtrum existentia, & essentia possibilis, quæ abstrahit ab existentia, & non existentia, distinguantur ratione. Quia cum illud totum quod existit sit possibile, nulla videretur esse formalitas in re actu existente, quæ non includatur in re ut possibili.

Dico 2. per scientiam simplicem De cognoscit materialiter totum illud ens creatum, quod cognoscit per scientiam visionis, sed formaliter tamen, & diuerso modo etiam ex parte obiecti, illud cognoscit.

Resolutio controver-siae.

Primum partem probant argumenta illa omnia quæ proponui, quia nulla omnino vel realitas vel formalitas est in re actu existente, quam scientia visionis cognoscit, quæ non sit possibile, & non includatur in re ut possibili, ergo scientia totius possibilis attingit taliter materialiter totum quod scientia visionis attingit. Imò si esset aliqua formalitas in re actu existente quam Deus non cognosceret quando cognoscit illam possibilem, sequeretur quod Deus produceret illam formalitatem antequam illam cognosceret.

2. Pars explicatur, & probatur, ut scientia simplex differat a scientia visionis non requiritur ut scientia visionis cognoscatur aliquod ens, quod non cognoscatur scientia simplex, imò nec ut cognoscatur aliquā formalitatē, aliquem statum, aliquam rationem, aliquem modum, quem non cognoscatur scientia simplex; sed sufficit quod illud idem ens cognoscatur diuerso modo, & sub diuersa ratione; aliud enim est cognoscere talem rem, talem eius rationem, & modum, aliud cognoscere rem rati modo & sub tali ratione etiam ex parte obiecti. Fatorum quod scientia simplex, cognoscit omnem modū, & omnem rationem, quam cognoscit scientia visionis, sed nego quod cognoscatur ea eodem modo; quia scientia visionis cognoscit omnia prout sunt actu extra causas, scientia simplex cognoscit ea prout in suo conceptu non includunt contradictionē, quæ duò ut vides

L valde

valde diuersa non in ratione rei, & materialiter, sed in ratione obiecti & formaliter.

Prima instantia.

Instabis primò, ille modus qui cognoscitur per scientiam visionis est possibilis, ergo cognoscitur per scientiam simplicem, ergo illæ duas scientias non differunt obiectis.

Resp. illum modum qui cognoscitur per scientiam visionis cognosci per scientiam simplicem, sed non cognosci eodem modo, & formaliter, vnde dixi scientias differre obiectis formaliter sumptis, non entitatis sumptis & materialiter.

Secunda instantia.

Instabis secundò, ille modus diuersus, vel se tenet ex parte obiecti, vel ex parte cognoscentis, non primum quia ostensum est totum cognosci per scientiam simplicem quod cognoscitur per scientiam visionis: non secundum quia scientia dicuntur differre obiectis non autem per solam fictionem intellectus, imò videre rem existentem, est, videre aliquid quod non est quando videretur possibilis.

Respon. illum diuersum modum cognoscendi res easdem, non se tenere solum ex parte actus, sed ex parte obiecti, non quidem materialiter sumpti & in ratione rei, sed ex parte obiecti sumpti formaliter, & in ratione obiecti. Vnde nego quod scientia visionis cognoscatur aliquam rem, aut modum, quem non cognoscatur scientia simplex. Nam scientia visionis (vt dixi) cognoscit essentiam, & existentiam, ut actum possum, scientia simplex considerat illa eadem ut non repugnantia, itaque non repugnantia quæ in scientia visionis se habet materialiter, in scientia simplici, se habet formaliter, & contra.

Addi poterat hic vtrum Deus se ipsum etiam cognoscatur per scientiam simplicem, non quod Deus cognoscatur se ipsum præscindendo ab actuali existentia, sed quod cognoscatur à nobis cognoscere unum attributum, v. g. quin cognoscatur à nobis cognoscere illud ut existens, in quo sensu nihil esset absurdum dicere quod Deus se ipsum etiam cognoscit per scientiam simplicem.

SECTIO II.

In quo medio cognoscantur à Deo possibilia.

Dixi quid cognoscatur Deus per scientiam simplicem, nunc difficultius est obiectum formale, & medium, in quo illa omnia cognoscit. Cognoscet enim possibilia in se ipso ut obiecto formaliter & medio prius cognito, si aliqua perfectio Dei sit ratio cognoscendi creaturas, & specificet cognitionem quam de illis habet: cognoscet autem illas in se ipsis motuè si creatura sit obiectum materiale, simul & formale, specificans cognitionem diuinam.

Triplex dubitatio.

Ratio autem dubitandi est primò, quia si Deus in sua Omnipotentia cognosceret creaturas tanquam in medio prius cognito, sequeretur quod scientia Dei, posterior esset quamattributum omnipotentiae, consequens est absurdum, ergo Deus non cognoscit creaturas possibiles in sua Omnipotentia. Maior clara est, quia obiectum formale specificans & medium prius cognitum, est prius cognitione, tu autem vis Omnipotentiam esse medium prius cognitum, specificans cognitionem, ergo prior est quam cognitione. Quod tamen absurdum est, quia Omnipotentia, est attributum posterius non solum intellectu sed etiam voluntate. Deinde quia scientia Dei dirigit omnipotentiam, ergo manifestum est, quod est prior quam omnipotentia. Denique non ideo Deus est omniscius, quia est omnipotens, si enim non esset omnipotens, non propterea sequeretur quod non esset omniscius.

Secundò, intellectus infinitus cognoscit necessariò omne cognoscibile, sed creature possibiles sunt

aliquid cognoscibile in se ipsis, ergo Deus cognoscit illas in se ipsis, sed cognoscere creaturam in se ipsa, est creaturam esse medium specificans cognitionem diuinam, ergo creatura est medium specificans Dei cognitionem. Neque satis est dicere creaturas cognosci à Deo in se ipsis terminatiæ, nam cognoscere rem in se ipsa, est creaturam esse obiectum formale motiuum, sicut cum dico creature cognosci in omnipotentiæ, significatur omnipotentiam esse obiectum formale motiuum talis cognitionis.

Tertiò, Deus non potest cognoscere mala, entia rationis, & impossibilia in se ipso motiuè, ergo cognoscit illa motiuè in se ipsis.

Dico primò, Deus cognoscit creature possibiles in sua omnipotentia tanquam in obiecto formaliter & medio prius cognito, ita S. Thomas & omnes Doctores olim citati pro visione possibilium in verbo, est enim eadem ratio de diuina cognitione.

Primò enim sic expressè assertur Patres, Dionysius in primis & Aug. nam ille c. 7. de diuin. nominib. Non enim (inquit) ex rebus ipsis res discernit, nouit eas diuina mens, sed ex se ipso, & in se ipsis secundum causam omnium, scientiam, & notionem, & essentiam prahabet, & ante comprehendit, non singulis secundum causas que speciem intendens, sed secundum unicam causam comprehensionis cuncta sciens, & continens: tūm addit se ipsam, igitur diuina sapientia noscens sciet omnia materialia sine materia & indissimilares diuisibilia, & unicè multa: ipso uno omnia, & cognoscens, & producens: tūm concludit hac igitur ratione Deus, res cognoscens, non scientiam rerum, sed sui ipsius ipsas nouit. Vide Cyparissiotam Decade 5. c. 5. neque minus perspicue loquitur Augustin. l. 6. de Trinit. c. 10. vbi verbum Dei vocat artem quandam omnipotentis, & sapientis Dei, plenam omnium rationum viventium, concluditque ibi nouit Deus omnia quæ fecit per ipsam, & l. 5. de Genesim ad litteram adducens illud Ioan. 1. quod factum est in ipso vita erat, In qua vita (inquit) vidit omnia quando fecit, & sicut vidit ita fecit, non preter se ipsum videns, sed in se ipso.

Secundò, rationes superiùs allatae pro visione creaturae hoc omnino faciunt, nam ut aliquid cognoscatur in alio ut medio, & obiecto formaliter sufficit connexio necessaria, & continentia, Dei omnipotentia continet eminenter omnia possibilia, & cum illis connecta est necessariò, vt dixi, ergo illa potest esse medium, in quo Deus cognoscatur possibilia. Deinde illud quod est medium sufficiens ad cognitionem comprehensionis causæ potest etiam esse medium ad distinctam cognitionem effectuum, sed Deus in se ipso est medium ad comprehensionem omnipotentiae, ergo est etiam medium ad comprehensionem effectuum omnium possibilium. Denique cognitione diuina debet necessariò habere obiectum formale motiuum à quo specificetur, sed non potest habere obiectum formale à se distinctum, alioqui penderet à creaturis, & illis indigeret ad aliquam sui perfectionem, ergo, &c.

Dico secundò, Deus cognoscit etiam in se ipsis possibilia materialiter, & terminatiæ, non cognoscit illa in se ipsis formaliter, & motiuè.

Ratio est, quia Dei cognitione (vt dixi) non potest specificari à creatura, alioqui ab ea penderet, & ad eam referretur, & Deus carerer aliquā perfectione intrinsecā, quam haberet si creaturæ illæ non essent possibiles, ergo Deus non cognoscit in se ipsis formaliter, & motiuè creature possibiles, cognoscit autem illas in se ipsis materialiter, & terminatiæ, quia illas cognoscit ut sunt in se ipsis, eodem modo, ac si ab illis moueretur immediatè, & ab illis specificaretur, vt ex cognitione futurorum magis constabit.

Ad primam Resp. scientiam Dei prout terminatur ad

Prima conclusio.

Patres.

Rationes.

Scunda conclusio.

Solutio prima dubitationis.

ad obiectum primarium, esse attributum prius omnipotentia etiam in actu primo operatiua, scientiam autem Dei, ut terminatur ad obiectum secundarium esse posteriorem omnipotentia etiam ut in actu primo operatiua, esse autem ratione prius, quam sit omnipotens, ut in actu secundo operatiua ut recte probat Arrubal. d. 3. c. 4. & 5. ad probationem igitur minoris. Resp. omnipotentia ut actu operantem esse attributum posterius intellectu & voluntate: omnipotentiam autem ut operatiuam in actu primo esse attributum prius intellectu, & voluntate ut fertur in creaturas, & obiecta secundaria. Scientia dirigit omnipotentiam actu operantem, non dirigit omnipotentiam ut in actu primo operatiuam. Deus nunc ideo est omniscius, quia est omnipotens, si non esset omnipotens, non esset omniscius eo modo quo nunc de facto est omniscius.

Instabis, omnipotentia in actu primo non est completa nisi per scientiam per quam dirigitur, ergo scientia Dei est prior etiam omnipotentia ut in actu primo.

Resp. dilting. antec. omnipotentia non est adaequata completa in ratione potentiae proxime operatiua nisi per scientiam, per quam dirigitur concedo: non est in actu primo completa praeceps in ratione potentiae ab solute sumpta nego. Vnde scientia est prior quam omnipotentia, ut in actu primo operatiua proxime, non est prior quam omnipotentia sumpta absolute.

Ad secundam Resp. conced. quod Deus cognoscit creaturas possibiles in seipsis terminatiuē ut obiectū secundarium, non autem motiuē, ut obiectū primarium. Cognoscere creaturas in se ipsis terminatiuē ut obiectum secundarium non est creaturas esse medium in quo ipsa cognoscantur, & quod specificet cognitionem. Nam ut aliquid sit medium specificans cognitionem id est constitutus cognitionem in tali specie, necessarium est ut moueat intellectum primariō; si enim non moueat neque sit obiectum primarium, iam supponit intellectum plenē constitutam in tali specie atque adeo non specificabit. Cum ergo sola essentia Dei, sit obiectum motiuum, & primarium ad quod terminatur cognitione diuina, necessitatis est ut illa cognitione totam suam speciem & perfectionem intrinsecam & essentialiem accipiat ab essentia, non autem à creaturis, à quibus implicabit specificari cognitionem, cum illa non sint obiecta nisi secundaria, quae supponunt essentiam cognitionis plenē constitutam, imo implicat in terminis ut aliquid sit obiectum secundarium & sit constitutum.

Instabis, eo ipso quod res cognoscitur in seipsa iam non est obiectum secundarium, nam esse secundarium est cognosci in alio: imo in beatis creature sunt obiecta secundaria, & tamen perfectio cognitionis mutatur individualiter mutata creatura qua cognoscitur.

Resp. posse fieri ut aliquid sit obiectum secundariū, licet cognoscatur in se ipso terminatiuē tantum, si enim cognoscatur in se ipso, & tamen supponat cognitionem infinitam adaequatē constitutam per terminationem ad obiectum infinitum à quo sumit totam suam essentiam & singularitatem, erit obiectum secundarium, & tamen cognoscetur in se ipso terminatiuē. Cognitione ergo diuina cum sit infinite perfecta propter terminatur ad essentiam adaequatē per illam constitutur, non autem per creature, ad quas non extenditur nisi postquam est adaequatē constituta in ratione cognitionis. Vnde si desineret terminari ad creature intrinsecā, nihil tamen amitteret sua perfectionis intrinsecā, ut dicetur infra. Et in hoc est discrimen visionis creatarum, quae cum non accipiat perfectionem infinitam in ordine ad obiectum primarium, per ordinem ad obiectum secundarium individualiter potest non autem cognitione increata.

Tom. I.

Ad tertiam Resp. Deū cognoscere entia rationis, & mala primō indirectē in se ipso, quatenus videt in se ipso causas, à quibus illa possunt cognosci, & fieri; loquor enim solum de cognitione possibilium, secundō directē illa cognoscit, & immediatē in se ipsis sed terminatiuē solum & secundariō, ut dixi.

QVÆSTIO III.

De scientia visionis. Art. 13.

Loquitur de hac scientia sine dubio August. l. 11. confess. c. 19. cum eam omni humano intellectui dicit esse inscrutabilem. Longè (inquit) est iste modus ab aie mea, inualuis ex me, & non potero ad illum. Patet enim latissimè scientia hæc, quæ cognoscit Deus se ipsum, & res omnes extra fē in aliqua differentia temporis existentes id est præteritas, præsentes, futuras, tūm necessariō à causis necessariō agentibus, tūm contingenter, à causis liberē operantibus. Nullum verò potest esse dubium circa scientiam certam, intuitiuam, & quidditatiam quorumlibet existentium, præteriorum, aut etiam necessariō futurorum, sed ad futura libera tota reuolutur disputatio, in qua difficultas est primō utrum omnia illa distinctē cognoscat Deus. Secundo in quo medio illa cognoscat quod est obscurissimum inuenire.

SECTIO I.

Vtrum Deus cognoscat distinctē futura omnia contingentia.

Certum est primō futuritionem rei, esse aliquid verē reale, præsupponens liberum Dei decretum sed non esse tamen aliquid actu præsens. Quod sit aliquid reale, manifestum est, quia licet nullus intellectus cogitet rem futuram, verē futura est, præsupponit autem essentialiter decretum Dei, de præbendo tali tempore concursu causæ, à qua talis effectus existens est, quia sicut res in tempore non potest existere sine actu concursu Dei, sic neque futura esse potest sine concursu Dei futuro; non potest autem esse futurus concursus Dei, quin Deus ab æterno decreuerit præbere concursum hunc tali tempore; nihil enim Deus facit in tempore quod ab æterno facere non decreuerit, ergo rei futuritio præsupponit essentialiter æternum Dei decretum de concursu exhibendo, alioqui res in tempore posset existere independenter à concursu, si esset futura independenter à decreto illius præbendi. Quale autem sit decretum illud, an sit absolutum, an conditionatum, an determinatum, an indifferens postea explicabitur. Nunc satis est dicere illud qualcumque tandem sit præsupponi ante omnem futuritionem, quam dixi sic esse aliquid reale, vt non sit tamen aliquid actu præsens, ut dixi, de possibiliitate, quia quando dicitur aliquid esse actu nunc futurum, non significatur futuritionem esse aliquid actu præsens, sed esse aliquid quod erit actu, quia futurum, est aliquid minuens significationem verbi (est) quæ non significat existentiam actualem, sed solum identitatem prædicati.

Est autem difficile dicere quid sit reale illud, quod non est solum possibile, sed neque adhuc est actuale, de quo fuse disputat Suarez tomo 2. de gratia in prolegom. c. 7. vel enim dices illud esse, quod talis effectus causam habeat determinatam, & hoc dici non potest, quia causa nondum est, & non est adhuc determinata, sed erit, & se ipsam determinabit. Vel dices esse quod Deus decreuerit rem esse tali tempore, & hoc manifeste fallum est, quia decretum Dei nō est absolutum pro effectibus liberis, ut ostendam postea in dī sic ut rem esse actu existentem est aliquid illi in-

L 2 trinsecum;

trinsecum, non solum decretum Dei de re producenda hic & nunc, sic rem esse futuram est etiam aliquid intrinsecum rei futuræ, non autem solum Dei decretum de re producenda tali tempore.

Nihil igitur aliud est rei futuritio quam coexistētia rei, & temporis sequentis, itavt in recto sit ipsa rei existētia, in obliquo autem dicat tempus illud sequens cui coexistēt. Non sumo autem tempus sequens reduplicatiū, vt sequens, sed specificatiū, id est quod erit sequens, & erit hoc numero, connotat ergo res futura tempus tale, quamvis non connotet illud vt est sequens. Alioqui explicaretur ignoratum per ignotum, quod ferè habent alij omnes modi explicandi futuritionem, vt cum dicitur esse transītum rei ab esse quod habet in causa ad esse in se ipa pro tali tempore: tendētia ab esse in potentia ad esse in actu.

Ens contingens.

Certum est secundō, ens contingens illud vocari quod procedit à causa indifferente ad agendum & non agendum positis omnibus ad agendum præquisitis. Licet enim vniuersim ens contingens dicatur illud quod potest esse, vel non esse, quo modo nullum est ens creatum quod non sit contingens: magis tamen propriè ens contingens restringi solet ad illum esse cūm qui procedit à causa indifferente ad agendum, potest autem causa esse indifferens primò tubatis omnibus qua sunt ad operandum necessaria, & sic nulla est causa qua non sit indifferens, deinde potest esse indifferens positis omnibus præquisitis ad operandum, hoc enim requiritur omnino ad libertatem, & hæc est causa indifferens cuius effetus dicitur contingens.

Sed indifferētia tamen illa, & indeterminatio causa contingens, non est indeterminatio actualis sed potentialis. Indeterminatio actualis, est illa qua potest explicari per duas de inesse, erit vel non erit: indeterminatio potentialis illa qua potest explicari per vnam de inesse, alteram de possibili, erit, sed poterit non esse. Illa enim indeterminatio est in causa, non in effectu; ens enim contingens est determinatū determinatione actuali, quia disjunctiū verū non est de illo dicere, erit vel non erit, sed licet tantum dicere de illo, erit, poterit autem non esse, quod est habere indeterminationem potentialē.

Necessitas antecedens & consequens.

Certum enim est tertio, quod ens contingens excludit quidem semper omnem necessitatē antecedentem, sed non excludit necessitatē consequentem; quam diuisionem ex Augustino, & Anfel. amplexi sunt omnes Theologi, necessarium enim illud dicitur quod non potest non esse. Potest autem ori-ri hæc impotentia, vel ex causa effectū ipsum antecedente, & faciente illum necessariū esse, vocatūque illa necessitas absoluta, & antecedens, quia illam non facit effectū ipsius existētia, sed ipsa causa. Secundō potest hæc necessitas, per quam effectus necessariō est, ori-ri ex ipsa existētia effectus, & hæc vocatur necessitas sequens, & ex hypothesi quam facit existētia effectus, per eam enim effectus non potest non esse, quia est; & hoc sensu omne futurum est necessariō futurum, quia implicat vt aliquid sit futurum simul, & non futurum omne existens est necessariō existens, quamvis absolute possit esse non existens; per illam enim necessitatē significatur tantum, quod de eadem re non possunt verificari simul contradictiones.

Triplex dubitatio.

Ratio ergo dubitandi primō est, quia si Deus cognoscit futura contingentia, scientia Dei est contingens & mutari potest intrinsecē, quia vitalis, & intrinseca expressio obiecti, non existit & necessariō mutatur obiecto mutato, sed obiectum contingens potest non existere, ergo cognitio qua est vitalis eius expressio potest non existere.

Secundo sequitur quod voluntas creata non est libera, quia quod Deus prævidit non potest non euenire, sed necessariō eueniet; si enim Deus prævidit Petrum peccaturum cras, qui tamen non peccaret, Deus falleretur, implicat autem Deum esse deceptum, ergo implicat Petrum non peccare cras.

Tertiō, si Deus cognoscit actus liberos futuros voluntatis creata, poterit etiam cognoscere decreta suæ voluntatis vt futura, hoc autem non admittitur communiter, non videtur tamen esse villa disparitas.

Dicendum tamen primō est, non solum fide certum esse, sed naturali etiam ratione demonstrari quod Deus distinet & intuitu cognoscit omnes actus liberos futuros voluntatis creata.

Primō enim scripturæ sic sapè afferunt oculi Domini multè lucidiores sunt sole, &c. Dominus enim Deo antequam creantur omnia sunt agnita. Danielis 13. Deus qui nosti omnia antequam fiant. Deinde id constat evidenter ex prophetijs, vt merito dixerit Tertullianus, l. 2. in Marcionem Dei præficiencia tot testes habet quod fecit prophetas, præterea eam esse notam deitatis certissimam dicitur Isaia 41. Dicite quæ ventura sunt nobis, & dicemus quia dī es. Patres convergere longum esset, sanè Augustinus l. 5. ciuit. c. 4. Confiteri Deum (inquit) & negare præsum futurorum aperta insania est.

Secundō tamen naturali ratione id demonstrari negant Ocham, Gabriel, Gregorius, quos sequitur Heric disp. 6. c. 1. vbi omnia conatur soluere arguēta, quibus id probari solet. Sed optima tamen & demonstrativa ratio est qua petitur ex veritate determinata, & cognoscibilitate futurorum contingentium.

Quidquid est verum, & cognoscibile, cognoscitur ab intellectu infinitè simpliciter perfecto, si enim res illa est scibilis, possibilis est eius scientia, si est possibilis scientia, ergo est in Deo: imo sicut Deus potest omnne possibile, ita scit omne scibile, sed futurum contingens, est determinatè verum, & est cognoscibile, ergo cognoscetur ab intellectu infinitè perfecto. Maior non eget probatione, minor probatur omne id de quo formari potest enunciatio vera, est cognoscibile, de futuris contingentibus potest formari propositio determinatè vera, ergo est verū, & cognoscibile. Minor in logica probata est, illa enim propositio est vera, que conformis est obiecto enunciato, sed propositio qua dicebat heri Petrum peccaturum, qui nunc peccat, erat conformis obiecto enunciato, dicebat enim quod reuera ita est: nam sicut verum est hodie dicere, Petrus peccauit Heri, quia Heri fuit peccatum Petri; sic verum Heri fuit, Petrus peccabit, quia hodie peccat.

Deinde ex duabus contradictionib[us] Petrus peccabit, Petrus non peccabit, non potest esse utraque vera, neque utraque falsa: ergo una est vera, & altera falsa. Denique id quod necessitatē habet consequentem, & determinationem actualē, habet etiam veritatem determinatam, sed futurum contingens habet necessitatē consequentem, quia implicat, vt res futura non sit futura, & determinationem etiam habet actualē, quia illa, vt dixi non pugnat cum indeterminatione potentiali, qua sola requiritur ad libertatem actus.

§. I.

Vtrum stare posse summa necessitas scientie diniane, cum contingentia futurorum.

Prima ergo & sanè insolubilis contra eam scientiam, difficultas erat, summa necessitas omnium eorum qua sunt in Deo ex qua sic argumentor primō: illa scientia non est realiter, & intrinsecē in Deo, qua potest non esse realiter, & intrinsecē, sed cognitio rei contingentis potest realiter, & intrinsecē non esse, ergo illa non est in Deo. Maior, vt dixi, nota est,

Conclusio affirmans.

Scripturæ & patres.

Ratio naturalis.

est, quia nihil est in Deo realiter, & intrinsecè, quod realiter non sit ipse Deus, atque adeò ens summe necessarium, cui repugnat non esse. Probatur minor, ad quam respondetur vulgo cognitionem rei contingentis posse non existere secundum terminationem, non secundum entitatem. Sed contra, id quod est essentialiter expressio vitalis, & intrinsecè obiecti non existit vitaliter, & intrinsecè sublati tali obiecto representato, sed illa cognitio obiecti contingentis est essentialiter vitalis expressio talis obiecti; cognitio enim est expressio vitalis obiecti cogniti, ergo illa non existit realiter & intrinsecè obiecto sublati.

Secundo, illa terminatio vel est aliquid extrinsecum Deo, vel est aliquid intrinsecum, si est extrinsecum, non est aliud, quām obiectum cognitum, quod non potest reddere Deum vitaliter, & intrinsecè scientem; per hanc autem terminationem Deus constituitur vitaliter cognoscens, & illa sublatà non est cognoscens intrinsecè, ergo illa terminatio non est aliquid extrinsecum Deo: si autem est aliquid intrinsecum, sequitur, quod aliquid Deo intrinsecum, quod est ipse Deus, potest non existere.

Tertiò, clare id ostenditur, nam sublatà existentiā rei contingentis, Deus non est intrinsecè ac vitaliter cognoscens rem existentem, ergo aliquid intrinsecum Deo incipit non existere, quod antea erat.

Haec difficultas, vt sapè monui, totam ferè continet controversiam de actu Dei libero, nunc obiter tantum artingendam potius quām enucleandam, tota enim responsio in eo consistit, quod in Deo est unicus actus simplicissimus, qui propter infinitatem habet totam perfectionem intrinsecam requisitam ad quemvis actum scientem possibilia, futura, existentia, modo tamen ex parte obiecti ponatur futurum, existentia, possibilitas. Est enim actus ille secundum se omnis scientia, modo ex parte obiecti ponatur possibilis, existentia, futurum. Quia illa scientia est perfectio adaequatè intrinsecè Deo, sed connotans semper aliquid extrinsecum, quod si fuerit necessarium, scientia erit necessaria, & secundum vitalitatem intrinsecam, quam dicit in recto, & secundum terminationem, quam dicit in obliquo. Si autem illud extrinsecum fuerit contingens, semper scientia erit necessaria secundum vitalitatem intrinsecam, sed erit contingens secundum cōnotatum extrinsecum. Quod explicari optimè potest exemplo relationis: nam albedo parietis, v. gr. est de se sufficiens ad fundandam relationem quancunque similitudinis, inò vt sit tota similitudo cum quoconque alio pariete albo, modo tamen ille ponatur. Vnde quando fit de nouo paries albus, prior ille paries omnino immutatus incipit esse illi similis, ex eo præcisè quia ponitur obliquum, quod connotatur à similitudine. Idem omnino valet in scientia diuina, quæ, vt dixi, sufficiens est ad omnian scienda, modo ponatur extra ipsam id quod connotari debet extrinsecè, vnde

Ad primam Resp. negando scientiam rei contingentis in Deo posse non existere secundum totam perfectionem, & vitalitatem quam dicit intrinsecè, & in recto, cum illa sit, vt dixi, ens necessarium: posse autem non existere secundum id quod dicit in obliquo, & extrinsecè, sicut dicebam de relatione similitudinis. Ad probationem nego illam maiorem, id quod est essentialiter vitalis & intrinsecè expressio obiecti, sublati obiecto non existit vitaliter & intrinsecè, hoc, inquam, nego in actu qui est infinitus, & ab obiecto non specificatur, sed est intrinsecè, vt dixi, vitalis expressio cuiuslibet obiecti, modo illud obiectum extrinsecè ponatur. Quod vt vides in scientia, quæ supponit obiectum, facilius explicatur quām in actu voluntatis, qui causat liberè obiectum, ideoque debet esse illo prior. Scientia verò

speculativa, est posterior obiecto ad quod terminatur eo ipso quod ponitur obiectum, quia ipsa in se totum habet quod requiritur intrinsecè, vt sit omnis cognitio.

Ad secundam satis dixi terminationem esse adaequatè intrinsecam, quamvis compleatur extrinsecè per aliquid obliquum quod connotatur.

Ad tertiam similiter dixi, quod sublatâ existentiā rei contingentis Deus est vitaliter & intrinsecè cognoscens rem existentem, secundum totam perfectionem vitalem & intrinsecam, quam dicit talis cognitio, sed non est cognoscens vitaliter ex defectu connotari extrinseci, quod in obliquo respicitur per tam cognitionem vitalem, & intrinsecam: sed longior eorum discussio pertinet ad sequentem disputationem.

§. II.

*Vtrum stare possit scientia futurorum, cum
creata libertate.*

Secunda difficultas erat concordia humana libertatis cum scientia certa & infallibili eorum, quæ facta est creatura. *Ineffabiliter enim me mouet* (inquietabat Euodius apud August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 2.) *Quomodo fieri possit, ut Deus sit presens futurorum, & nos nullā necessitate peccemus.* Quisquis enim dixerit aliter euenire posse quam Deus ante præscivit, præscientiam Dei destruere insanissimā impietate nititur.

Ratio enim dub. primò est, quia quod Deus certò scivit futurum, non potest nō euenire, quod liberè fit, potest non euenire. Vnde argumentum erat Vvicleffii, quod Deus futurum præscivit, est necessarium, Deus præscivit Petri peccatum futurum, ergo est necessarium. Probo maiorem, quoties antecedens est necessarium, consequens etiam est necessarium, sed hoc antecedens Deus præscivit, Petrum peccatum, est necessarium, ergo & consequens.

Secundo, præscientia Dei certissima est, & non potest falli, ergo illius obiectum euenire aliter non potest: probo consequentiam, si Petrus, quem Deus prævidit peccatum non peccaret, Deus falleretur, sed Deus non potest falli, ergo non potest Petrus, non pecare.

Tertiò, virget molestissimum dilemma, de quo postea in materia de prædestinat. Si Deus prævidit me peccatum, quidquid agam infallibiliter peccabo; Cur? ergo me torquebo ad evitandum peccatum; & ne recursas ad necessitatem consequentem, sic insto, si Deus heri præscivit me peccatum cras, vel si heri verum fuit me cras peccatum, tam mihi non est liberum & non evitabile, vt non peccem cras, quām non est liberum, & non evitabile, vt non peccauerit heri; sed mihi, nunc nullo modo est liberum, & evitabile, vt non peccauerim heri: ergo mihi nunc non est liberum vt non peccem cras. Probatur maior, idèo non est mihi liberum nunc heri non peccasse, quia est necessarium ex suppositione aliqua præterita, sed peccare cras est necessarium, ex suppositione præterita; quia est necessarium ex suppositione quod Deus heri præscivit me peccatum, vel etiam quod heri verum fuit me peccatum, ergo, &c. Vnde formatur breue hoc argumentum, suppositio de præterito tollit libertatem, veritas rei futura, est suppositio de præterito, ergo tollit libertatem.

Quartò, id quod tempore posterius est non potest impedire id quod est prius tempore, & res tempore prior non potest dependere ab ea quæ tempore posterior est. Quomodo enim efficere potest ea res posterior, vt non fuerit res præterita, ad præteritum enim non datur potentia. Probatur, mea voluntas

L 3 non

Quid sit
terminatio ad ob-
iectum.

Scientia
immuta-
bilis.

Quadru-
plex du-
bitatio.

non potuit impeditre scientiam illam Dei, tunc quando non eram, neque nunc quando sum, cum illud iam sit præteritum, ergo, &c.

Dicendum tamen est, nullo modo destrui libertatem creatæ voluntatis per Dei præscientiam futurorum, sed utramque tenendam esse non solum fide sed etiam ratione quam non nisi omnino imperite negarunt Celsus, Marcion, Manichæi, & nouissimè Vyclefus, nos autem utramque confitemur, & utramque fide veritatis confirmamus, inquit August. lib. 11. Ciuitat. cap. 21.

Probatio.

Necessitas
consequens
stat cum
libertate.

Ratio autem clara est, quia illud optimè conuenire potest cum libertatis indifferentia, quod non facit necessitatem antecedentem, sed consequentem duntaxat, præscientia futurorum contingentium facit necessitatem duntaxat consequentem, non autem antecedentem, quæ oritur ex parte effectus, ergo illa præscientia optimè potest conuenire cum libertate.

Maiorem, ut dixi, sèpè inculcant Augustin. lib. 1. contra aduersarium legis, & lib. 5. Ciuit. cap. 10. Anselm. lib. 2. Cur Deus homo cap. 17. & ipse Philosophus lib. 1. de Interpretatione cap. 10. & sicut lumine naturali nota est. Primo, à posteriori, nam visio rei actu præsentis, & memoria rei præterita, non tollunt contingentiam rei præsentis, aut præterita, quamvis necessarium omnino sit, ut quod video præsens, sit præsens, & quod memini esse præteritum, sit præteritum, neque tamen necessitas illa est contraria libertati, quia est tantum necessitas ex suppositione quod res sit præsens vel præterita, ergo illud quod facit necessitatem solum sequentem, non potest tollere libertatem. Quis? enim dicat me necessariò peccare, quia tu me vides furantem. Deinde à priori ratio certa est, quia illud non destruit libertatem, quod sequitur, & supponit libertatem, sed necessitas sequens, & ex suppositione sequitur libertatem, & illam supponit; idèo enim dicitur sequens, & ex suppositione. Nam idèo est necesse, me nunc loqui liberè, quia loquor liberè, est enim necessitas, quam causat ipsam existentia effectus, & fundatur in notissimo illo principio Metaphysico, impossibile est idem simul esse, & non esse: inò nihil omnino aliud significat. Certa igitur, & evidens est prima maior.

Neque minus perspicuum est, quod habebat minor necessitatē hanc, quæ causatur à præscientia futurorum, esse solum necessitatem sequentem, & ex suppositione. Quod probatur primo, à priori: illa scientia qua purè speculativa est, & supponit effectum liberè possum, non facit necessitatem antecedentem, sed consequentem duntaxat, & ex suppositione, scientia Dei est purè speculativa, quæ supponit non facit rem esse, non enim idèo peccaturus est Petrus, quia Deus videt, sed idèo Deus videt, quia est peccaturus, sicut non idèo pecco, non idèo curro, quia Deus me videt currere, vel peccare, sed quia curro, vel pecco. Et hunc esse unanimem Patrum consensum constabit ex quæst. 5. vbi ostendetur scientiam visionis nullo modo esse causam rerum. Deinde declaratur à posteriori pluribus exemplis clarissimis. Primus & valde commune apud omnes Patres est visio rei præsentis, quæ vt patet non facit necessitatem nisi ex suppositione, quia est purè speculativa, sed visio rei futura proflus eodem modo se habet, cum sit eodem modo speculativa, ergo non facit necessitatem nisi ex suppositione, neque magis tollit libertatem, quam visio rei præsentis, vt rectè notat Boëthius, lib. 6. consolat. profa 6. si video iacentem, necessitas non infertur ei à visu meo, vt iaceat, sed potius à iacente infertur necessitas, vt illum videam. Alterum exemplum, vt dixi, est memoria rei præterita, quæ non facit rem esse præteritam, sed supponit. Tertium est præscientia, quam habet Deus, de-

his, quæ ipse liberè facturus, non enim minus propter ea operatur liberè. Quartum est, sicut res existens necessariò existit, etiam si existat liberè, sic futurum est necessariò futurum, & tamen erit omnino liberè: ergo similiter cognitio rei contingenter futuræ, potest esse infallibilis, & necessaria. Denique argumentor cum August. lib. 5. Ciuit. cap. 10. Si enim præscit Deus, aliquid futurum contingenter, & liberè, illud erit contingenter, & liberè, alioqui destruet suum obiectum hac scientia. Hinc.

Ad primam facilitis responsio est, disting. maiorem, quod Deus sciuit euenturum non potest non evenire, antecedenter nego, ex suppositione concedo. Quod enim Deus præciuit est necessarium necessitate solum ex suppositione, quam causat non præscientia Dei, sed futurito effectus. Vnde fateor quod quando antecedens est necessarium, eodem modo necessarium est consequens, atque adeo cum istud antecedens non sit necessarium nisi ex suppositione, consequens etiam ex suppositione necessarium est.

Ad secundam concedo Deum non posse falli, sed distingo consequentiam, ergo illius obiectum alter non potest evenire antecedenter & absolutè, nego: consequenter & ex suppositione concedo. Si enim Petrus quem Deus præuidit peccaturum non peccaret, Deus non falleretur, quia non præuidisset Petrum peccaturum. Sicut si non esses hic, Deus, qui te videt esse hic, non falleretur, quia non te videt esse hic.

Ad tertiam Respond. verum esse quod si Deus præsciuit me peccaturū infallibiliter peccabo, sed potero tamen absolutè non peccare; non enim infallibiliter peccabo, quia Deus præciuit, sed quia liberè me determinabo ad peccandum, vnde inutiliter additur, cur ergo me torquebo ad vitandum peccatum? nam possum absolutè illud vitare, nec pecco quia Deus videt, sed quia non me torqueo, vt velim non peccare. Instantia de suppositione præterita difficilis est. Ad quam respondeo disting. tam mihi est ineuitabile, vt non peccem cras ex suppositione quod sim peccaturus, quam est ineuitabile, vt non peccauerim heri, concedo, quia sicut implicat vt peccauerim, & non peccauerim heri, si est impossibile vt cras sim peccaturus, & non peccaturus: tam est ineuitabile absolute nego, quia scilicet in peccato crastino est suppositio aliqua futura, quam absolutè possum tollere, in peccato præterito, nulla est suppositio quam nunc absolutè possim tollere.

Ad quartam, Resp. etiam id quod est prius tempore, pendere posse ab eo quod est posterius tanquam ab obiecto; res enim qua tempore posterior est si sit obiectum rei præterita, potest absolute impetrare ne fuerit res præterita, ex suppositione vero non potest, ad præteritum enim ex suppositione quod sit præteritum, nulla est potentia, sed absolutè potest non esse. Fateor ergo quod quando non eram, impetrare non potui scientiam illam, sed quando sum, absolutè possum illam impetrare, consequenter autem non possum impetrare.

Colliges ex his in quo sensu verum esse possit quod Deus (idèo) cognoscat futurum, quia est futurum. Si enim illud (idèo) significet aliquam causalitatem, falsa est propositio, si autem significet quod bene inferatur tanquam aliquid posterius ex priori, vera est propositio.

S. III.

*Vtrum Deus cognoscat decreta sua voluntatis,
vt futura.*

Tertia hæc erat difficultas cuius sensus est vtrum Dei decreta, sicut quamvis sint æterna, prius tam

Solutio
difficulta-
tum.

men ratione nostrâ cognoscuntur, vt possibilia, quâm
vt iam actu posita, Deus enim scit, quid possit de-
cernere, sic in eo signo, vel in sequenti cognoscere
illa possit, prius ratione vt futura, quâm cognoscat
illa vt existentia. Cum enim detur signum aliquod
rationis, in quo intelligitur scientia simplex in Deo
nondum posita scientia visionis, queritur vtrum Deus
suum decretum cognoscat, vt possibile, Deinde vt
futurum, postremò vt iam existens.

Triplex difficultas. Ratio dubit. est primò, quia Deus in aliquo signo
rationis concipitur vt indifferens ad volendum & no-
lendum, & in sequenti signo concipitur determinatè
volens, ergo in illo signo, in quo concipere potest
se ipsum vt indifferentem, potest concipere se in se-
quenti signo volitum. Probo consequentiam, si det-
tur signum aliquod rationis in quo Deus concipiatur
nondum velle, potest in sequenti signo concipi vo-
litum, sed in eo signo in quo concipitur indifferens
ad volendum, & nolendum, Deus concipitur nondum
velle, ergo in illo signo potest concipi volitu-
rum.

Secundò, Deus prius ratione cognoscit quid sua
voluntas possit velle, quâm cognoscat quid actu ve-
lit, ergo prius ratione potest cognoscere quid sit voli-
tura, cur? enim potest de cetera sua cognoscere vt
possibilia, non potest cognoscere, vt futura, vel
quare possibilis dicit solam prioritatem à quo, fu-
turio autem dicit prioritatem in quo: In illud con-
cipitur vt futurum quod concipitur vt posterius alio,
sed decretum liberum concipitur vt posterius perfe-
ctionibus necessariis, ergo concipitur vt futurum.

Tertiò, multa sunt de cetera conditionata quæ Deus
ab æterno cognoscit, vt futura, v. gr. cognoscit, si filius
me rogarer, ego decernerem mittere illi plusquam
duodecim legiones Angelorum, ergo Deus sua etiam
de cetera absoluta cognoscit vt futura. Probatur ante-
ced. non potest Deus cognoscere per scientiam me-
diā futurum conditionatum quin etiam cognoscat
eadem scientiâ suum decretum conditionatum, sed
cognoscit futurum conditionatum per talēm sci-
entiam, ergo cognoscit etiam decretum suum condi-
tionatum, quod non potest cognoscere, nisi vt fu-
turum.

Conclusio negans. Dico tertio, Deus non potest vlo modo cognosce-
re de cetera sua libera, vt futura, quamvis cognoscat il-
la, vt possibilia. Ita docent Vasq. disp. 65. c. 4. Arrubal.
disp. 47. cap. 4. Herice disp. 7. cap. 9. Albert. tom. 1. q.
3. & 4. principio Philosoph. Granadus tract. 4. disp. 1.
Moncœus disp. 3. cap. 17. Molina, Bicanus, Turrianus,
contra Suarez lib. 2. de scientia futurorum cap. 8.
Ruiz disp. 26. sect. 4. Fonsecam & alios recentiores.

Probatio. Ratio autem est, quia illud non cognoscitur à Deo
vt futurum, cuius existentiam in nullo instanti tem-
poris realis Deus potest negare; sed in nullo instanti
temporis realis Deus potest negare existentiam sui de-
creti: ergo Deus non potest illud cognoscere, vt fu-
turum. Minor eidens est, quia cum omne Dei de-
cretum æternum sit, nullum est instans temporis in tota
æternitate, in quo existentia de illo possit negari,
nam quamvis præcisius possit cognosci, quin cognoscatur
existens, manifestum tamen est quod de illo negari
non potest existentia. Probatur ergo maior, fu-
turio essentialiter dicir posterioritatem non tantum
naturæ, vel originis, vel rationis, sed durationis; fu-
turum enim est illud quod nunc non est, sed postea
erit, quia includit formaliter, & explicitè duo in-
stantia temporis, vnum in quo non est, alterum in
quo est, sicut præteritum intelligi non potest, tunc
esse præteritum quando actu est, quia dicit instans
temporis, in quo est, & alterum in quo non est. Er-
go sicut Deus non potest cognoscere de cetera sua vt
præterita, sic neque cognoscere illa potest vt futura.

Confirmat. quia vt aliquid dicatur futurum, non
sufficit posterioritas à quo seu naturæ, rationis, vel
originis, sed requiritur posterioritas in quo, id est
temporis, alioqui Deus cognosceret diuinæ personas
vt futuras, quia sunt posteriores origine personis pro-
ducentibus, sed de cetera Dei libera quamvis habeant
posterioritatem à quo, respectu necessariorum non
habent tamen posterioritatem in quo, quia in nullo
instanti sunt de cetera necessaria, quin sint de cetera li-
bera, ergo, &c. Hinc

Ad primam Resp. distinguendo antecedens, Deus
in aliquo signo rationis concipitur vt indifferens ne-
gando actuale de ceterum, nego, præscindendo ab
actuali decreto, concedo: vnde nego consequiam,
quia vt aliquid affirmetur futurum, non sufficit quod
in aliquo signo præscindere possit intellectus ab
actuali eius existentia, sed debet illam etiam negare.
Vnde ad probationem distinguuntur maior, si potest
in aliquo signo Deus intelligi nondum velle, negan-
do illum actu velle, potest concipi volitum, conce-
do, si tantum potest præcisiū intelligi nondum velle,
nego.

Ad secundam, Resp. esse disparitatem inter fu-
turum, & possibile. Quia possibile (vt aliás monui)
significare aliquando potest id quod non est, sed po-
test esse, non potest eo modo Dei de ceterum concipi
vt possibile. Secundò, possibile significat id quod
non implicat contradictionem, & sic quolibet ex-
istenti dici potest possibile. Igitur concessio ante-
cedente, consequentia negatur, quia cognoscere quid
voluntas possit velle, non negat existentiam decreti
pro eo tempore, quam existentiam negat, vt ostendit,
futurio decreti: nam possibile præscindit omni-
no à tempore, cuius non significat ullam differentiam,
præsens autem, futurum, & præteritum significant dif-
ferentias temporis. Et futurum quidem pro uno
tempore dicit negationem existentia, pro altero au-
tem existentiam. Potest ergo Deus scire quid volun-
tas sua velit, non potest scire quid sit volitura. Quia
illud est futurum quod concipitur posterius alio, po-
sterioritate in quo, non posterioritate à quo. Decre-
tum liberum est posterius decreto necessario poste-
rioritate à quo, non in quo.

Ad tertiam Respon. etiam de ceterum conditiona-
tum cognosci nullo modo posse, vt futurum, quia
nullum Dei de ceterum esse potest, quod non sit æter-
num, Deus ergo non dicit si filius me rogarer cras,
ego decernerem illi dare 12. Legiones Angelorum,
sed ego decreuisse ab æterno illi dare. 12. Legiones
Angelorum, quod non est cognoscere suum de-
cretum vt futurum: vel si velis ego ab æterno decreui,
quod si filius me rogarer, ego dare illi. 12. Legio-
nes Angelorum. Sed de hoc de cetero longa erit infe-
rius disputatione.

S E C T I O II.

In quo medio videat Deus futura contingentia.

Dixi haec tenus cognosci à Deo futura, nunc dif-
ficilius est dicere medium & motuum formale
in quo illa cognoscit certò, & infallibiliter, nam
cum omnis cognitio habeat obiectum formale, alio-
qui cognosceretur aliquid sine ratione cognoscendi,
sic quoties cognitio est certa, requirit rationem for-
malem obiecti omnino certam, id est vt obiectum sub
ea ratione quâm cognoscitur sit certum, alioqui (vt re-
ctè notat S. Thomas) obiectum cognosceretur perfe-
ctius, quâm sit cognoscibile. Difficultas igitur est sa-
nè grauissima, quanam sit formalis illa ratio certa,
& infallibilis, quæ ita connexa necessariò sit, cum
futuro contingente incerto, vt sit ratio formalis illud
cognoscendi certò & infallibiliter.

Ex

Ex variis autem sententiis in quas abiisse video Scholasticos, quatuor videntur celebriores quas suggillatum discutere lubet. Prima utrum videantur in causis increatis, omnipotentia præsertim, & decreto. Secunda utrum videantur in causis creatis, quæ sunt voluntas, & causa morales. Tertia utrum videantur in presentia reali ad aeternitatem. Quarta tandem utrum videantur in se ipsis.

S. I.

*Vtrum futura contingentia videantur in causa
increata id est in omnipotentia, vel
in decreto.*

Inquirimus ergo, ante omnia medium hoc cognitionis certæ de re incerta intra ipsum Deum, in quo tria inveniri possunt quæ connexionem habent cum futuritione actus liberi, omnipotentia, Idea, decretum, & sanè si consideretur entitas sola omnipotentie, vel Ideæ, manifestum est ex dictis dispensationibus quod illæ non possunt esse medium cognitionis futurorum, cum entitas ipsa omnipotentie, vel Ideæ sit indifferens ad futuritionem, vel non futuritionem effectus, in causa vero indeterminata, & indifferente implicet effectum videri determinatum, ut sèpè dictum sumus in hac materia. Tota ergo difficultas resoluitur ad ipsum decretum quod Deus habet aeternum, vel prædeterminandi voluntatem, ut ponat talen actum, vel certè concurrendi cum voluntate ad talen actum. Obiectum primi illius decreti si esset, non posset aliud esse quam actus ipse futurus, obiectum ipsius posterioris decreti, quod sine dubio est, non potest aliud esse quam concursus Dei.

Decretum
Dei.

Status cō-
troversiae.

Decretum
absolutū.

Dabitur
circulus.

Quidvi-
det Deus
vt se de-
terminet.

ieciū ad agendum ex eo quod videat actionem Pe- ri futuram, si Deus concurret, sed Deus hoc videns non potest obiectu determinari, nam primò, illud est aliquid simpliciter necessarium, implicat enim ut Deus mecum concurrat quin ego agam, semper ergo Deus videt, si ego cum illa voluntate concurro ad amandum, amabit, atque ita semper determinaretur ad talen concursum præbendum in modo tam videt me odio habitum, si dederit concursum ad odium, quam videt me amaturum, si concursum deridit ad amorem. Quare igitur magis determinabitur ad unum, quam ad aliud. Deinde implicat ut Deus videat actionem illam meæ voluntatis futuram, quin videat illam talem futuram in individuo, alioqui videret, & non videret, quia nihil existit nisi sit individuum, sed ante decretum suum quo determinaret voluntatem ad individuum actus, non potest videre actionem voluntatis, ut talem in individuo, ergo ante decretum non videt Deus actionem voluntatis futuram, præsertim cum in Deo non sit cognitio vila confusa. Denique Deus non potest videre determinationem creatæ voluntatis existentem nisi videat omnes eius causas, sed ante decretum Deus non videt omnes causas, quarum una, est ipsum decretum, ergo ante decretum non videt determinationem voluntatis, quam propterea videre potest in decreto quod illum antecedit.

Dico primò, implicat ut Deus in decreto suo etiam antecedente videat futura, non solum contingentia, sed etiam necessaria tanquam in medio prius cogniti.

Rationem sèpè indicaui superius, quia decretum antecedens non potest esse medium prius cognitum determinans ad cognitionem futuri, si non possit prius cognosci decretum quam cognoscatur effectus futurus, sed implicat cognosci à Deo decretum prius quam cognoscatur effectus futurus, ergo in illo decreto, tanquam in medio non potest cognosci effectus futurus. Probatur minor, implicat prius cognosci decretum liberum quam cognoscantur ea per quæ constituitur ut distinctum ab actu necessario, sed non potest cognosci propter distinctum à necessario prius quam cognoscatur effectus futurus, quia non est distinctum à necessario nisi per connotationem talis effectus, quam solam supperaddit actu necessario, ergo implicat cognosci decretum prius quam cognoscatur effectus futurus. Atque ita ipsum effectum futurum cognoscere in decreto non erit aliud quam videre illum effectum futurum in se ipso.

Neque dicas, effectus futurus habet necessariam connexionem cum decreto necessitante, ergo implicat cognosci decretum prædeterminans quin cognoscatur effectus futurus, ergo in illo decreto tanquam in medio videri potest effectus futurus. Resp. conced. anteced. & primam consequentiam, sed negando secundam consequentiam. Nam fateor non posse cognosci decretum liberum, quin cognoscatur effectus futurus, sed nego decretum esse propterea medium ad cognitionem futuri, quia, ut dixi, non cognoscitur prius quam cognoscatur ipsum futurum, sine quo implicat cognosci decretum, atque ita cum decretum cognoscatur in se ipso, ipsum etiam futurum cognoscetur in se ipso.

Dico secundò, implicat ut Deus videat futura contingentia, quæ pendent à voluntate libera in decreto præbendi concursum, quod ita est absolutum, & efficax, ut semper sit dependens à voluntate, & conditionatum saltem virtualiter. Ita docent contra Richardum, Granadum Ruiz, & multos, Thomistas, Bellarm. Suares, Herice aliisque communius, etiam ipse Scotus, quem pro se aduersarij citant.

Ratio autem generaliter est illa quam sèpè indicaui, primò, quia illud non est prima ratio cognoscendi

Etiā si
decretum
esse præ-
determinans
futura in eo
non vi-
dentur.

Secunda
conclusio.

Tota ergo controversia est utrum decretum quod Deus haberet præbendo concursu voluntati liberæ sit medium illud formale, in quo Deus videt futuros actus voluntatis qui pendebunt à tali concursu.

Ratio autem dubitandi sane difficilima est, quia primò, in eo decreto potest Deus videre futura contingentia, si illud est absolutum, efficax, & antecedens futuritionem effectus, sed decretum aeternum quod Deus habet præbendi concursum causis secundis, est absolutum, efficax, & determinatum, ergo in eo videri possumt futura. Maior non videtur egere probacione. Probatur minor illud decretum quo causatur effectus determinatus, non potest esse conditionatus, nam decretum quandiu manet conditionatum non potest influere in effectum, ut patet, quia manet suspensum, vtque ad positionem conditionis: neque potest esse inefficax, quia si est inefficax non ponit effectum, nec est indifferens ad utramque partem conditionis, alioquin non determinat ponere unam potius partem quam aliam. Per istud decretum dandi concursum causa libera ponitur effectus determinatus: ergo illud decretum est absolutum, efficax & determinatum.

Secundò, illud decretum non potest esse conditionatum quin sit huiusmodi, ego decerno concurrere, si voluntas agat, vel si voluntas se determinet ad agendum, sed hoc non posse dici, manifestè probos; si enim hoc Deus diceret volo concurrere si voluntas agat vel si se determinet, Deus diceret, decerno concurrere si concurrat, nam actio & determinatio voluntatis, realiter est ipse concursus Dei, vel certè si agas de virtuti determinatione semper eadem difficultas est, quia illa includit saltem in obliquu determinationem formalem, atque ita semper diceret Deus volo concurrere si concurrat.

Tertiò, ut Deus dicat decerno concurrere hic & nunc, si Petrus velit, necesse erit ut determinetur ob-

Voluntas est indifferens posito decreto. cendi futurum contingens infallibiliter, quo posito effectus contingens nondum est infallibiliter futurus, sed posito decreto de præbendo concursu voluntatis liberae, effectus contingens nempe actus voluntatis nondum est infallibiliter futurus ergo illud decretum de præbendo concursu non est medium, & prima ratio in qua videatur futurum. Minor probatur, tunc futurum contingens nondum est infallibiliter futurum, quando voluntas est adhuc omnino indifferens ad illud ponendum, sed posito decreto Dei, voluntas est omnino indifferens ad agendum, vel non agendum, nam causa libera illa est, quæ positis omnibus præquisitis etiam in sensu composito potest agere, vel non agere (vt sapè probatum est) sed decretum de dando concursu est unum ex præquisitis ut patet, ergo illo posito, etiam in sensu composito voluntas potest agere, & non agere. Indò si voluntas eo posito non est indifferens, necessitatur antecedenter per hoc decretum cum necessitate autem antecedente stare non posse libertatem demonstrari potest. Denique decretum illud Dei de præbendo concursu, duplex cogitari potest; alterum remotum, & generale quo Deus dicit, volo currere ad omnes actus ad quos voluntas se determinabit, eo decreto posito clarum est quod voluntas est adhuc indifferens: alterum est decretum, speciale quo dicit, volo hic, & nunc dare concursum ad amorem potius quam ad odium, & hoc decretum si est absolutum simpliciter, & antecedenter ad omnem determinationem voluntatis facit necessitatem antecedentem, ergo posito eo decreto voluntas est indifferens, neque illud præcisè sumptum habet necessariam connexionem cum futuro contingente.

Neque dicas, Deum non facere hoc decretum nisi positâ scientiâ conditionatâ eorum quæ voluntas factura est, si præbeat illi concursum, ergo in hoc decreto posita scientia conditionata videri potest futurum.

Sed contra nam primò loquimur de decreto solitarii sumpto redit enim difficultas in quo medio Deus videat quod voluntas se determinabit ad amorem, si habeat concursum paratum ad amorem, vel ad odium in hoc enim est difficultas. Deinde etiam positâ scientiâ conditionatâ non potest decretum esse simpliciter absolutum, vt probabo statim, ergo eo posito semper voluntas est indifferens.

Quale sit hoc decretum. Secunda igitur pars explicat quod est in hac materia difficillimum, quale sit decretum illud dandi concursum, quo explicato plenè sequitur quod in eo videri non possunt futura. Si enim illud decretum est aliquo modo conditionatum, & dependens à determinatione voluntatis, quam expectat, & sine qua non est efficax, & determinatum, certè implicat ut in eo videatur actus voluntatis liberè futurus. Sed illud decretum est huiusmodi, quod sic ostendo breuiter, ex his quæ prima secunda fuisus probauit.

Est conditionatum virtualiter. Statuebam igitur primò, decretum istud quatenus præcisè se tenet ex parte Dei, & abstrahit à determinatione creaturæ, esse purè conditionatum, & indifferens ad utramque partem conditionis, si enim esset absolutum, independenter à determinatione voluntatis, determinaret voluntatem, & ab ea non determinaretur. Sed illud tamen decretum prout supponit scientiam conditionatâ determinationis creaturæ cui actu præbet concursum esse absolutum & determinatum, dependens autem à voluntate atque adeò virtualiter conditionatum. Ratio est quia decretum purè conditionatum non potest influere in effectum efficaciter. Deinde in eo decreto ponere Deus veller suum concursum si esset suis concursus, cum eadem sit actio Dei, & creaturæ.

Sed aliunde tamen implicat, ut illud decretum etiam positâ scientiâ conditionatâ sit ita determinatum, & absolutum, vt ne virtualiter quidem sit conditionatum & indifferens primò, enim si supponit

Tom. I.

scientiam conditionatam determinationis voluntatis, est dependens ab illa determinatione voluntatis, & illam implicitè ac virtualiter includit ut conditionem, dicit enim implicitè non decernerem concursum, nisi viderem exigentiam voluntatis hoc est decretum esse virtualiter conditionatum ergo est virtualiter conditionatum. Deinde illud decretum simpliciter ab solutum etiam positâ scientiâ conditionatâ tolleret libertatem, quia tunc voluntas etiam posita scientia conditionata non est indifferens, quando habet aliquid determinatum in statu absoluoto, quod non habet in statu conditionato, sicut si Deus post scientiam medianam, statueret prædeterminare voluntatem illa prædeterminatio tolleret libertatem, quia illa esset aliquid determinatum in statu absoluoto, quod non erat præsumum in statu conditionato, sed istud decretum si esset simpliciter ab solutum, esset aliquid determinatum in statu absoluoto, quod non erat præsumum in statu conditionato, quia illud decretum inferret necessariò effectum, ergo istud decretum etiam suppositâ scientiâ mediâ non potest esse absoluoto simpliciter. Indò vt dixi implicat in terminis ut decretum supponat scientiam effectus liberè futuri, & non sit conditionatum saltem virtualliter. Deinde idem probatur quia implicat videri à Deo actionem Petri futuram sub conditione, quin videantur omnes illius causæ futuræ conditionatae, quarum una est ipsum decretum, sed actio Petri ex suppositione talis decreti est necessaria, ergo actio Petri videtur in statu conditionato, ut necessariò futura, non autem liberè. Probatur minor, decretum illud absoluotè positum habet necessariam connexionem cum effectu absoluotè futuro, & necessariò illum inferit, ergo illud decretum ut conditionatè positum habet necessariam connexionem cum effectu conditionatè ponendo: nam sicut se habet decretum absoluotè positum ad consensum voluntatis absoluotè ponendum, sic se habet decretum conditionatè positum, ad consensum conditionatè ponendum.

Quid vidat Deus.

Statuebam secundò, obiectum illud, quod Deus videt quando determinatur, hic & nunc ad ponendum concursum, esse non posse id, quod futura cùt voluntas, si operari posset se sola, quia sic voluntas esset libera dependenter à cognitione impossibili. Deinde scientia Dei practica non dirigeretur per aliquid operabile, sed per aliquid impossibile. Indò implicat ut Deus videat actionem illam creaturæ futurā, quin videat illam in individuo, sed implicat ut Deus videat actionem illam individuam existentem à sola creatura, ergo non potest videre, quid factura esset voluntas, si posset operari sola, sine Dei concursu.

Deinde non placent illi qui dicunt videri à Deo determinationem causalem, aut formalem conditionatè futuram, si detur concursus. Nam illi manifestū faciunt circulum (vt dixi) cum videat Deus fore suum concursum si sit suis concursus. Melius igitur, & facilius dici potest, id quod videt Deus per scientiam illam conditionatam, & per quod determinatur ad decernendum concursum, esse actionem ipsam voluntatis conditionatè futuram, si decernat Deus se illi accommodare non negando concursum, non dixi si sit concursus, quia hoc (vt dixi) esset circulus; concursus enim determinaret ad decretum concursus quod est prius concursu: sed dixi si Deus decernat se illi accommodare, quia non decernit absoluotè, sic enim esset necessarium, vt voluntas ageret, non est autem absurdum nullum si Deus dicat, erit concursus meus realiter in actu secundo, si ex parte mea non desit actus primus ad concursum, vel si decrevero dependenter à voluntate vt sit concursus. Tunc enim videri determinationem voluntatis conditionatè futuram dependenter à suis causis futuris conditionatè. Sed hæc alibi fuisus.

Ad primam Respond. ex prima conclusione quod M quamvis

90 Disp. III. De Deo. Quæst. III. Sect. II.

Solutio
primæ du-
bitationis,

quamvis decretum esset simplicitè antecedens & ab-
solutum, etiam in eo vt medio effectus non posset
videri, cum effectus includatur in decreto. Deinde
iuxta tertiam conclusionem, distinguitur maior, si de-
cretum est absolutum, potest in eo videri futurum cō-
tingens, si est absolutum independenter à determina-
tione voluntatis ita vt non sit conditionatum virtualiter,
concedo: si sit virtualiter conditionatum, & de-
pendens à voluntate creata, nego in eo videri futurum.
Hoc autem decretum esse dependens à voluntate sa-
tis ostendit.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Resp. rectè ijs argumentis probari
decretum istud non esse purè conditionatum, sed non
probari quod illud ita sit absolutum consequenter,
vt sit virtualiter conditionatum; Deus enim non di-
cit, decerno concurrere, si voluntas se determinet, sed
decerno concurrere, quia video voluntatem acturam,
si decernam me illi accommodare non negando con-
cursum.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Resp. nihil etiam probari contra ea quæ
posui, de obiecto illo, quod Deus videns, determina-
tur ad dandum concursum. Nam cum Deus videat
voluntatem acturam si decreuerit se illi accomodate
probendo concursum, nego illud esse necessarium, sicut
est necessarium si Deus diceret, voluntas aget si ego
absolute decreuero concurrere non me illi accomo-
dando, sed cum dicat, si ego decreuero dependenter à
voluntate & cum conditione virtuali dare concur-
sum voluntas aget, nego illud esse necessarium, quia
posito tali decreto non semper voluntas aget. Ad id
quod additur, implicat ut Deus videat actionem meæ
voluntatis futuram, quin videat illam futuram talem
in individuo. Resp. Deum non moueri per determi-
nationem aliquam voluntatis vagè sumptam, sed per
vnam determinatè sumptam; nunquam enim vi-
det determinationem voluntatis ad speciem & ex-
ercitium, nisi videat suam determinationem ad indi-
viduum; dicit enim volo dare hunc numero con-
cursum, quia si decreuero me accommodare volun-
tati dando hunc concursum, voluntas talem producet
actum, non autem dicit, video quod voluntas faciet
aliquid, si ego dedero concursum, sic enim confusa es-
set illa cognitio.

Quanquam distingui etiam potest illa propositio.
Implicat ut Deus videat determinationem voluntatis
futuram, quin videat illam futuram talem in indi-
viduo: implicat ut videat illam adæquatè vt futuram
concede, implicat ut videat inadæquatè vt futuram
nego, videt illam adæquatè vt futuram, quando videt
illam vt futuram dependenter à suo decreto & à crea-
tura: videt autem inadæquatè quando videt illam fu-
turam dependenter à creatura. Videt enim creaturam
ad speciem & exercitum determinandam si ipse vo-
luerit se illi accommodare. Nam quamvis nulla sit
realiter in Deo cognitione confusa, non implicat tamen
concipi à nobis confusè & inadæquatè Dei cogni-
tionem, quæ in se omnino distingita est, reliqua iam
soluta sunt; dixi enim videri futurum conditionatum
cū causis suis futuris conditionatè, vt patebit ex q. 4.

§. II.

*Vtrum futurum contingens videatur in suis
causis creatis.*

DVæ tantum possunt excogitari cause creatæ, in
quibus tanquam medio possint videri futura
contingentia. Prima est entitas ipsa voluntatis libe-
tatis, in ea enim vt super comprehensa volunt cognosci
à Deo actus omnes eius liberos aliqui cum Molina
altera causa sunt cause morales, id est, cogitationes,
& auxilia congrua cum quibus voluntas aget omni-
nō infallibiliter. Nam in illis cognosci actus volunt-

tis futuros, asserunt Conzales, Durandus, Granatus.
Loquitur autem semper de ipsa nuda entitate cause,
nam si sumatur causa vt determinata, iam includet
ipsam determinationem quæ non videbitur in causa,
sed in seipso.

Ratio autem dubit. est primum, quia non potest Prima du-
bitatio.
comprehendit causa, quin cognoscantur omnes eius
effectus ex vi penetrationis ipsius cause, sed Deus
comprehendit omnes causas liberas, ergo potest Deus
ex vi huius comprehensionis omnes effectus illarum
cognoscere. Prob. maior, ex supradictis, implicat co-
gnosci comprehensioni necessariam aliquam causam,
quoniam cognoscantur effectus eius necessarij, ergo im-
plicat comprehendit causam liberam, quoniam cognoscantur
eius effectus liberi, cum comprehensionis sit cogni-
tio perfectissima rei alicuius, perfectius autem pene-
tratur voluntas si scientur omnia eius decreta, quoniam
si ea ignorentur,

Secundo, ut effectus cognoscatur in causa sufficit
connexio necessaria tantum ex suppositione, & con-
tinentia illius effectus in causa, sed actus liber quem
voluntas est elicitor habet cum illa huiusmodi con-
nexione necessariam ex suppositione, contineturque
in illa, presentim quando est instruta gratijs congruis,
ergo ille actus liber cognosci potest in illis causis.
Maior probatur, nam effectus contingens non po-
test habere necessitatem nisi ex suppositione, ergo
sue videatur in seipso, siue videatur in alio, semper
sufficit necessitas ex suppositione, quæ satis erit
ut videatur in suis causis cum quibus haberet connec-
tionem necessariam ex suppositione.

Tertio, etiam in gratijs efficacibus videri possunt
actus voluntatis, si per illas inducatur moralis neces-
sitas, nam illa est tanta, ut sufficientem inducat certi-
tudinem, sed causa istæ morales, moralem inducunt
certitudinem, & necessitatem, ergo effectus in illis
potest cognosci. Probo maiorem moralis necessitas
illa est, qua licet posse effectum non habere, tempe-
tamen illum haberet, sed hoc sufficit ut videatur effec-
tus in illis causis, ergo sufficit necessitas moralis.

Quarto, implicat cognosci gratiam efficacem ut sic
quoniam cognoscatur prout distinguitur à gratia suffi-
ciente, sed prout distinguitur à insufficiente infallibili-
ter causat effectum, ergo implicat cognosci gratiam
efficacem quoniam cognoscatur effectus, ergo in causis
moralibus videri possunt effectus fururi. Confir. quia
Deus cognitæ efficaciæ gratiæ, prædestinat hominem,
ergo in gratia efficaci cognoscit voluntatis consen-
sus. Denique posito quod Deus per scientiam con-
ditionatam cognoscat, si dedero Petru talem gratiam,
consentier, dicatq; volo dare gratiam, non potest non
videare consensum voluntatis positæ tali gratiæ.

Dico primum, in entitate voluntatis nude confide-
rata implicat ut Deus cognoscat futura contingentia
ita omnes communiter contra Melinam, & Bicanum.

Ratio sèpè hoc loco afferenda est, quia in causa
prorsus indifferente ad operandum, vel non operan-
dum, non potest magis cognosci operatio futura,
quoniam non futura, sed entitas voluntatis secundum se
sumpta, est omnino indifferens ad operandum, vel
non operandum, ergo in ea non potest magis ostendi
operatio futura, quoniam non futura. Maior probatur,
quia voluntas non potest magis cognoscere vnum quoniam
aliud, nisi quia causa magis est continens vnum quoniam
aliud, sed si causa est omnino indifferens ad utrumque,
non est magis connexa, neque continet magis
vnum quoniam aliud, ergo non potest magis ostendi
vnum quoniam aliud.

Neque dicas, voluntatem esse quidem ex se in-
differentem, & indeterminatam ad futuritionem,
& non futuritionem, sed esse tamen rationem cog-
noscendi rem futuram, quia liberè se determinab-
ad

Quarta.

In volun-
tate creat
æ non vide-
tur.

Nec in
causis mo-
ralibus.

ad rem futuram. Sed contra, nam videre futurum contingens in voluntate propterea ad illud determinabit, est videre illam determinationem in se ipsa, non autem in entitate voluntatis ut comprehensa, quia tunc ratio cognoscendi determinationem voluntatis futuram, non est perfectio voluntatis, sed est ipsa determinatione futura, quare enim utrum illa videatur in causa seu in voluntate nuda sumpta. An vero in se ipsa in voluntate sola non videtur, ergo in se ipsa.

Dico secundo, Deus non cognoscit futura contingentia in causis moralibus, seu in gratiis congruis praesce sumptis in actu primo, propterea antecedunt effectum. Ita fuisse probant Suares, Vasques, Hericce, Alarcon.

Ratio eadem est, quia in eo medio non potest cognosci effectus determinatus, in quo non habet esse determinatum, nam eodem modo cognoscitur effectus in causa quo est in causa, sed consensus voluntatis libera non habet esse determinatum in causis liberis ut in actu primo consideratis ergo in illis non cognoscitur. Probatur minor, in eo futurum contingens non habet esse determinatum, quo posito voluntas est adhuc indifferens ad agendum, vel non agendum, sed positis illis auxiliis voluntas est adhuc indifferens, & potest adhuc non agere ergo, &c. Deinde illud quo posito potest adhuc consensus voluntatis non est, non potest esse medium ad certam, & infallibilem eius cognitionem. Huiusmodi sunt causae ista morales, ut dixi: ergo illae non sunt medium, &c.

Neque dicas secundum, supposita scientia conditionata, posse cognosci futura in causis moralibus eo ipso quod Deus decernit eas ponere. Sed hoc iam reiectum est, quia sermo hic est de causis moralibus praesce sumptis, statim enim erit questionis in quo medio videat Deus conditionata has causas morales habituras effectum, si dentur a Deo, cum tamen possint illum non habere, non enim potest videre in entitate talium mediorum, ergo debet videre in aliquo alio quod habeat connectionem necessariam cum effectu.

Neque dicas secundum, id est cognosci tum conditionata tum absolute, efficaciam infallibilem horum mediorum, quia quamvis effectum possint non habere, infallibiliter tamen illum habebunt. Sed contra, nam cognoscere illam efficaciam causarum moralium, quia effectum sunt habitus, quem possunt non habere, non est cognoscere ipsum effectum in virtute cause in actu primo, sed est cognoscere illum in se ipso, & efficaciam cause in effectu cognoscere, non effectum in efficacia cause.

Ad primam Resp. disting. maiorem, non potest cognosci causa, quin cognoscantur eius effectus ut possibles, concedo, ut futuri aut existentes nego. Quia virtus cause praeferri libera (ut dixi) non magis penetratur quando cognoscitur quid actu faciat, cum per hoc non crescat eius perfectio. Vnde ad probacionem nego, quod in causis etiam necessarii praesce sumptis, ex earum penetratione videantur effectus actu existentes cum causa secunda non determinet ad individuum, & non magis penetreretur perfectio cause, quando cognoscitur actu agere, si autem videantur in illis effectus necessarij, quod speciem, & exercitum, non videntur in illis praesce sumptis, quanquam etiam disparitas est, quia cause necessariae determinatae & necessariam connectionem habent cum effectu, non autem libera.

Ad secundam Resp. negando sufficere connectionem necessariam ex suppositione contingentia ut effectus cognoscatur in causa, quomodo autem in se ipso cognosci possit futurum contingens, dicitur postea. Nunc tantum disparitatem affero, quia cognoscere effectum ex suppositione contingentia non est cognos-

cere illum effectum in ipsa causa, in qua suppositio illa contingens non cognoscitur, sed est illum cognoscere in se ipso.

Ad tertiam nego, certitudinem & necessitatem moralem, quam inducit gratia efficax, posse sufficere ad fundandam scientiam Physicam infallibilem, qualis est scientia Dei. Deinde nego, quod gratia efficax praesce sumpta, & abstrahendo a determinatione voluntatis inferat necessitatem moralem, quia non potest esse talis efficacia, nisi connotet consensum voluntatis, per quem compleetur, ut intelligatur efficax.

Ad quartam Resp. gratiam efficacem ex superiori sententia ita esse in actu primo efficacem, & distinctam à sufficiente, ut includat connotatiū actum secundum. Id est cognoscere gratiam efficacem ut efficacem, & distinctam à sufficiente, non est cognoscere solum actum primum, sed est cognoscere actum primum simul & secundum. Vnde ad argumentum distinguuntur maior, non potest cognosci gratia efficax ut sic propterea est purē in actu primo praescindendo ab actu secundo, nisi cognoscatur, propterea differt à sufficiente nego: non potest cognosci gratia efficax propterea dicit actu primum & secundum, quin cognoscatur, propterea differt à sufficiente concedo, vnde sequitur cognosci non posse gratiam efficacem, propterea dicit actu primum & secundum, quin cognoscatur effectus futurus, sed posse cognosci, propterea est praesce actu primus, quin videatur effectus infallibiliter futurus, quod est effectum in seipso videri, quando videretur in gratia efficaci, ut efficaci, sicut dixi, quod videre effectum in voluntate determinata, est videre effectum in seipso.

Ad confirmationem Resp. Deum praedestinare hominem cognitā efficaciā gratiā, tum in actu primo, tum in actu secundo, non autem cognitā efficaciā gratia solum in actu primo, & specificatiū. Fator cognosci posse à Deo posita scientia conditionata, quid voluntas factura sit, sed hoc est videre illum effectum futurum in seipso, posita tali gratiā, non est autem videre in tali gratiā.

§. III.

Vtrum futura contingentia videantur in presentia reali ad Dei aeternitatem.

In hac questione, de qua summā contētione disputari video, nihil esse potest difficile præter vocum explicationem, quā datā cessare necesse est omnem controversiam.

Aeternitas
Dei est tota
simul.

Certum est igitur primō, aeternitatem Dei, quae duratio eius est, esse totam simul, & ita indivisibilē intrinsecē, ut excludat successionem omnem intrinsecam; hoc enim nihil significat aliud, quām Deum ita perseverare ab aeterno immutabilem, ut nihil ei noui accedere possit, aut decedere, quia quidquid est in Deo, est summum necessarium, & immutabile. Sed ita tamen aeternitas Dei est tota simul & indivisibilis, ut virtualiter sit successiva & diuisibilis, quia Deus secundum se totum nihil acquirens, aut amittens omni coexistere potest tempori, quando illud tempus est. Quo etiam modo immensitas Dei, per quam replet omnem locum, est indivisibilis formaliter, & diuisibilis virtualiter, quia sic est totus Deus in toto spatio possibili, ut totus etiam sit in quolibet eius puncto: similiter enim aeternitas est tota simul, quia in quolibet instanti est totus Deus absque ulla mutatione, & est successiva virtualiter, quia secundum se totum prorsus immutatus omni tempore coexistit, modò illud sit. Itaque ut vides, tum aeternitas, tum immensitas dicunt unum in recto, & alterum in obliquo, in recto perfectionem intrinsecam omnino indivisibilem, in obliquo, aeternitas omne tempus, immensitas omne spatium.

M 2

Certum

Tom. I.

Solutio
primi di-
bitionis.Solutio
secundi.

Aeternitati
omnia sūt
præsenzia.

Certum est secundò, triplicem esse posse sensum illius propositionis [omnia sunt præsentia Deo in eternitate [Primus est, obiectuē sunt Deo præsentia, eo quod Deus eorum essentiam, & existentiam eodem modo sibi repræsenteret, ac si realiter essent præsentia, & existentia. Secundus est, realiter præsentia sunt eternitati Dei secundum aliquam partem eius virtualem, id est eo tempore sunt præsentia eternitati quo ipsa existunt, quo autem tempore non existunt non sunt præsentia. Aliud enim est quod eternitas sit tota simul, aliud quod contineat omnia simul, seu quod omnia simul ei coexistant ut dicetur statim. Tertius sensus est, omnia futura realiter coexistunt eternitati Dei ab eterno, etiam tunc quando non sunt. Itavt verum sit dicere, nunc Anti-Christus est præfens realiter eternitati Dei, hoc est esse præsentia eternitati Dei adæquate sumpta, in altero autem sensu res est præfens eternitati Dei sumpta inadæquate, secundum id quod dicit in obliquo, hoc positio.

Celebris inter Thomistas sententia est, cuius Cajetanus se primum inuentorem esse profitetur q. 14. art. 13. Medium in quo Deus ab eterno videt futura contingentia, esse præsentiam realem, quam habent ab eterno cum diuina eternitate adæquate sumpta; ut autem explicent quomodo illud quod non existit ab eterno, possit ab eterno esse præfens, & coexistere eternitati, duplex distinguit (nunc) alterum est (nunc temporis) cui contingentia coexistunt successiū, cum sint in alia, & alia differentia temporis, aliud est (nunc eternitatis) cui omnia coexistunt simul, cum illud sit totum simul. Ideoque omnia, quæ dicuntur præsentia, futura, præterita, propter comparantur ad nunc temporis quod est successiuū, non sunt nisi præsentia propter comparantur ad nunc eternitatis, quod est simultaneum. Vnde colligunt non esse mirum quod futura cognoscantur intuitiuē, cum Deus realiter habeat illa præsentia in sua eternitate; visio enim intuitiuā esse potest ubi obiectum est præfens realiter.

Prima
dubitatio.

Ratio dubit. primò est, quia sapissimè asserunt Patres omnia esse præsentia Deo in eternitate, & illi nihil esse futurum, & præteritum, sed quod est præfens, potest in illa præsentia cognosci, ergo futura possunt cognosci à Deo ut præsentia in nunc eternitatis, non mensura intrinseca, quia non sunt, sed mensura extrinseca, qua est eternitas. Maiorem probare invile est, cum hoc apud Patres vulgatissimum sit. Augustin. lib. de cognitione vera vita, c. 31. Nihil præteriti ei decedit, nihil futuri ei accedit, sed quidquid sit, vel fuit, vel erit, totum ei præfens adest, lib. 4. de Trinit. cap. 17. Apud Deum præterita, & futura sunt. lib. 5. cap. 16. Apud Deum nec præterita transiunt, & futura sunt facta sunt. Idem aut lib. 15. c. 7. & lib. 10. Ciu. c. 12. Isidorus de Summo bono c. 8. In Deo, nec præteritum, nec futurum cernitur, sed in Deo præsentia omnia dicuntur, quia eternitate suā cuncta complectitur. Alios omittit.

Secunda
dubitatio.

Secundo, implicat ut eternitas tota simul & omnino indiuisibilis, ambiat totum tempus, præfens, præteritum, & futurum, quin omnia illi coexistant simultaneè, sed eternitas Dei tota simul ambit totum tempus præfens, præteritum, & futurum, ergo illi omnia coexistunt simultaneè. Probat. maior, rei quæ non existit nisi simultaneè, nihil potest coexistere nisi simultaneè, sed eternitas Dei existit simultaneè ergo nihil illi coexistit nisi simultaneè. Nam rei omnino indiuisibili nulla res potest coexistere nisi coexistat toti.

Tertia du-
bitatio.

Tertiò, cognitione intuitiuā fertur necessariò in rem ut præsentem, & existentem hic & nunc quando fit visio, sed Deus ab eterno intuitiuē cognoscit futura, ergo illa sunt ab eterno præsentia Deo. Confirmat.

nam si omnia non sunt præsentia Deo in nunc eternitatis realiter, explicari non potest, quomodo in Dei eternitate non sit præteritum & futurum, atque adeò successio.

Dico primò, futura contingentia non possunt videri à Deo, in præsentia reali quam habeant ab eterno cum eternitate Dei. Ita ex variis Patribus, & ex S. Thoma probant evidenter Suares, Vasques, Arribalzaga, Herice, Ruiz, sequuti etiam doctissimos Thomistas Aegidium Romanum, Sylvestrum, Dezam, Heruæum, quos immerito deserunt Bannes, Nauaretæ, Gonsales, Zumel, & alij communiter recensiones Thomistæ Cajetanum sequuti, contra quos.

Ratio prima sit, quia si futura essent ab eterno præsentia eternitati Dei, & in ea præsentia Deus illa videret, esset necesse illa existere in se ipsis ab eterno, consequens est contra lumen fidei, & contra lumen rationis, nam illa essent futura, ut supponitur & non essent futura, quia existerent ab eterno, ergo futura non habent ab eterno præsentiam realem cum Dei eternitate. Probatur maior, ut aliquid sit præfens alteri, debent ambo sibi mutuè coexistere, sed nihil coexistere potest alteri, nisi existat simul cum altero, nam coexistentia, est duorum simul existentia, ergo nihil potest esse præfens Deo ab eterno, nisi habeat existentiam in se ab eterno. Maior ex terminis nota est, imò est modus etiam loquendi Thomistarum qui dicunt futura coexistere Dei eternitati. Minor etiam est manifesta, nam ut duo sibi coexistant, necesse est, ut tunc unum habeat existentiam, quando alterum, illam habet, nam coexistere est simul existere, ut coexistam huic diei necesse est ut tunc sim quando est dies: ut coexistam localiter alteri, oportet ut sim simul cum illo in loco: ergo si futura coexistunt ab eterno Dei eternitati, existunt simul ab eterno, & Deus, & futura. Confirmat. evidenter si futura coexistunt Dei eternitati ab eterno, eternitas Dei est ab eterno mensura existentia futurorum, sed ut unum mensuraret aliud, non sufficit existentia mensura, sed requiritur existentia etiam rei mensurata, ergo si futura realiter coexistunt Dei eternitati, existunt necessariò ab eterno.

Dices committi æquiuocationem quia sit transitus à nunc eternitatis in quo creaturæ sunt simul, ad nunc temporis, in quo sunt successiū, neque sunt ab eterno.

Sed contra manifestè, nulla res coexistit ab eterno nunc eternitatis, quin coexistat illi nunc, secundum id quod dicit tūm in recto, tūm in obliquo, sed nunc eternitatis ab eterno dicit in recto Dei existentiam, & in obliquo dicit omne tempus cui coexistit id est omne nūc temporis, ergo nulla res coexistit nunc eternitatis ab eterno, quin coexistat omni nunc temporis eterni. Maior clara est nam eternitas Dei ut sic, essentialiter dicit tūm rectum, tūm obliquum & eo dempto cessat esse eternitas, vnde argumentor. Quando duo simul existunt, implicat, ut coexistant vni, quin coexistant alteri, sed nunc eternitatis, semper coexistit alicui nunc temporis; semper enim eternitas Dei coexistit alicui tempori, ergo implicat, ut coexistam nunc eternitatis, quin coexistam alicui nunc temporis, ergo si coexistat ab eterno nunc eternitatis, coexistam omni nunc temporis: quæ sane aperta demonstratio est. Nam sicut in tempore non possum coexistere nunc eternitatis, quin coexistam hodierno tempori, sic neque possum ab eterno coexistere Dei eternitati, quin coexistam eterno tempori.

Secundo, immensitas Dei non minus est indiuisibilis & tota simul in loco quilibet, quam eternitas est tota simul in omni tempore, ergo si futura sunt præsentia Deo pro omni tempore, ex eo quod eternitas

Dei

Secunda
probatio.

Dei sit indiuisibilis & tota simul, omnia etiam erunt praesentia immensitati Dei pro omni loco. Et sic, quia ego Lugduni sum praesens immensitati Dei, ero etiam praesens Romae. Probo consequiam, propter simultaneitatem & indiuisibilitatem aeternitatis, implicat ut sim illi aliquo tempore praesens, quin sim semper praesens, ergo propter eandem indiuisibilitatem implicat, ut sim alicubi praesens immensitati Dei, quin sim ubique praesens. Neque nulla potest afferri disparitas.

Tertia probatio.

Tertiò denique, implicat esse simul existentiam & praesentiam formæ, & eius negationem, sed si futura sunt realiter praesentia Deo, existentia formæ, & eius negatio sunt simul, quod probo, quæ sunt simul cum aliquo tertio sunt simul inter se, sed praesentia rei futura v.g. Antichristi, & eius negatio, sunt nunc existentes simul cum Dei aeternitate, ergo sunt etiam inter se simul existentes. Minor est clara, quia hodie est negatio Antichristi, & tamen hodie videtur à Deo ut praesens aeternitati Dei, ergo illa praesentia, & eius negatio sunt simul.

Dico secundò, neque possunt à Deo videri futura in praesentia obiectiva cum aeternitate Dei tanquam in medo.

Ratio est, quia cognitione futurorum, non est medium in quo Deus cognoscit futura, sed praesentia hæc obiectiva est cognitione futurorum, ergo illa praesentia obiectiva non est medium, in quo Deus cognoscit futura.

Dico tertio, futura contingentia videntur à Deo ut praesentia aeternitati Dei sumptæ inadæquatè, seu pro eo tempore quo illi coexistunt.

Ratio est, quia hoc est videre futura immediatè in se ipsis ut dicerit statim.

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam Resp. Patres illos omnes verè dicere, quod omnia sunt praesentia Deo ab aeterno, quia sunt obiectiva praesentia Deo, cum cognoscantur ab eo distinctè ab aeterno, quo modo nihil cognitioni Dei esse potest futurum, aut præteritum, non ex parte obiecti, sed ex parte cognitionis, quæ cum eadem claritate semper tendit in obiecta. Sanct. autem Thomas quando dicit omnia futura cognosci à Deo in praesentia cum aeternitate Dei, omnino loquitur de praesentia quam habent eo tempore quo sunt, cum aeternitate sumptæ inadæquatè, non autem de praesentia quam habeant ab aeterno cum aeternitate adæquatè sumptæ.

Solutio secundæ.

Ad secundam Resp. magnam æquiuocationem es- se in illa voce (simultaneè) vel enim illa particula se tenet ex parte ipsius aeternitatis, vel ex parte rei, quæ illi coexistit, si ex parte ipsius aeternitatis, certè cum illa sit tota simul, nihil coexistit illi, nisi toti simul: si sumatur ex parte rei coexistentis, falsum est, quod illa simul illi coexistat, quomodo? enim tempus successivum poterit illi simul coexistere. Itaque ad argumentum, Respond. quod omnia tempora coexistunt aeternitati Dei tunc quando sunt, non tota simul, sed illi toti simul. Deinde sèpè dixi aeternitatem Dei secundum id quod dicit in recto esse toram simul, non secundum id quod dicit in obliquo. Vnde vides ad argumentum, distinguì maiorem, & minorem: nihil ergo coexistet aeternitati, nisi coexistat illi simultaneè, tunc quando existet, & quidem simultaneè secundum id quod aeternitas dicit in recto, non secundum quod dicit in obliquo.

Solutio tertiae.

Ad tertiam Resp. primò quidem negando maiorem, quia cognitione rei ut est in se, seu non instar alterius, est verè intuitiva ut dixi, siue illa sit praesens siue non; si enim Deus daret mihi speciem rei absensis, verè illam viderem. Deinde distinguì potest eadem maior, cognitione intuitiva est cognitione rei ut praesens pro aliqua differentia temporis concedo, rei ut praes-

sens pro tunc quando est visio nego. Ad confirmat. Respond. quod in Dei aeternitate secundum id quod dicit in recto non est præteritum, & futurum, quia illa est perfectio intrinseca Dei, mutationis incapax; est autem præteritum, & futurum secundum id quod dicit in obliquo, quia connotat tempus successivum. Inde si velis in aeternitate Dei adæquatè sumpta, nihil est præteritum, aut futurum, quia illi omnia sunt praesentia eo tempore quo sunt. Sed Patres tamen quando dicunt nihil esse præteritum, aut futurum Deo loqui tantum videntur de praesentia obiectiva, quia scilicet nihil est quod Deus non æquè distingue cognoscat, ac si esset praesens.

S. IV.

Petrum futura contingentia videantur in se ipsis.

*R*eiectis omnibus medijs, in quibus Deus videat futura, sequitur ut sine ullo medio illa videat, id est immediate, quod est videre futura in se ipsis, sicut cum video Petrum præsentem sine medio illum video, quia video illum in se ipso.

Triplex dubitatio.

Ratio tamen dubitandi est primò, quia id in quo tanquam obiecto formalis videtur obiectum est id quod specificat cognitionem, quæ sine dubio specificatur ab obiecto formalis, sed nulla res creata specificare potest cognitionem diuinam quæ alioquin esset dependens ab obiecto, & ab eo sumeret speciem, ergo nulla res creata videri à Deo potest in se ipso.

Secundò, cognitione necessaria, & infallibilis fundari non potest in aliquo fallibili, sed futurito rei contingentis est fallibilis, ergo cognitione infallibilis non potest in ea fundari. Neque dicas sufficere necessitatem ex suppositione, nam hinc planè sequitur posse cognosci futura in voluntate, vel in causis moralibus, quæ habebunt effectum infallibiliter ex suppositione, est enim prorsus eadem ratio, vel afferatur disparitas, cur in causis connexis necessariò ex suppositione non possint futura cognosci, possint autem in se ipsis cognosci, quia erunt necessariò ex suppositione.

Tertiò, illud in quo videtur obiectum, est obiectum primarium & motuum, sed nulla creatura esse potest obiectum primarium, & motuum diuinæ cognitionis, ergo nulla creatura esse potest id, in quo aliquid videtur, ergo futurum videri non potest in se ipso. Deinde si res futura est obiectum terminarium duntaxat debet assignari aliquod obiectum motuum; de illo enim solo queritur, sed illud nullum aliud assignatur, ergo res futura est obiectum motuum.

Dico primò, Deus immediatè cognoscit futura contingentia in se ipsis, ita docent cum S. Thoma art. 13. Durando, Gabriele, Suarez, Molina, Vasquez, Herice, Lessius, Alarcon, & alij plurimi.

Ratio est, quia ut alias dixi, omne quod est in se ipso determinatè verum, & cognoscibile, potest in se ipso determinatè cognosci, nam cognoscibile illud est quod potest cognosci, sed omne futurum est in se determinatè verù ut probauit, ergo potest in se determinatè cognosci. Deinde nulla est causa in qua cognosci possit futurum contingens ut probatum est, neque ullus effectus necessariò connexus, quia prius res est futura quam ullus eius effectus futurus sit, ergo necesse est, ut videat illud in se ipso. Denique intellectus ille dicitur infinitus in genere intellectus qui omnia intelligit eo ipso quod sunt intelligibilia, intellectus diuinus huiusmodi est, ergo, &c.

Dico secundò, etiamsi Deus futura cognoscit in se ipsis, illa tamen nullo modo dici possunt obiectum motuum, & primarium diuinæ cognitionis, sed terminarium, & secundarium.

Ratio patet ex dictis de cognitione possibiliū in

se ipsis. Nam quia cognitione diuina prout terminatur ad essentiam, & personas est infinitè perfecta, non potest specificari ab obiecto vlo creato, illud enim non est obiectum primarium & specificatiuum cognitionis quo sublato cognitione manet æquè intinēce perfecta, sed sublato futuro, cognitione Dei maneret æquè intrinsecè perfecta, ergo illud futurum quantumvis in se ipso immediate cognoscatur, non est tamen specificatiuum cognitionis diuinæ, vide dicta in fine questionis secundæ.

Ad primam Respondebam, cognitionem Dei specificari ab obiecto formaliter primario, non à formaliter secundario, & terminatio: quia cognitione infinitè perfecta per obiectum primarium, specificari ab alijs obiectis non potest, quantumvis illa sint obiecta formalia, quia non sunt formalia primaria, & motiuæ sed terminatioñ tantum.

Neque dicas, actum Dei liberum formaliter ut liberum, specificari ab obiecto contingenti, quia eo sublato non esset liber. Respondeo actum liberum non specificari ab obiecto contingenti, quia eo sublato actus Dei manet liber secundum totam perfectionem intrinsecam, & entitatiuam actus liberi, quamvis non maneat liber secundum complementum extrinsecum.

Ad secundam Resp. futuritionem rei contingentis esse fallibilem antecedenter, sed consequenter esse infallibilem ex suppositione quod res sit futura: sicut visio rei presentis est infallibilis, cum implicet rem futuram non esse futuram. Neque hinc sequitur quod cognosci æquè possit in voluntate, vel causis moralibus præcisè prout antecedunt, & non includunt effectum, quia ut sic non habent connexionem vlo modo necessariam cum effectu, sed sequitur tantum quod futurum possit cognosci in causis prout includunt ipsum futurum quod est, futurum in se ipso cognosci ut sè monui.

Ad tertiam, negata est illa maior, quod in cognitione infinita, illud omne in quo aliquid videtur sit obiectum motiuum, & primarium, quia si cognitione illa sit infinitè perfecta per aliquod aliud prius obiectum, iam omne aliud obiectum erit terminatiuum & secundariu, res ergo futura videtur in se ipsa non primariò & motiuè, sed secundariò & terminatiue, nego autem esse necesse ut primariò & motiuè videatur in vlo alio; satis enim est quod ipsa videatur in se ipsa terminatiue, à cognitione infinitè perfecta.

QVÆSTIO IV.

De scientia Dei conditionata.

Hæc est celebratissima illa scientia futurorum conditionalium, toties defensa, toties impugnata, mirabilium omnium Dei operum conscientia, conciliatrix gratiarum atq; prædestinationis cum creatu: libertate, scientia decretorum, scripserunt pro eius defensione gravissimi huius ætatis Theologi, quorum doctrinam de hac scientia video totam ad tria capita posse reuocari. Primum sit eius existentia. Secundum quidditas & nonnullæ proprietates. Tertium obiectum materiale, & formale.

SECTIO I.

Existentia scientia Dei conditionata.

Futurum
conditi-
onatum.

Certum est primò futurum conditionatum illud Cappellari quod reuera erit ex suppositione quod ponatur conditio aliqua, v. g. peccatum Petri quod erit, si ancilla eum interroget, est futurum conditionatum, sicut futurum absolutum dicitur illud, quod

erit independenter ab omni conditione: propositio de futuro conditionato dicitur illa, quæ enunciatur aliquid futurum, aut non futurum si ponatur aliqua conditio, si Petrus interrogetur ab Ancilla peccabit; scientia ergo conditionata vocatur illa quæ cognoscitur aliquid futurum, si ponatur aliqua conditio. Dicitur enim (conditionata) quia tendit in obiectum conditionatum, non quod ipsa sit in se conditionata, est enim actus verè absolutus, & dicitur (conditionata) ratione obiecti tantum.

Certum est secundò propositionem de futuro conditionato esse posse triplicem, prima est disparata, in qua conditio nullam habet connexionem cum effectu, vt si des Petro librum, turca egredietur Constantinopoli. Secunda dicitur necessaria, in qua conditio connexionem habet necessariam cum effectu, si Petrus currat, mouebitur: haec propositio semper illativa est, quia est vera ratione consequentia, Petrus curret, ergo mouebitur. Tertia dicitur contingens, in qua conditio habet connexionem aliquam cum effectu, sed contingentem duntaxat, vt si Petrus vocetur, consentiet. Haec propositio non potest esse illativa, nec vera ratione consequentia, sed solum ratione consequentis. Falsum enim est dicere Petrus vocabitur, ergo consentiet, quia positâ vocatione Petrus consentire potest, vel dissentire. Propositio ergo est solum enunciatio. Similiter propositio conditionata interdum habet conditionem, quæ de facto ponetur, atque adeo enunciatur euenter futurum, vt si Ancilla Petrum interroget, negabitur ab eo Christus, interdum habet conditionem quæ non ponetur nec effectus, si in Tyro, & Sidone, &c.

Triplex
propositio
de futuro.

Certum est tertio, quod in omni propositione, in qua enunciatur aliquid vel præteritum, vel futurum sub conditione contingentem habente connexionem cum effectu, semper (quod valde notandum est) in illa conditione, includuntur omnia principia quæ necessariò exiguntur ad illius effectus productionem, cum enim v.g. dicitis si Petrus vocetur, consentiet, sub illa conditione vocationis continetur etiam quidquid ad illum consensum requiritur, v.g. decretum de præbendo concurfu & alia huiusmodi; nam si Deus vocaret Petrum, & decreveret non concurrere ad eius conversionem, certè ille consensus non esset futurus positâ vocatione: his positis. Nulla hoc seculo inter Theologos illustrior est controvèrsia, quæ de hac scientia futurorum, sub conditione connexionem non habente necessariam cum effectu, qui dicitur futurus positâ è conditione. Nam eam omnem negant constantissimè recentiores Thomistæ sed deinceps tamen, vi argumentorum coacti sunt, aliquam in Deo futurorum istorum, scientiam admittere, dixerūt vero alij eam probabilem duntaxat & conjecturalē esse, vt Curiel, Ledesma, Cabrera, Cabezudo, Nauerrera: alij mox aduententes effigij huius, malè tutas latebras, ad quas sine diuina iniuria recurrere nemo possit, maluerunt humanæ libertatis iure violato, dicere admittendam in Deo esse infallibilem illam scientiam, sed posteriorem decreto absoluto & antecedente, v.g. si talis conditio ponatur, ego physicè Iudam prædeterminabo ad peccatum, & Petrum ad conuersationem, ita nunc communiter illi omnes cum Aluare, Zumel, Gonzale.

Qualis sit
illa condi-
tio.

Sententie
negantis
authores.

Contraria tamen sententia, quæ omnino affirmat, esse in Deo certam cognitionem futurorum huiusmodi contingentium conditionalium, tūm eorum quæ absolute aliquando futura sunt, tūm eorum quæ nunquam erunt, quia non ponetur vñquam conditio, quæ positâ illa essent, sententia (inquit) illa postquam authore Molina non primum adiumenta, sed clarius explicata, & probata est, magno consensu, & plausu totius scholæ excepta est, & agnita germanis.

Auctores
affirma-
tis.

na soboles veterum omnium scholasticorum, in quam ierunt vnâ voce Doctores omnes societatis, & cum illis Dominicus Sotus, Pesantius, Corduba, Lorca, Mendoza. Illustrarunt autem illam eximiè Molina l.p.q.14. art.13. disp.14. & 17. & disp.52. concordia. Suarez opusculo de hac scientia, & proleg.2. de gratia. Valent.hic p.5. Lessius l.de auxilijs c.18. Herice disp.7. Ruiz à d/p.61. ad 81. vbi ostendit clarissimè scientiam illam conditionatam planè agnitam, & assertam fuisse à Magistro, Alensi, Alberto, Bonaventura, S.Thoma, Durando, Richardo, Scoto, & demùm ab omnibus antiquioribus Theologis, cum quibus.

Assertio. Dicendum omnino est, esse in Deo scientiam eorum omnium, quae sub aliqua conditione futura sunt, cámque certam omnino esse ac infallibilem, & à quolibet Dei decreto absoluto independentem.

Priman partem, quatenus asserit cognosci à Deo huiusmodi futura, plures è Thomistis negant sine periculo erroris negari posse, sic enim tradunt Victoria, Ripa, Gonzales, sed eadem certitudine duas alias partes debere asseri, demonstrari breuiter potest ex scripturis, ex patribus, & ex ratione.

§. I.

Prima scientia huius probatio, ex scripturis.

Testimo-
nia veteris
testamen-
ti.

PRIMÒ enim, quām certò scientiam hanc, scriptura Deo tribuat, ex innumeris locis vtriusque testamenti patet; Exod.34. prohibentur Israëlitæ sumere sibi filias gentilium in vxores, redditque Deus rationem, *Ne i-sa postquam fuerint fornicata fornicari faciant filios tuos.* Quod idem repetit 3.Reg. c.11. non ingrediensini ad eas certissime enim auertent corda vestra, et sequamini Deos earum. 1.Reg. c.23. *Querit David à Domino, si tradent me viri Ceila in manus Saul, responderet Deus tradent: Sapient.4. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.*

Testimo-
nia noui.

In novo testamento celeberrimum illud est ex Marth.11. *Ve tibi Corozain, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, que facta sunt in vobis, solim in cilicio & cinere, &c. Luca 16. Si Moysen non audiuit, neque si aliquis ex mortuis renixerit credent. Ioan.5. Si alius venerit in nomine suo illum recipietis.* 1.ad Corinth.2. *Si cognoscissemus nuncquam Dominum glorie crucifixissen.* Ex quibus, & alijs pluribus locis, quā volens omitto, sic formatur demonstratio.

Deus certò & infallibiliter seit futura. omnia contingentia conditionata, que actu nunquam erunt si certò & infallibiliter illa prædictit, sed in locis allegatis prædictit futura huiusmodi, quā nunquam fuerunt, & fuissent, si posita fuisset aliqua conditio v.g. idololatriam Iudæorum, si sumerent uxores alienigenas: pœnitentiam Tyriorum si vidissent signa, &c. ergo Deus cognoscit futura conditionata. Hoc argumentum adeò male vexat aduersarios, vt varias ad illud excogitauerint responsiones, sed omnes aperte falsas. Prima est (vt dixi) Ledesinæ, Cabrerae, Nauarræ, futura hæc omnia nota Deo fuisse, sed coniecturaliter solum, & probabiliter, quia non cognoscit, neque prædictit Deus euentum futurum, sed tantum quid ferat præsens dispositio, & inclinatio causalium, non enim v.g. cognoscit David tradendum esse à Ceylitis, sed dicit causas tunc esse ita dispositas, vt moraliter possit conjici, illas operaturas esse tali modo.

Hæc responsio vt videoas quantopere aliena sit à Thomistis, ipsius caluini solutio & Doctrina est, in Antidoto, ad 11. c. Matthæi, non disputat Christus (inquit) quid Deus præsciuerit, sed quid facturi sint

Tyri, quatenus ex re percipi poterat, & ad communem mentis captum sermonem accommodat. Quod est dare Deo coniecturalem notitiam. Deinde hoc est dicere posse falli Deum, & verbis eius posse subesse fallsum, quia falsitas stare potest cum opinione, quam prepterea meritò negat Augustinus posse Deo tribui, diuinitas non opinatur inquit tract.27. in Ioan. Præterea eadem etiam ratione negabitur esse in Deo cognitio corum quæ absolute futura sunt, quæ Deus non nisi probabiliter prædixerit, quod esset fundamenta religionis firmissima euertere quæ petuntur ex Vaticinijs prophetarum; diceret enim infidelis, illos coniecturaliter solum loquitos esse. Deinde aperte repugnat scripturis, certissimè auerteret corda vestra. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius.

Dices, sapè Deum in huiusmodi prædictionibus non loqui assertiuè, cum dicat fortè, v.g. Matthæi 1. si in Sodomis factæ fuissent virtutes, &c. fortè mansisset usque ad hanc diem.

Resp. negando per particulam (fortè) significari semper cognitionem probabilem, vt recte probat Ambros. l.2. de pœnit.5. ex Actorum 8. vbi dicit sanctus Petrus, Simoni Mago, *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum si fortè remittatur tibi hac cogitatio.* Nunquid enim vera pœnitentia non est promissa certa remissio, eximiè August. tract.37. in Ioan. file (inquit) qui omnia scit quando dicit (fortè) non dubitabat sed increpat, dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine, ideo increpante quia nesciente, cum verò dicitur à Deo verbum dubitationis, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur diuinitas. Itaque vel illud (fortè) affirmationem significat non dubitationem: vel per illud significatur contingentia futuri liberi quod potest non esse, non autem incertitudo cognitionis, que ad illud terminatur.

Cùm ergo, apertam viderent falsitatem huius responsionis, posteriores Thomistæ dixerunt cum Alzare, futura illa conditionata nota prorsus infallibiliter Deo esse, non per scientiam ullam conditionatam, sed per scientiam liberam, quā cognoscit decreta efficax prædeterminandi physice voluntatem Tyriorum ad pœnitentiam, si talia fierent miracula, quod decretum in Deo actu nunc est absolutum ex parte actus, sed conditionatum ex parte obiecti.

Sed contra, nam nunc non agitur, utrum scientia conditionata distincta sit ab alijs, neque utrum sit posterior decreto, sed tantum utrum illa in Deo sit, nam esse in Deo scientiam conditionatam est cognosci à Deo ea, quā futura essent, si poneretur conditio, sed ex scripturis allatis manifeste conuincitur huiusmodi futura cognosci à Deo, nam cognoscitur conuersio Tyriorum, qua futura erat, si vidissent signa quā viderūt Berthæ, ergo negari non potest scientia Dei conditionata. Imò illa non potest esse sola scientia visionis, quā cognoscuntur absolute futura, nam conuersio Tyriorum non est absolute futura, ergo quamvis decretum illud prædeterminandi Tyrios cognoscatur per scientiam visionis, quia dicitur præsens, tamen conuersio Tyriorum conditionatè futura cognoscitur per scientiam diuerfam. Deinde quod cognitio illa non sequatur decretum prædeterminandi, postea evidentissimè demonstrabitur. Nunc tantum dico per eam responsionem ponit decretum in Deo antecedens, & efficax prædeterminandi hominem ad granissima illa peccata, quā Deus præuidet futura sub conditione. Nam v.g. cum dicitur Sapient.4. raptus est ne malitia peruerteret, &c. Quæro ab aduersarijs, utrum decerneret Deus efficaciter determinate illos pueros, vt malitia illos immuteret: quādo præuidet idololatriam Iudæorum, si ducant uxores alienigenas, habebat ne? decretum efficax prædeterminandi eos ad idololatriam, adeò vt non possent

Secunda
euasio.

Prima eu-
asio de co-
gnitione
coniectu-
rali.

sent non esse idololatæ. Hoc fateor pias horrere aures, ut amplius postea dicetur. Præterea quæro, illa teuerissima obiurgatio facta Corozaitis, nunquid sit iniusta, & ridicula; dicit, enim vñ vobis, quia si vidissent Tyri & Sidonij, virtutes quas vos vidistis, ego physice prædeterminarem eos ad conuersionem, siue qua prædeterminatione conuerti non potuissent. Vestras autem voluntates nolui prædeterminare, neque potuistis conuerti. Quis! non rideat Christum ita increpantem, aut cum Bethsaitis non respondeat, nos quoque conuersi essemus vñis his signis, si voluntates nostraræ fuissent à Deo prædeterminate, sed quia prædeterminare Deus noluit, non potuimus conuerti, quomodo deteriores illi fuerunt Tyrijs.

Neque dicas cum Aluare: Bethzaitas maiora opposuisse impedimenta diuinæ gratiæ, quæm opposituri fuissent Tyrij. Redit enim argumentum, nam si Deus prædeterminauit antecedenter Bethsaitas, vt apponant illa majora impedimenta, non autem prædeterminauit Tyrios, certè nullâ re magis videtur obiurgandi quæm Tyrij, atque adeò iniustum est illud (vñ) cum tota causa, cur non egerint paenitentiam, sit, quia Deus noluit illos prædeterminare, sicut volebat prædeterminare Tyrios. Denique vt cetera omittam responsio illa de decreto antecedente exprelse habetur apud Caluinum l.3. institut. c.23. vt videbis apud Bellarminum l.2. de ammissione gratiæ, c.1. & Belcarium episcopum metensem in opusculo contra ipsum.

S. II.

Secunda probatio, ex doctrina SS. Patrum.

Secundo, non minus expressa est apud Patres hac Scientia, quorum longissimum dabunt Catalogum Suarez, & Ruiz, locis citatis, ego ex triplici capite apertissimè rem demonstro.

Primum
caput testimoniorum

Primum est, quarunt sepiissime Patres, quare Deus cum præuideret peccaturos Angelos & Adamum si crearentur, Iudam, & Saülem si eligerentur, creare illum voluerit, & istos eligere. Respondent autem concedendo id sciri à Deo, & tamen creare velle illos, quia Dei bonitas superat præscientiam, ita enim respondent Hieronym. l.3. contra Pelagianos c.2. Tertull. l.2. contra Marcionem c.5. 6. & 7. Chrysost. homil. 1. de Adam & Eva.

Sesundum
caput.

Secundum est, afferunt etiam illi sapè id quosdam præmaturè rapi ex hac vita, quia Deus præuidet fore, vt in maiora mala laberentur, si diutius viuerent, alios autem non rapi, cuius inæqualitatis nullam rationem esse posse afferunt, de hoc enim sapè disputat Augustinus, & scientiam istam aperte tribuit Deo, v. g. l. de bono perseuer. c.9. Certe poterat illos, Deus præsciens esse lapsuros auferre de hac vita, & l. de corrept. & gratia c.8. Non nisi peruerissimè ac insanissime dici, Deum nescire quid futuri sint homines si vinant, cum illos rapit antequam vinant, idem fulissimè docet Nyssenus orat. de infantibus, vñtrürque ad id, similitudine conuiuiorum, vbi magister prævidens certos quosdam ex initatis, crapulâ lædendos esse, arcet mature à conuiuio. Denique Cyrrilli eadem doctrina est l.3. contra Julianum vbi Porphyrii sententiam laudat.

Tertium
caput.

Tertium est, quia ponitur sapè à patribus præser-tin at Augustino vocatio quadam secreta, & congrua, cui Deus nouit obedituros homines, si eâ con- centur, l.2. ad simplicianum q.2. Cuius miseretur, sic eum vocat, sicut nouit ei congruere, vt vocantem non respuat, idem habetur l. de prædestinat. Sanctorum c.8. vbi habetur manifestè cognitio futurorum conditionalium. Ex quibus formatur euidens argumentum.

Non potest Deus cognoscere peccatum Adami, & Iudæ, si crecentur: peccata puerorum quos præmaturè rapit, si diutius viuerent: vocationis efficaciam si detur, per scientiam absolutam, quia illa sapè non sunt absolute futura; sed neque per scientiam pure possibilium, cum sint futura positâ conditione, ergo cognoscet per scientiam conditionatain.

Argumen-tatio.

Obiecit aduersarij vrgéntque vehementius damnatum esse ab Augustino & ab eius discipulis Profpero & Fulgentio hanc scientiam, quâ nitebatur error rotus Massiliensium de initio fidei, & gratia, atque adeò annumerandos esse Massiliensibus, Molinam, & assertores omnes (scientia mediae) & hoc est magnum crimen propter quod Molinistæ dicuntur Semipelagiani. Quidenim in Semipelagianis reprehendit Augustinus, vel frequentius, vel vehementius quam hanc scientiam v. g. l. de prædestin. sanctorum c.14. & l.2. contra duas epistolæ, &c.c.7.

Obiecio Thomista-rum.

Resp. Augustinum ab aduersarijs, vel rideri, vel non intelligi, nam scientiam fututorum conditionalium, certum est ab eo sapè probari, & prædicari. Neque Semipelagianos argui, quod illam admittent, sed quod pessimum, & omnino impossibilem cius vñsum, in Deo fingerent, ad stabiliendum errorem de initio fidei. Non enim errabant quod dicerent sci-ri à Deo bona vel mala opera, quæ sub aliqua condicione quisque facturus esset, sed quod vellent illa vt sic præuisa, puniri à Deo, vel premari, imo dari primam gratiam propter bonum vñsum, quem Deus futurum præsciuisset, & præmaturè rapi pueros in peccatum peccatorum quæ facturi erant si vixissent: hoc est quod in Massiliensibus meritò dicitur S. Doctor, cum quo sentiunt omnes scientia mediae assertores, tantum à Massiliensibus remoti, quantum veritas ab errore distat.

S. III.

Tertia probatio, ex multiplici ratione.

Prima petitur, ex determinata veritate, ac Scibiliate propositionum conditionalium: si futurum conditionatum æquè verum est, & cognoscibile, ac absolute futurum, æquè Deus cognoscit futurum conditionatum, ac futurum absolutum; sed futurum conditionatum æquè verum est, & cognoscibile, ac futurum absolutum: ergo æquè cognoscitur à Deo. Sed cognoscere futurum conditionatum, est habere scientiam conditionatam, ergo Deus habet scientiam conditionatam. Maior non egerit probatione, nam intellectus simpliciter infinitus in ratione cognoscendi cognoscit essentialiter omne quod sciri potest, eo ipso quod sciri potest alioqui esset possibilis intellectus, qui plura sciret, sed quod est scibile sciri potest, ergo intellectus infinitus scire debet omne scibile.

Prima ra-
tione ex de-
terminata
veritate
futurorum

Minor ergo, illis omnibus probatur argumentis, quibus ostenditur futurum absolutum esse verum & cognoscibile. Nam sicut hæ propositiones sunt contradictiones, Petrus vocatus à Deo conuerteretur, Petrus non conuerteretur, sic contradictiones istæ sunt si Petrus vocetur à Deo conuerteretur, si vocetur à Deo non conuerteretur, sed ex duabus contradictionibus una est vera, & altera falsa, nam implicat ut ambæ sint veræ, vel ut sint ambæ falsæ, ergo tam est verum & cognoscibile futurum contingens conditionatum, quam futurum absolute. Deinde illa propositio est vera, quæ rem enunciat sicuti est, sed illa propositio, si Tyri videant miracula conuerterentur, si Petrus intret in atrium ter Christum negabit, rem enunciat sicuti est, ergo est vera propositio. Imo, sicut verum fuit dicere, Iudas damnabitur, quia non conuerteretur, sic verum fuit, si Iudas conuerteretur non damnaretur.

tur. Denique futura sub conditione à viris prudentibus cognoscuntur saltem conjecturaliter; nemo enim consultat de medijs ad finem, quin ratiocinetur, circa id quod est futurum conditionate, posito quod, eligat hoc vel hoc medium; ergo huiusmodi futurum est cognoscibile; à Deo autem (vt dixi) conjecturaliter cognosci non potest ergo cognoscitur euidenter. Et sanè quidquid habet rationem entis habet rationem veri, sed futura conditionata tam realiter habent rationem entis quam possibilia, vel absolute futura, ergo tam sunt vera, & intelligibilia.

[Secunda ratio ex infallibili- tate pro- uidentiae.]

Secunda ratio, ducitur ex perfectione infinita prouidentiae: quotiescumque Deus intendit aliquem finem, & præparat voluntati liberæ aliquod medium, debet scire quem effectum habiturum sit tale medium, si detur; alioqui nulli poterit prouidentia decernere finem, sed illud non potest scire, si non cognoscat futurum conditionatum, ergo illud cognoscit. Probatur minor, quia cognoscere quid facturum sit medium si existat, est cognoscere aliiquid futurum sub conditione, sed Deus, cognoscit quid facturum sit medium, si detur, sive illud determinet voluntatem, sive non, quia semper illud est futurum sub conditione ergo non potest negari quin cognoscat Deus futurum sub conditione. Deinde (vt dixi) nullum est agens propter finem quod non habeat pro regula cognitionem futuri sub conditione, alioqui non posset prudenter eligere media, ergo cum Dei prouidentia perfectissimo modo agat propter finem, habebit pro regula perfectissimam cognitionem futuri sub conditione. Denique quod caput est, impossibile est Deum efficaciter prædestinare, ac vocare aliquem, si vel eius libertatem non violat, vel non cognoscat, quid voluntas factura sit, si vocetur, sed Deus prædestinando & vocando non tollit indifferentiam voluntatis, vt probarem si vacaret, ergo cognoscit quid voluntas factura sit si eo, vel eo modo vocetur.

[Obiectio Thomista.]

Obijciunt aduersarij, propositiones conditionatas, non esse veras nisi sint necessariae, quod probant, quia veritas propositionis conditionatae consistit in bonitate consequentiae, sed consequentia nunquam esse potest vera, quin sit necessaria, alioqui posset aliquando esse verum antecedens, & falsum consequens quod est impossibile.

Respon. propositiones conditionales, quæ habent necessariam connexionem cum antecedente, ita esse veras, vt sint necessariae, & vere consequentiae: alias autem propositiones in quibus conditio, non est conexa nisi contingenter cum euentu, nullo modo esse necessarias, & illatuas quia earum veritas (vt dixi) non pendet à bonitate consequentiae, sed ab euentu consequentis, quia enunciatioꝝ sūt tantum, non illatuꝝ. Imò si essent consequentiae, non essent tamen necessaria, quia licet consequentia formalis semper sit necessaria, consequentia tamen materiales non sunt necessariae, nisi quando antecedens est necessarium. Ita propositiones conditionales ad summum sunt consequentiae materiales, quibus potest subesse fallsum, vt recte obseruant Moncœus d. 3. c. 16. Herice d. 7. c. 10. n. 59.

Denique vt optimè vrget Luisius Legionensis dari scientiam in Deo eorum quæ sub conditione sunt futura, ita insitum est mentibus hominum, vt si rusticum quemque interroges, quid futurum de te fuisset si natus essem inter Turcas, respondeat statim Deus nouit, quia nimis summa illa perfectio est nullam admixtam habens imperfectionem, & est possibilis, ergo in Deo summe perfecto nullà ratione negari potest.

Multa opponuntur ab aduersarijs in contrarium, quæ omnia video peti partim ex male intellecta na-

tura, & proprietatibus huius scientiae, partim ex illius obiecto, quæ paucis exponi possunt.

SECTIO II.

De natura & proprietatibus huius scientiae con- ditionatae.

Tria ergo potissimum sunt in hac scientia quam admisimus aduersarijs difficultia ex parte quidditatis. Primum est, quod sit media inter Scientiam visionis & scientiam possibilium. Secundum, quod antecedat decretum Dei sine quo implicat ut aliquid habeat rationem futuri. Tertium, est eius usus in actibus diuinæ prouidentiae.

S. I.

Vtrum scientia conditionata media sit inter sci- entiam simplicem, & scientiam visionis, & sit ab illis distincta.

Ratio dubitandi est primò, quia omnis distinctio inter scientias Dei pertinet à diversitate obiectorum, sed nullum est obiectum assignabile quod non pertineat ad scientiam necessariam, aut liberam, vel certè ad scientiam simplicem, aut visionis; nam omne cognoscibile, vel est necessarium, vel contingens: si primum pertinet ad scientiam necessariam, si secundum pertinet ad scientiam visionis. Deinde vel erit, vel non erit, si erit, pertinet ad scientiam visionis, si non erit, pertinet ad scientiam simplicem. Deinde futurum conditionatum, est ens pure possibile cum antecedat decretum Dei, neque nullum est possibile quod non sit futurum si Deus velit illud creare, ergo scientia simplex non differt à scientia media.

Triplex
difficul-
tas.

Confirmatur quia, si admittitur in Deo scientia distincta pro futuris conditionatis admittenda simili- ter erit scientia distincta pro præteritis, & præsenti- bus conditionatis, quod nemo dixerit.

Secundò, inter contradictoria nihil est medium, scientia libera, & necessaria oppositionem dicunt contradictoriā, quia necessarium opponitur libe- ro: similiter ens actu, & ens in potentia, opponuntur contradictoriē, primum cognoscitur per scientiam visionis, secundum per simplicem. Denique sequens decretum, & antecedens decretum nihil pos- sunt habere medium, ergo neque scientia simplex cuius obiectum est prius decreto, & scientia visionis, cuius obiectum non est prius decreto.

Tertiò, hæc scientia constat antecedente & con- sequente, quia veritas propositionis conditionatae consistit in sola consequitione consequentis ab antecedente, nam etiam si antecedens & consequens seorsim sint vera, si tamen unum non sequatur ex alio falsa est proposicio, si musca volat, turca saltat, ergo illa Scientia esse non potest in Deo cuius nulla Scientia constare potest antecedente & consequente. Præterea scientia hæc simplex non est cum contineat multitudinem conceptuum, connexionem vnius cum alio, & illationem. Denique si est in Deo hæc scientia, est præscientia, sed negat expreſſe Augustinus futura hæc præsciri v. g. de prædestinat. Sanctorum cap. 14. dicit præsciri à Deo quod erat fu- turum, non autem quod non erat futurum.

Dico primum, scientia conditionata nullo modo esse potest media inter scientiam naturalem, & liberam, propriæ ac strictè sumptas, ita omnes ad unum scientiæ conditionatae assertores.

Non est
media in-
ter sci-
entiam natu-
ralem &
libera-
m.

Ratio perspicua est, quia necessarium, & liberum opponuntur contradictoriē, ergo scientiæ, quæ circa illa versantur nihil habent medium, estque perspicuum contra Arrubalem, quod scientia conditionata revo-

N catur

catur ad scientiam liberam non autem ad necessariam, quia futura conditionata cum pendeant à decreto Dei, aut etiam à voluntate libera, sunt aliquid purè contingens, atque ita non pertinent ad scientiam necessariam, si tamen scientia necessaria minus propriè sumatur, pro ea quæ antecedit decretum, & liberam, pro ea quæ posterior est decreto, non est dubium quin scientia conditionata, media dici possit inter scientiam naturalem, & liberam sumprias in ea significacione minus propria, quia hæc scientia ut dicetur statim neque antecedit, neque sequitur decretum, sed includit illud concomitanter tanquam unam è conditionibus.

Assertio bipartita.

Dico secundò, scientia conditionata non est media inter scientiam simplicem, & scientiam visionis, si illæ sumuntur latè ac adæquatè, si autem sumuntur strictè ac propriè, media est inter illas, & est species scientiæ ab illis distincta. Ita constanter asserunt omnes, qui scientiam medianam Deo attribuunt, tametsi eorum aliqui, vt Molina, Suares, Vasques existiment absolute scientiam hanc non dici medianam, quod sit noua species scientiæ, quia eam pronunciant pertinere ad scientiam visionis, vel ad scientiam simplicem. Vnde ut vides sola hic est lis de nomine, de quo parum laboramus, hoc unum contendentis quod Deus cognoscat futura sub conditione.

Prima partis probatio.

Ratio ergo primæ partis est, quia scientia simplex sumpta latè & adæquatè illa dicitur, quæ versatur circa illud omne possibile, quod nunquam habebit existentiam: & scientia visionis illa, quæ versatur circa illud omne, quod habebit existentiam. Inter illa duo patet quod nullum est medium, ergo inter istas scientias eo modo latè sumprias, & adæquatè, patet quod nulla est scientia media. Sic enim scientia conditionata quatenus versatur circa ea futura conditionata, que nunquam habebunt existentiam, pertinet ad scientiam simplicem, quatenus autem versatur circa ea futura, quorum conditio ponetur, & habebunt existentiam, pertinet ad scientiam visionis.

Probatio secundæ partis.

Ratio secundæ partis est, quia scientia simplex sumpta strictè, & propriè dicitur, quæ versatur circa id, quod est pure possibile abstrahendo ab omnibus prorsus futuris: Scientia vero visionis illa quæ cognoscit existentia realiter in aliqua differentia temporis; inter illa duo manifestum est medium esse possibile, quod est futurum si ponatur aliqua conditio, nam illud nec est pure possibile, nec est absolute futurum, ergo inter illas scientias propriè ac strictè sumprias scientia conditionata, media est, eo quod cum neutra omnino conuenit, & de utraque participat aliquid, sicut medi colores dicuntur qui participant colores extremos, etiam si ab illis verè distinguantur: sic enim scientia conditionata conuenit cum scientia simplici, quod versetur circa illa, quæ nunquam erunt actu; cum scientia vero visionis, quod versatur circa ea quæ non sunt purè possibilia, ergo ista scientia optimè dici potest media, quam tamen (vt dixi) Molina, Bellarminus, Lessius, Arrubal malunt reuocare ad scientiam simplicem, quatenus illa cognoscit omne quod actu non existit. Suares autem reuocat eam ad scientiam visionis, quatenus significat scientiam corum omnium quæ non sunt purè possibilia, ybi vides litem esse solum de vocibus.

Ad primam satis patet quomodo inter obiecta scientiæ simplicis, & scientiæ visionis detur medium. Ad id autem quod addebatur nullum esse possibile quod non sit futurum, si Deus velit illud creare, distinguo, si Deus absolutè velit illud creare, concedo, si Deus velit illud creare accommodando se voluntati, nego quodlibet possibile esse futurum, vt latè constat ex dictis. Ad Confirm. Resps. quod sicut ea-

dem scientia visionis cognoscit præteritum, præsens, & futurum, quia scientia visionis dicitur illa, quæ cognoscit obiectum actu existens, in aliqua differentia temporis, sic scientia conditionata cognoscit præteritum, præsens, & futurum sub conditione, neque propterea est multiplex, quia semper cognoscit obiectum existens sub conditione.

Ad secundam, nego scientiam conditionatam esse mediam inter contradictoria: scientia libera, & necessaria opponuntur contradictoriæ, sed scientia conditionata, vt dixi inter illas non est media. Ens actu, & ens in potentia opponuntur contradictoriæ, scientia visionis sumpta latè ac adæquatè cognoscit ens actu, & scientia simplex cognoscit ens in potentia, si latè & adæquatè sumatur, quo modo scientia conditionata inter illas media non est. Si autem scientia simplex & scientia visionis strictè ac propriè sumuntur, prima cognoscit ens purè possibile, altera cognoscit ens absolute actu futurum, patet autem quod inter ens pure possibile & absolute futurum, medium est futurum sub conditione, quod nec est purè possibile, neque absolute futurum, ergo inter scientias illas strictè sumprias, media est scientia conditionata.

Ad tertiam Resp. cognitionem quam Deus habet de futuris conditionatis esse omnino simplicem, quia quām obiectum eius sit complexum, & constet antecedente ac consequente, ipsa tamen in se, simplissima est. Quis enim neget, cognosci à nobis discursus nostros per cognitionem simplicem formaliter, obiectu autem compositam, quod idem assero de scientia media. Denique fateor aliquando hanc scientiam minus propriè vocari præscientiam, quia est scientia rei futura sub aliqua conditione, & intuitionem, quia est cognitio rei ut esset in se, posita tali conditione, sed quia tamen propriè dicta præscientia est cognitio rei alicuius verè futuræ, propterea merito negat Augustinus præsciri à Deo futura conditionata, quām sèpè dicat illa cognosci.

Solutio trium dubitationum.

§. II.

Vtrum scientia conditionata debet presupponere decretum Dei à quo sit dependens.

Secundum caput, ex quo Thomistæ scientiam conditionatam redargunt, est, quia Deus per eam cognoscit aliquid futurum, ante omne decretum suum, cum tamen omne futurum presupponat necessariò decretum Dei de præbendo concursu, sine quo nihil omnino est, quod habere possit rationem futuri.

In primis igitur ad intelligendam, & soluendam difficultatem, sumo propositionem hanc conditionatam, (eritque de alijs omnibus planè idem iudicium) si Tyrij videant miracula conuerterentur. Et duplex circa illud Dei decretum considero: Primum est, conditionatum ex parte ipsius Dei, & est decretum quod Deus non habet, sed quod haberet si talis conditio esset posita, hoc modo, si Tyrij viderent miracula, cum internis auxilijs quæ vos habuistis, & ego decernerem concurrere cum illorum voluntate, conuerterentur. Vel si Tyrij viderent miracula, ego efficaciter decernerem concurrere cum illorum voluntate ad illorum conuersiōnem. In primo exemplo vt vides, decretum non existens se tener ex parte conditionis antecedentis, quia dixit, si Tyrij viderent miracula, & ego decernerem. In secundo se tenet ex parte eventus futuri sub conditione, quia dicit si Tyrij viderent miracula, ego decernerem concurrere ad illorum conuersiōnē: sed in neutro tamen casu exsistit tale decretum, quod dicitur extitum, si Tyrij videnter miracula. Secundò, decretū præbendi concussum, potest esse absolute ex parte subiecti, sed conditionatum.

Duplex decretum conditionatum.

natum ex parte obiecti, estque decretum quod Deus habet, actu faciendi aliquid, si talis poneretur conditio si Tyrii viderent miracula, ego nunc decerno, illos prædeterminare ad conuersione, vel statuo cum illis concurrere ad conuersione.

Sententia
Thomistæ
Thomistæ.

Recentiones Thomistæ (vt monebam sec. 1.) contendunt esse scientiam in Deo futuri conditionati, quæ tamen præsupponat decretum, absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de voluntate prædeterminanda, si talis poneretur conditio, quod si reijicias prædeterminans decretum, saltem videtur, negari non posse in Deo decretum actuale absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de præbendo concursu, vel certè necesse est, vt in propositione conditionata aliquo modo ingrediatur decretum conditionatum ex parte Dei atque hic est verus sensus quaestions.

Quadruplex dubitatio.

Ratio autem dubitandi primò est, quia nulla res concipi potest futura nisi præsupponat suas omnes causas, à quibus pendet, sed decretum Dei de præbendo concursu una est ex causis rei quæ dicitur futura, ergo cognitio illius futuri præsupponit necessarium decretum Dei, sed non potest præsupponere decretum duntaxat conditionatum, quia illud non sufficit ad causandum effectum, ergo præsupponit decretum absolutum, quod si est antecedens, est necessarium prædeterminans. Confirm. efficaciter, nam effectus non potest habere plus existentia quam causa, decretum quod est causa consensus non est nisi possibile; si enim est futurum absolutè, vel conditionatè, Deus videt decreta suæ voluntatis vt futura.

Secundò, quando Deus videt aliquid futurum, vel illud videt futurum independenter à suo concursu, vel videt illud futurum dependenter, non primum vt patet, non secundum, quia sic admittenda erit in Deo aliqua scientia visionis, quæ antecedat scientiam medium, quæ cognoscatur tale decretum concurrendi: nam illud cum non sit futurum sub conditione non cognoscitur per scientiam medium, si autem cognoscitur per scientiam simplicem, iam illud est purè possibile. Confirm. quia Deus ante decretum suæ voluntatis, non cognoscit quot homines esset producturus, si crearet aliud mundum, ergo similiter ante idem decretum, non cognoscit quot, & quales actus factura esset creatra voluntas, si constitueretur in tali rerum ordine.

Tertiò, vt se habet decretum absolutum ad futurum absolutum, sic se habet decretum conditionatum ad futurum conditionatum, sed futurum absolutum præsupponit decretum absolutum, ergo futurum conditionatum præsupponit decretum conditionatum. Confirm. quia si Deus ante decretum suæ voluntatis, sciret quot homines esset creaturus si aliud mundum creasset, non esset liber in eorum productione, ergo consensus Petri non erit liber, si Deus prævideat illum ante omnem determinationem voluntatis, tūm diuinæ, tūm creatræ: imò neque poterit illum Deus impedire, si videt illum futurum ante decretum suæ voluntatis.

Quartò, si decretum concursus sit pars conditionis hoc modo, si Tyrii videant miracula, & ego voluero concurrere, conuertentur, sensus illius propositionis erit, si tyrii conuertantur, conuertentur, quia concursus Dei, & concursus creaturæ, est vna actio.

Dico primò, scientia quam Deus habet de futuro conditionato, non debet præsupponere decretum Dei absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, ita fusè ostendunt contra recentiores Thomistas, Suares tom. 1. de gratia. Prolegom. 2.c.8. Arrubal. d.46. Herice disp. 7.c.7.

Rationes non libet congerere, tantum ostenda
Tom. I.

decretum hoc antecedens, non esse necessarium ad scientiam conditionatam, quia decretum absolutum antecedens, non est necessarium, vt probauit, ad cognoscendum futurum contingens absolutum, ergo neque necessarium est decretum; antecedens conditionatum, ad cognoscendum futurum conditionatum. Si enim existere potest futurum, vel absolutum, vel conditionatum sine tali decreto, ergo potest etiam sine illo cognosci, quod autem possit existere res aliqua sine decreto huiusmodi probari demonstratiuè potest, quia sequeretur alioqui voluntatem determinari à solo Deo ad peccatum. Nullam superesse libertatem in actu secundo, cum necesse sit voluntatem operari posito tali decreto, reddi ridiculam exprobrationem Bethsairarum à Christo factam, & hoc ex sequenti conclusione confirmabitur.

Dico secundò, scientia, quam Deus habet de futuris conditionatis non disparatis, nullum necessarium præsupponit decretum actuale & præsens, absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de præbendo concursu. Ita docent Suares præterim tom. 2. de gratia in Prolegom. c. 8. Vafq. d. 67. Valent. q. 14. p. Bellarm. l. 1. de gratia & libero arbitrio c. 12. & 13. Molina, & alij plurimi.

Ratio est primum, quia quando Deus cognoscit futurum sub conditione, vel conditio à solo Deo ponenda est, vt si fecero miracula, Tyrii conuertentur, tunc decretum illud non solum esset inutile, sed etiam delusorium, sicut si dices pauperi, si te adoptem in filium, ego decerno vt lautè viuas, deridetur per decretum huiusmodi talis pauper si eum decreueris non adoptare. Si dices amico si te vocauero ad cœnam, decerno tibi dare omnia mea bona, decreueris autem non vocare ad cœnam, vel conditio ponenda, pendet à sola creatura, effectus autem à Deo solo, vel à Deo simul & creatura, & tunc decretum illud absolutum ex parte Dei, conditionatum ex parte obiecti, quamvis sit possibile, non est tamen villo modo vtile, vel ad hoc vt Deus cognoscat futura ista, quæ in decreto conditionato cognosci non possunt, neque ad prouidentiam, quæ non decernit nisi ea, quæ factura est. Alioqui sine villo vnu debebunt in Deo multiplicari decreta infinites infinita, omnino absoluta & praesentia de omnibus quæ nunquam erunt sub infinitis combinationibus quæ nunquam erunt quod est planè nugatorium.

Secundò, manifestè ostendo, decretum hoc actuale non esse necessarium ad hanc scientiam, si enim illud necessarium non sit ad futuritionem conditionatam, non est eriam necessarium ad eius cognitionem, sed non est necessarium decretum actuale absolutum ad futuritionem conditionatam; sufficit enim ad futuritionem purè conditionatam decretum purè conditionatum, decretum videlicet quod poneretur, si talis effectus poneretur, ergo tale decretum actuale non requiritur.

Dixi tamen illud non requiri pro futuris non disparatis, nam de disparatis alia ratio est vt constabit, sec. 3.

Dico tertio, scientia conditionata semper includit decretum aliquod conditionatum ex parte Dei, quod non est præsens & actuale, sed est pars conditionis præsuppositæ, vnde melius dicitur quod conditionatæ includit decretum, hoc modo si Tyrii videant miracula, & ego velim concurrere, conuertentur ita omnes doctores superiori citati.

Probaturq; omnino euidenter argumēto iam facto, sicut se habet decretum absolutè existens ad rem futurā absolutè, sic se habet decretum existens sub conditione ad futurum conditionatum, sed vt res sit absolutè futura sufficit decretum existens absolutè, ergo ad fu-

Decretum
absolutum
ex parte
actus.

Includit
decretum
vt parrem
conditio-
nis.

turitionem conditionatum sufficit decretum existens sub conditione. Deinde sublatu quolibet actuali decreto vera est haec propositio, si Tyrij viderent miracula, & Deus decerneret concurrere, Tyrij agerent penitentiam, ergo sublatu quilibet decreto Deus hoc cognoscit, quia cognoscit omne verum: antecedens probatur omnibus illis argumentis quibus probata est veritas propositionum de futuro. Denique hoc unum probant argumenta omnia in contrarium allata, quæ omnia soluntur si dixeris in ista futuritione non importari decretum præsens & actuale, sed decretum quod sit pars conditionis, quod nimis si esset talis effectus esset absolute futurum, Deus enim non dicit decerno, neq; dicit decernerem, sed si decernerem, vbi vides decretum non debere dici conditionatum, sed conditionem. Hinc

Solutio
prima du-
bitationis.

Ad primam Resp. Nihil concipi posse futurum nisi præsupponat suas omnes causas eo modo quo est futurum, si enim est absolute futurum, debet eas supponere absolute, si autem est futurum conditionate sufficit quod supponat eas conditionate, decretum autem de dando concursu præsupponitur conditionate, seu tanquam pars conditionis, ut dixi.

Ad confirm. Resp. implicare ut effectus plus habeat existentia quam habeat vel supponatur habere causa. Fateor istud decretum esse purè possibile, non autem vlo modo futurum, sed tamen supponit quod si esset præsens vel præteritum, effectus existenter, quia Deus non dicit decerno vel decernerem, sed dicit si decernerem, vel si decreuissim concurrere, vbi vides non esse actuale decretum, sed illud supponi quasi esset.

Ad secundum Resp. Futurum conditionatum videri dependenter à concursu Dei conditionate cognito, non per scientiam visionis, sed per eandem scientiam medium, nam si est pars conditionis quam positæ eventus videtur futurus, cognoscitur etiam decretum per hanc scientiam, etiam si non cognoscatur ut futurum, quia per eam cognoscitur obiectum futurum, & id quod est conditio ad hanc futuritionem.

Ad confirm. Resp. negando antecedens, quia Deus ante Decretum suæ voluntatis, nouit quot homines esset creaturus, si alium mundum decreuisset creare, quia talis mundus dicit tot homines qui sunt partes huius mundi, quem Deus veller creare. Deinde concedi etiam potest torum, quia Dei decretum est pars conditionis sub qua præuidetur eventus futurus.

Ad tertiam concedo totum, quia futurum conditionatum supponit decretum existens sub conditione, id est, si existeret; hoc enim est quod voco decretum conditionatum, ex parte ipsius actus, quod nullo modo est actu, sed supponitur quod si esset, poneretur effectus ut dixi.

Ad confirm. Resp. quod si Deus veller creare alterum mundum, & sciret quot homines in eo esset creaturus, crearet illos omnino libere, quia haec esset necessitas solum ex suppositione.

Ad quartam Resp. sapientius explicatum superius esse, quale sit obiectum huius decreti, si voluero concurre, Tyrij conuertentur; significat enim si decreuero me accommodare voluntati Tyriorum, conuertentur visis miraculis, sed haec alibi.

Solutio
quartæ.

S. III.

Qualem usum habeat in Deo scientia conditionata.

Tertium caput ex quo scientiam medium impletunt, & Molinam Massiliensibus accensendum esse aduersarij contendunt, est quia haec scientia, si est in Deo non aliud potest habere usum, quam cum quia à Semipelagianis confititus erat.

Ratio enim dubit. primò est, quia dicere voluntatem creatam, & eius consensum esse primam causam prædestinationis ad gratiam, & gloriam, verus est error Massiliensium, sed ex scientia media planè sequitur voluntatem esse primam huiusmodi causam, quod probo. Illud est prima causa prædestinationis, quod ita est illa prius, ut ab eo essentialiter præsupponatur, sed liber consensus voluntatis ex hac sententia, prout præuisus conditionate prior est prædestinatione, & ad illam essentialiter præsupponitur, quia consensus ille prior est quam scientia media, quæ prior est prædestinatione, ergo consensus voluntatis prima est causa prædestinationis: nulla enim esse potest prioritas, si non sit aliqua causalitas.

Difficultas
quadru-
plex.

Secundò, Semipelagianum etiam est dicere, quod infallibilis connexion prædestinationis, & gratiae efficacis reducitur ultimò ad aliquid naturale, hoc autem admisit scientiam mediæ planè sequi, probatur: nam ad illud reducitur infallibilitas huius connexionis, ad quod reducitur infallibilitas consensus voluntatis, sed infallibilitas huius consensus reducitur ad certas quasdam circumstantias, in quibus voluntas posita consentit, non enim reuocatur ad prædeterminationem voluntatis factam à Deo, neque ad naturam gratiae ipsius efficacis cum qua stare potest dissensus, ergo reducitur ad illas circumstantias naturales, in quibus gratia est congrua.

Tertiò, non potest in hac sententia negari quin consensus voluntatis sit ratio prædestinationis, & conditio sine qua non, non autem eius effectus, nam prædestination per te pendet à scientia media, ergo à consensus futuro Petri, ergo Petrus prædestinatur ad gratiam, quia consensus est, imo liber consensus numerari non potest inter effectus prædestinationis quandoquidem prius est, & prius videtur, quam posita sit prædestination.

Quartò, existentia quam est sufficiens ad fundam rationem scibilis, sufficiens etiam est ad fundam rationem meriti, non enim potest afferri disparitas, sed futurito conditionata potest fundare rationem scibilis, ergo potest etiam fundare rationem meriti, atque ita poterit aliquis mereri ex opere præuiso conditionate.

Dico primò, scientia media ita est in Deo, ut per eam ut causam nullo modo Deus mouetur ad dandum gratiam, vel ad prædestinandum aut reprobandum. Ita constantissime afferunt Molina, & omnes qui scientiam medium cum eo ponunt, contra calumnias aduersariorum, qui eos hoc nomine Massiliensibus ineptissimè accensent.

Prima
conclusio.

Ratio aurem, quam affertur in tractatu de gratia, & inferius indicabitur, dum explicabuntur causæ prædestinationis, est, quia initium salutis necessariò est à gratia, non autem à voluntate, ut ex innumeris scripturæ locis constat, ex pluribus Concilijs, & Patribus, estque Catholica veritas sapientius definita contra Massilienses, sed si Deus moueretur per futurum conditionatum ad dandum præmium, initium salutis, non esset à Deo, sed à voluntate, quam primariò Deum moueret: ergo præuisio illa futuri conditionati neque mouer Deum meritoriè, neque de potentia absolute mouere potest, sed ad summum finaliter ut dicitur. Imo ut rectè argumentatur Augustinus plurib' locis, nullus est reprobus qui non habeat merita conditionata, nullus electus qui peccata conditionate præuisa non habeat, vnde omnes reprobri deberent saluari, & omnes electi deberent damnari. Sed haec potesta.

Dico secundò, tripliciter scientia media prouidentia diuinæ inferuit, primò, ut in suis decretis sit prudens & non cæca. Secundo, ut sit infallibilis sine violatione libertatis creatæ. Tertiò, ut in conferendis gratijs efficacibus specialiter sit beneficia.

Secunda
conclusio.

Ratio

Triplex
providen-
tia munus

Ratio est, quia prouidentiae maximè proprium munus est (vt dicturi sumus disp. 5.) intendere singularium rerum proprios fines, præfertim creaturarum rationalium, & decernere media, per quæ huiusmodi fines infallibiliter asequantur accommodatè ad illarum naturas: hoc autem ut perfectissimè fiat, tria omnino necessaria sunt. Primo, vt cum eligit media contingenter iuncta cum fine sciat utrum finem asequatur sit per hæc media, alioqui cæcum haberet prouidentiam, & fortuitam operationem. Nam etiam omne agens propter finem, nullam aliam prouidentię habet regulam, quam confederationem futuri sub conditione; dicit enim si hoc medium elegero, id eueniet, si alterum sumpsero, eueniet illud, alioqui ager imprudenter, & cæco modo. Secundo requiritur ut infallibiliter decernat media, sed ita tamen ut illa conformia sint libertati, & totam eius relinquant indifferentiam. Tertio, ut gratia efficax speciale quoddam sit beneficium, & in ratione gratiæ ac favoris, maioriis dilectionis sit argumentum.

Ad hæc autem tria obtinenda, scientia conditio-
nata necessaria prorsus est, & sola sufficit per modum
conditionis purè dirigentis, non autem mouentis vla-
lā ratione voluntatem ad operandum. Nam illius
operâ, cognoscit Deus finem esse obtinendum per ta-
lia media, vel non esse obtinendum: infallibiliter po-
test decernere finem, & media fine detimento liber-
tatis, quia præuider voluntatem consenserunt esse me-
dijs, quæ decernit: hac autem demptâ omne Dei de-
cretum, vel est fallibile, vel tollit libertatem, quia si
non tollit libertatem vtitur medio contingentis, si au-
tem vtitur medio contingentis, sine præscientia con-
ditionata, est fallibile. Denique per hanc scientiam,
gratia efficax habet semper quod maius sit benefi-
cium, quam gratia sufficiens, etiam ea quæ intensiue
perfectior est, quia efficax datur in his circumstantijs
in quibus videtur esse habitura effectum.

*Solutio
difficulta-
tum.*

Ad primam Resp. nullo modo sequi quod consen-
sus voluntatis sit prima causa prædestinationis, quia
nullo modo est prior prædestinatione, tanquam cau-
sa mouens Deum ad decernendam gratiam, aut glo-
riam, sed est prior duntaxat, ut conditio dirigens prouidentiam, ut cæca non sit, neque fallibilis in decre-
tis quibus causas liberas deducit in suis fines. Nego
autem illud quod vltimò addebatur, non posse scientiam
mediam esse priorem decreto, nisi sit causa, nam
ad hoc planè sufficit quod sit conditio dirigens vo-
luntatem decernentem.

Ad secundam Resp. negando infallibilitatem præ-
destinationis, & gratiæ vltimò posse reuocari ad ali-
quid naturale, quod sit eius caula; infallibilitas enim
consensus non reducitur ad circumstantias huiusmo-
di naturales, in quibus voluntas consentit, sed redu-
citur ad gratiam cui voluntas posita in talibus circum-
stantijs consentit infallibiliter, non propter tales cir-
cumentias, sed propter gratiam cui voluntas con-
sentire liberè vult, tota ergo hæc infallibilitas non
reuocatur ad solam voluntatem, sed ad gratiam da-
tam in talibus circumstantijs, & ad voluntatem cui
datur talis gratia.

Ad tertiam satis patet ex dictis, quomodo consen-
sus voluntatis conditionatè futurus non sit effectus
prædestinationis, sed consensus ille absolutè futur°.

Instabis, saltem non posse negari libertati officere
hanc scientiam, nam omnis necessitas antecedens futu-
ritatem rei absolutam tollit libertatem, sed futu-
ritio conditionata precedit futuritionem absolutam,
& illa positâ non potest non esse: ergo, &c.

Resp. dist. maiorem, omnis suppositio antecedens
tollit libertatem, si causetur per ipsam libertatem ne-
go, si non causetur concedo.

Ad quartam Resp. negando esse paritatem inter

rationem scibilis, & rationem meriti, quia ratio sci-
bilis praescindit ab existentia, & includit solam veri-
tatem, transcendentalē, quæ reperitur in omni eo
quod habet rationē entis, sive sit possibile, sive futu-
rum. Ratio autem meriti & de meriti necessariō funda-
tur in existentia reali operationis bonæ, vel malæ,
quia causa meritoria, cum sit causa efficiens necessariō
praesupponitur ut existens pro aliqua differentia
temporis. Imò in motu aëstimatione, nemo meretur
præmium aut pœnam pro eo quod facturus esset, sed
pro eo quod absolvit actu facturus est.

SECTIO III.

De obiecto scientie Dei conditionata.

Tripliciter etiam scientiam medianam aduersarij impugnant, ex illius obiecto tūm materiali, tūm formalī. Primo, quod Deus suos actus liberos cognoscet sub conditione. Secundo, quod per hanc scientiam Deus etiam cognoscet futura conditionata di-
sparata. Tertiò, quod omnia etiam cognoscet quæ absolutè futura sunt. Quod autem vltius quæ poterat, in quo medio Deus hæc futura videat, eandem difficultatem habet, quam habent futura absoluta: videt enim utraque, non in omnipotentia, vel decreto suo, non in voluntate creata vel in gratijs congruis sed vider illa omnia in se ipsis tanquam obiecta terminatiua & secundaria eo modo quo ibi explicatum est.

§. I.

Vtrum Deus per hanc scientiam cognoscat suos actus liberos.

Deus (vt probauit quæstione 3.) non potest ullos actus suæ voluntatis cognoscere ut futuros abso-
lutè. Nunc ergo tota restat difficultas, vtrum cognoscere Deus possit per scientiam conditionatam aliquos actus suos liberos, & vtrum illos cognoscere possit ut futuros.

Ratio dubitandi primò est, quia implicat ut Deus
præsciat aliquos suos actus, quin amittat libertatem ad illos eliciendos, si enim ego sciam, me amaturum pro certo, non possum accidente illo instanti, conari non amare.

Secundò, implicat ut Deus per scientiam medianam cognoscat decreta sua conditionata, quin cognoscat illa ut furura, sed non potest cognoscere illa ut conditionatè futura magis quam ut absolutè futura, quia futurito conditionata non minus negat actualē existentiam, quam futurito absoluta, ergo per scientiam conditionatam Deus non cognoscit sua decreta.

Tertiò tamen, videtur quod decreta videri possunt ut futura conditionatè, nam in hac propositione si Anti-Christus conuerteretur, saluaretur, Deus cognoscit decretum de salute Anti-Christi ut conditionatè futurum, quia non cognoscit illud ut actu existens. Imò quod dicit si dñm Magdalena gratiam, conueretur, certum est quod illud decretum non cognoscit ut præteritum: neque ut actu existens, ergo cognoscit illud ut futurum posita tali conditione, non enim est dubium quin tunc cognoscat decretum concurrendi ad salutem Magdalena. Confirmatur quia eti futurito absoluta dicat negationem actualis existentia, futurito tamen conditionata non illam negat, positivè sed tantum ab ea præscindit; si enim Deus dicat Petrus consentiet hic & nunc, si ego dñm ei talem gratiam, decretum videtur ut futurum, & tamen habet esse actualē, quia eodem instanti datur tale auxilium.

Dico primò, Deus per scientiam conditionatam cognoscit multa decreta sua. Ita docent cum Suarez, Molina, Fonseca, communis alij contra Herice qui vult ea decreta cognosci per scientiam simplicem.

Triplex
dubitatio.

Affertio
prior.

102 Disp.III. De Deo. Quæst.IV. Sect.III.

*Assertio
posterior.*

Ratio tamen evidens est, quia Deo per scientiam medium cognoscit illos actus quos haberet, si haec aut illa conditio poneretur, v. g. quos homines esset salvaturus, si condidisset alium mundum, hoc est cognoscere illos actus per scientiam medium, ergo, &c. Antecedens clarum videtur, quia hoc est aliquid verum & cognoscibile, ergo cognoscitur à Deo. Neque dicendum est Deum absolute habere actu talia decreta, si creasset alium mundum, decerno quod illi, & illi homines saluarentur; est enim absurdum ponere in Deo infinita decreta de rebus quæ nunquam erunt; sunt enim inutilia si nullum habitura sint effectum.

Dico secundò, nulla decreta sua voluntatis Deus cognoscit ut futura conditionata. Ita docent Vasques, Arrabal, Albertinus, & ferè omnes citati quæst. 3. pro decretis absolutis.

Probatur enim eadem ratione, omne quod est futurum, vel absolute, vel conditionate pro eo instanti temporis, quo dicitur futurum debet actu habere negationem existentiae, & habere aliquando postea existentiam, sed nullum decretum esse potest in Deo, quod in uno instanti dicat negationem existentiae, & postea existentiam, ergo nullum decretum esse potest in Deo conditionate futurum. Maior superius probata est, minor est evidens, quia omne Dei decretum esse debet aeternum. Vnde altera ratio ducitur, illud non concipitur ut futurum conditionate, quod necessariò concipi debet ut praeteritum conditionate, sed omne decretum Dei conditionatum concipi necessariò debet ut praeteritum conditionate; Deus enim non dicit, si decreuissim creare alterum mundum illis & illis salutem decernerem, sed dicit decreuissim ab aeterno illis salutem, quia nihil in tempore potest decernerere quod ab aeterno non decreuerit. Vnde

Ad primam Resp. libertatem nullo modo tolli per necessitatem consequentem, si Deus cognoscat conditionate suum decretum, fateor quod ex suppositione non potest illud non elicere; sicut ego si sciam me amaturum, possum non amare, & conari non amare illo tempore, quo sciu me amaturum, non possum ex suppositione. Hic autem est etiam disparitas quia Deus suos actus non videt futuros.

Ad 2. & tert. Resp. negando decreta illa, que cognoscuntur per scientiam medium cognosci ut conditionate futura, sed cognosci potius ut conditionate praeterita. Nam per hoc decretum, si Anti-Christus conuerteretur, saluaretur, Deus non dicit, si Anti-Christus conuerteretur, ego decernerem illius salutem, sed dicit ego illam decreuissim ab aeterno. Similiter quando dicit, si Magdalena dedero gratiam, conuerteretur, sensus est si Magdalena dedero gratiam, & decreuero ei dare concilium conuerteretur, vbi nullum est decretum futurum, sed supponit praeteritum.

Ad confirm. Resp. quod futuritio etiam conditionata supponit negationem existentiae pro eo instanti temporis, quo est futuritio, si Deus dicat Petrus hic & nunc conuerteretur, si dedero ei gratiam, concedo cognoscere à Deo gratiam ut futuram conditionate, sed nego ipsum decretum dandi gratiam cognoscere ut futurum, sensus est enim, si dedero nunc gratiam Petro, & illam ab aeterno dare decreuero, Petrus conuerteretur, vbi decretum nullo modo cognoscitur ut futurum, oportet ergo hic distinguere decretum quod est aeternum saltem conditionate, ab exequitione decreti quae cognoscitur ut futura, sub conditione.

Instabis, in priori naturæ, aut rationis, quā res sit actu, concipitur ut futura sub conditione, ergo in priori rationis illud decretum concipitur ut futurum sub conditione. Respondebam quæst. 3., negando antecedens quia futuritio non solum præscindit ab existentia sed eam negat.

§. II.

Virum futura conditionata disparata, & impossilia cognoscantur à Deo per hanc scientiam.

Dixi cognoscere à Deo futura illa in quibus conditio habet aliquam connexionem cum effectu, nunc restat difficultas, primò de illis futuris, in quibus conditio non habet ullam planè connexionem cum effectu, qualia in scripturis plura reperiuntur. Si percussis septies terram iaculo, deuastasse syriam: si videris me aſcendentem fieri quod petisti. Secundò multò est obscurior quæſtio de illis futuris quorum conditio est impossibilis, si Chimæra effet rationalis, consentiret Deo vocanti.

Ratio autem dubitandi primò est, quia illæ propositiones sunt vera quas Deus prædictit, sed prædictit multas propositiones conditionatas disparatas sicut notabam. Deinde illæ propositiones disparatas significant duntaxat coexistentiam duorum effectuum, v. g. quando Petrus dormiet, turca conuerteretur, particula enim (si) significare potest solam connexionem temporis.

Secundò, non potest Deo negari scientia horum conditionatorum vel disparatorum, vel impossibilium, si eadem argumenta illam probent, que probant veritatem aliorum conditionalium, quæ sunt conexa & possibilia: probant autem, quia inter contradictionia unum est verum, & alterum falsum, haec propositiones sunt contradictionia, si Chimæra effet homo, responderet Deo vocanti, non responderet Deo vocanti: ergo una est vera, & altera falsa.

Tertiò, si quereretur à Deo quid faceret nunc Petrus si posset agere sine concurſu Dei, vel responderet Deus nescio, vel responderet scio, primum admittit ignorantiam in Deo, ergo dicendum est secundum, ergo Deus cognoscit conditionalia impossibilia. Imò, & nos multa huiusmodi cognoscimus v. g. cum dicimus si filius non procederet à Spiritu Sancto, ab eo non distingueretur.

Dico primò, propositiones de futuro conditionato disparato sunt omnino falsæ, si sumuntur præcisè & antecedenter à decreto, & promissione Dei connéctente conditionem cum euentu futuro. Ita Vasques, Arrabal, Lessius, Albertinus, Recupitus, contra Ruiz Herice, Suarem.

Ratio est, quia ut propositio conditionata sit vera, deber significare connexionem aliquam inter antecedens, & consequens, sed propositiones de futuro conditionato disparato non possunt significare nisi falsa connexionem illam nisi dependenter à decreto Dei, ergo non sunt verae. Probatur maior si propositiones conditionatae non significant connexionem, idem significant ac propositiones copulatiæ, hoc est absurdum, quia ista propositio si Petrus dormiat, Ioannes audierit lectiōnem, differt ab ista Petrus dormiet, & Ioannes audierit lectiōnem. Imò, si haec propositiones hypotheticæ sumuntur ut copulatiæ, solamque coexistentiam significant, non cognoscuntur per scientiam medium, sed per scientiam visionis.

Si autem decretum aliquod aut promissio interueniat, quibus connectatur conditio cum euentu futuro, tunc conditio non est disparata, quia connectitur per Dei decretum ut cum dicitur 4. Regum. *Si percussis terram septies, deuastasse syriam usque ad intermissionem.*

Dico secundò, propositiones de futuro conditionato impossibili semper etiam sunt falsæ, nisi quando effectus necessariò est connexus, cum conditione, verbi gratia vera est illa, si homo effet Angelus, careret corpore.

Ratio est primò, quia ut dixi omnis propositio conditionata

Triplex
difficultas.

Prior af-
fertio de
futuris di-
paratis.

Posterior
affertio de
futuris im-
possibili-
bus.

conditionata significat connexionem aliquam antecedentis cum consequente, sed nulla est connexio inter Chimaram quæ est homo, & consernum ad gratiam, ergo illa propositio simpliciter est falsa, si Chimara esset homo responderet Deo vocanti. Ita verò est semper vera si homo esset Angelus careret corpore, quia hoc est idem, ac omnis Angelus caret corpore, unde illud cognoscitur per scientiam possibilium, non autem per scientiam medium. Deinde ponere in Deo huiusmodi scientiam planè nugatoriam, est reddere ludicram, & vanam scientiam futurorum conditionalium, & ponere in Deo cognitiones infinitas infinitas, otiosas & omnino impertinentes. Deoque indignas.

Solutio
trium dif-
ficultatum Ad primam Resp. Deum nihil vñquam promittere, nisi quod facere decreuerit, atque adeò semper promissio supponit, vel includit decretum, cum ergo dicas veritatem harum propositionum pendere à promissione idem est ac si dicas, illam pendere à decreto quod includitur in promissione, atque ita promissio est vera prædictæ, quatenus facit verum id quod promittit. Dixi autem propositiones hypotheticas nunquam significare posse solam coexistentiam antecedentis, & consequentis, alioqui significantem idem ac copularia.

Ad secundam Respon. negando ijsdem argumentis probari quod cognoscantur futura conditionata impossibilia, quibus probatur cognosci futura absolute: verum est quod in omnibus etiam futuris disparatis, aut impossibilibus contradictoriarum semper una est vera, & altera falsa, sed ita tamen ut negativa semper sit vera, affirmativa verò semper sit falsa, v.g. ex his duabus, si Chimara esset homo, responderet nunc Deo vocanti, non responderet nunc Deo vocanti, semper vera est ista, non responderet Deo vocanti, quia propositiones quæ affirmant connexionem, quæ non est semper sunt falsæ vt dixi.

Ad tertiam Resp. quod si quereretur à Deo, quid faceret nunc Petrus, si posset agere independenter à Deo, Responderet Deus nihil faceret, quia haec propositiones (vt dixi) semper sunt falsa, nisi quando sunt in materia necessaria, vt cum dicitur si à filio non procederet Spiritus Sanctus, non distingueretur à filio.

§. III.

Vtrum per hanc scientiam Deus cognoscat omnia que sunt absolute futura.

Triplex
dubitatio. **M**ulta (vt monui) sunt futura conditionata, quæ nunquam erunt, quia conditio illa nunquam ponetur, alia verò sunt futura conditionata simul, & absolute, quia eorum conditio ponetur. Difficultas ergo est *vtrum prius ratione quam Deus cognoscat per scientiam visionis, ea quæ sunt absolute futura, cognoscat illa per scientiam medium, vt futura conditionata, sicut prius illa cognoscit ut possibilia, per scientiam simplicem.*

Ratio dubitandi est primò, quia Deus non cognoscit attributa sua, & se ipsum per scientiam medium, v. gr. si Deus esset, esset omnipotens, si Deus esset, mundum vellet creare, hæc absurdæ & superflua esset cognitio, cū Deus illa cognoscat per scientiam visionis.

Secundò, cognitio præcisius imperficiissima est, neque conuenire vñllæ ratione Deo potest; sed si Deus cognosceret conditionata illa quæ sunt absolute futura cognosceret illa præcisius, ergo, &c.

Tertiò, si prius cognoscit rem ut futuram conditionata quam ut futuram absolute, necesse est ut futurum conditionata sit causa futuritionis absolute. Denique admittuntur in Deo cognitiones istæ valde inutiles, si sol lucet, dies est: si Petrus mouetur mutat lo-

cum, quæ omnia cognoscuntur per scientiam visionis quia in his affirmatur solum connexio antecedentis, & consequentis, quæ omnino est præsens, & absoluta.

Dicendum tamen est Deum per scientiam medium prius ratione cognoscere ut futura conditionata illa, quæ absolute futura sunt. Ita Ruiz, Suarez, Hericæ, negat Arrubal de futuris necessarijs.

Conclusio
affirmati-
ua.

Ratio est, quia primò, sèpè patres disputant, quare Deus Angelos, & homines creauerit quos peccaturos esse præstebat, dicunt posse Deum illos homines qui peccatores fuerunt, antecedenter non facere, cum sciret eos peccaturos, & eos rapere, ne malitia illos peruerteret, quæ non est scientia visionis ut paret, quia præcedit Dei decretum de illis creandis. Deinde à priori ratio est, quia illud cognoscitur ut futurum conditionata, quod cognoscitur futurum, & non est adhuc futurum absolute, sed antequam res futura sit absolute, cognoscitur à Deo ut futura, alioqui Deus non posset decernere rem absolute futuram, si prius non explorasset quid factura sit voluntas.

Ad primam Resp. nihil cognosci à Deo posse ut futurum, quod sit existens, & aeternum, ideo nec se ipsum, nec vñllum suum attributum potest cognoscere ut futurum sub conditione.

Solutio
trium da-
bitatio-
num.

Ad secundam Resp. nullam esse in Deo cognitionem præcisiam, sed vñcam realiter scientiam, quæ videt simul omnia, & possibilia, & futura tunc absolute, tunc conditionata, quæ tamen à nobis diuiditur in plures conceptus distinctos non ratione Dei, sed ratione nostri.

Ad tertiam sèpè dixi, futuritionem conditionata esse priorem futuritione absolute, non quod eam vñlo modo causet, sed quia est obiectum scientiae mediae, quæ dirigit decretum absolute prærequisitum ad futuritionem absolute rei: istæ propositiones si sol lucet, dies est & ceteræ huiusmodi, non cognoscuntur per scientiam medium, quia ibi nihil est conditionata futurum, sed existens.

QVÆSTIO V.

De scientia practica, & ideis divinis.

Scientia illæ quæ haec tenus exposui intra Deum ipsum consistunt, per istam extra se Deus prodit, & perenni emanatione se ipsum communicat creaturis, quia illa tota operatrix est, & fœcunda. Quæcumque verò disputari de ea possent, pertinere videntur ad ea, quæ disputari solent in genere de scientia practica & ideis, quæ in philosophia exposita sunt. Vnde nunc breuiter duo disputanda restant. Primo, an & qualis scientia Dei sit practica & causa rerum. Secundo, an & quales in Deo sint ideæ per quas est causa rerum.

SECTIO I.

An sit in Deo aliqua scientia practica qua sit causa rerum. Art. 8.

Certum est primò, admittendam omnino esse in Deo scientiam practicam, quia omne agens intellectuale liberè operans exigit cognitionem, quæ dirigit voluntatem & potentiam exequiticem, illa est quam vocamus practicam, quæ nimur cognoscit Deus quomodo debeat operari. Quia verò sunt genera operationum in Deo, quæ debent dirigi, aliae internæ sunt, decreta nimur, quæ debent esse rectissima: aliae sunt externæ operationes, quibus efficit creaturas, scientia quæ primi generis operationes dirigit prudentia est: altera verò est ars, quæ est facta ratio efficiendi ea, quæ sunt extra operantem. Licet autem practica sit hæc scientia respectu decretorum omnium liberorum, & respectu creaturarum omnium

Datur
scientia
practica in
Deo.

etiam

etiam earum quæ nunquam erunt, respectu tamen amoris quo se ipsum, Deus amat non dicitur libera, quia non dicitur practica scientia Dei nisi prout regulat, quod autem non potest aliter se habere, nullâ eger regulâ, prælucet ergo quidem scientia Dei amo-ri necessario, sed non illum dirigit.

A' iqua Dei
scientia est
causa re-
rum;

Certum est secundò, verè ac propriè debere dici quod scientia Dei sit causa rerum. Ita enim cum S. Thom. Theologi omnes asserunt, primò, quia scriptura id clare asserunt, *Dominus sapientia fundauit terram. Omnia in sapientia fecisti. Quis: horum magis quam illa est artifex, omnia per ipsum facta sunt.* Deinde idem asserunt Patres. Dionys. c. 7. de diuin. nomin. scientiam Dei vocat: *Artificem que omnia semper componit & can-sam coherentia ac ordinis omnium.* Augustin. lib. 15. de Trinit. c. 13. *Vniuersas creaturas suas, non quia sunt no-uit, sed ideo sunt, quia nouit.* Additique rationem, non enim nesciuit que fuerat creaturus, quia ergo sciuit, crea-uit, non quia creavit, sciuit. Et lib. 6. cap. 10. non enim hac que creata sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facta sunt, ac non potius, ideo facta sunt, quia immutabiliter à Deo sciuntur. Rationes multæ ac optimæ asseruntur à S. Thoma, nam agens perfectissimo modo intellectuale nihil operatur nisi per cognitionem; prius enim formam in se ipso habere debet quam illam extra se pro-ducat. Deinde certum est Deum nihil agere nisi per intellectum quia voluntas non fertur in incognitum. Denique illud quod ita dirigit omnipotentiam, ut sine illa direktione agere nequeat, est causa operationum, huiusmodi est scientia Dei.

Neque hinc sequitur, quod Deus causat omnia, quæ scit, etiam si causet res, quia illas scit; quia nihil causat sine libero voluntatis decreto, non enim concurrit ad executionem operis, nisi dirigendo voluntatem, & ex eius determinatione imperando executionem, *Volun-tas enim mouet* (inquit Hugo à S. Victore) *Scientia dis-ponit, potentia operatur.* Neque sequitur etiam, quod scientia non sit causa rerum nisi mediata, quia inter scientiam, & effectum non mediat omnipotential tanquam instrumentum scientiae, sed tanquam concausa, scientia enim immediate per se dirigit voluntatem, & applicat potentiam executuam ad opus.

His positis quæ apud omnes Theologos sunt certi-
fusa, celebris controvrsia est. Vtrum scientia illa, qua-
ars Dei est, sit scientia simplex, quia Deus cognoscit
effectus possibiles, an vero scientia visionis qua cog-
noscit illos vt existentes & futuros, ita vt verum sit
dicere, ideo effectus est futurus, quia Deus videt il-
lum futurum.

Ratio autem dubit. est primò, quia videtur ea planè mens esse August. locis illis quæ afferebam non ideo, nonit quia sunt, &c. idem habetur lib. 5. Cijit. c. 9. & lib. 13. Confess. cap. vltim. nos ista videamus que fecisti, quia sunt, tu autem quia vides, ea sunt: Gregorius lib. 20. Moral. cap. 24. Quacunque sunt non ideo ab eter-nitate videntur, quia sunt, sed ideo sunt quia videntur.

Secundò, scientia qua terminatur ad esse rerum actuale, non est scientia simplicis intelligentiae, sed scientia visionis, scientia qua causat res terminatur ad actuale rerum esse, ergo est scientia visionis. Deinde scientia simplex simpliciter est necessaria, & æqualeiter refertur ad omnia possibilia, ergo si per illam Deus causat, necessariò causat omnia. Denique scientia illa quæ est causa rerum, sequitur decretum voluntatis, & est libera, scientia simplex illud antecedit, ergo illa scientia non est causa rerum.

Tertio, si scientia visionis, non est causa rerum, verum est dicere rem futuram, ideo præscribi, quia fu-tura est, hoc autem non esse Verum, probatur, quia sic scientia Dei esset fallibilis, nam obiectum contin-gens est secundum se fallibile, ergo si Dei scientia su-mitur ab obiecto ex fallibili, imò prior erit volun-

tas hominis voluntate Dei, & sic Deus non erit causa prima. Denique scientia visionis penderet ab obiectis extrinsecis, quia vera esset hæc causalis, ideo præsci-uit, qui erunt.

Affatio.

Dicendum tamen est, scientiam visionis nullo mo-do esse causam rerum, sed solam scientiam simplicis intelligentiae. Ita expressè S. Thomas art. 8. & 16. & q. 19. art. 4. ad 4. Et lèpè alibi: sentiunt cum eo veteres Thomistæ, Capreolus, Franciscus Romæus, & plures alij. Deinde Bellarm. lib. 4. de Gratia & libero Arbitrio, c. 13. Suar. lib. 1. de Auxiliis c. 13. & Prologom. secundo de Gratia, c. vltimo. Valentia, Ruiz, Herice, Arrubal, apud quos fusè id probatum reperies, ego paucis contentus ero.

Prinò, enim sanctorum Patrum expressissima sen-tentia est, v. gr. S. Iustinus quest. 18. ad Gentes: *Causa* (inquit) *eius quod futurum est, non est divina prænotio, sed potius quod futurum est, causa est prænotio, neque enim prænotionem sequitur quod futurum est, sed potius quod futurum est, prænotio:* Origenes lib. 7. in Epif. ad Rom. cap. 8. In præscientia Dei neque salutis nostra neque perditionis pena consistit, quia non propterea erit aliquid quia Deus id scit futurum, sed quia futurum est, scitur à Deo antequam fiat. Hieronymus in c. 26. Ieremias, non enim ex eo quod Deus scit futurum aliquid, idcirco futurum est, sed quia futurum est ideo Deus nouit præscimus fu-turorum. Alios inumeros dabunt Ruiz, disp. 33. 34. 35. Suares, & Vasques.

Secundò, à priori ducitur Ratio ex S. Tho. art. 8. & q. 22. art. 2. vbi dicit quod eodem modo scientia Dei est causa rerum quo scientia ipsius artificis causa est op-eris, sed scientia artificis non est causa operis, quatenus cognoscit opus iam existens, sed quatenus cognoscit opus ut factibile, & modum quo illud est faciendum, ergo scientia Dei non causat opera prout videt illa exi-stere, quod pertinet ad scientiam visionis, sed prout cog-noscit naturam eorum, & modum, quo sunt facienda quod spectat ad scientiam simplicis intelligentiae. Con-firm. quia cognitione intuitiva rei iam existentis præ-supponit rem productam, haurit enim species ab obie-cto producendo, ergo scientia intuitiva rei existentis non est causa rei, neque dirigit potentiam exequentem.

Tertiò, illa scientia non dirigit voluntatem, que sequitur decretum voluntatis, quomodo? enim præ-lucreret illi, si supponeret illud iam factum, sed scientia visionis supponit decretum iam factum, ergo illa non dirigit voluntatem, sed eodem modo se habet, quo intuitio rei præsentis, quæ merè speculativa est, & non facit, sed supponit obiectum existere.

Denique, si scientia futurorum esset causa rerum, & illam antecederet, tolleretur libertas voluntatis, quia suppositio quæ antecedit usum libertatis, cum qua stare non potest negatio actus, tollit libertatem.

Ad primam Resp. omnia illa loca Augustini vera esse de scientia simplici, quæ ars Dei est, non de scien-tia visionis, quæ supponit res iam factas, & decretum voluntatis. Gregorius autem vult duntaxat, cognitionem Dei non penderere à præsencia rerum, vt nostram. Ideo ergo res non sunt obiectuè Deo præsentes, quia videntur, quia visio Dei absoluta est ab omni res pfectu, & dependentiæ, quamvis verum sit res videri à Deo futuras, quia sunt futurae.

Ad secundam Resp. disting. maiorem, cognitione quæ terminatur ad esse rerum actuale tanquam repræsen-tatio ad obiectum repræsentatum est scientia visionis concedo, quæ terminatur ad esse actuale tanquam causa ad effectum est scientia visionis nego. Scientia Dei practica terminatur ad esse rerum actuale, non tanquam ad obiectum repræsentatum, sed tanquam ad effectum causandum. Fateor quidem quod scientia non potest causare esse actuale nisi representando esse actuale, practice dirigendo voluntatem, sed non repræsentat

Triplex
ratio.

Solutio-
rium dif-
ficula-
tum.

Statu con-
troversia.

Triplex
dubitatio.

repräsentat speculatiū quod est proprium scientiae visionis. Deinde fateor scientiam simplicem quatenus est speculativa esse necessariam, esse autem libera quatenus est practica, quia non causat nisi cum decreto voluntatis, quo potentia applicatur ad operandum.

Ad tertiam Respond. veram esse hanc propositionem, idē Deus nouit hoc esse futurum, quia est futurum, neque tamen scientia Dei fallibilis est, quia eius obiectum ex suppositione necessarium sufficit ad infallibilitatem scientiae quae per se ipsam infinita est; inī & alterius scientiae intuituā finitā, quia ex suppositione quod mouearis, infallibiliter video te moueri. Sed neque sequitur quod scientia Dei, causetur ab obiecto, aut ab eo pendeat, cum enim dicitur, quod prius est, rem esse futuram, quā illam videri à Deo non significatur genus vñlum causalitatis, sed significatur duntaxat, quod existentia vel futuritio sit conditio necessaria, ut Deus se ipso determinetur ad cognitionem illius, ad quam erat prius indifferens; verum igitur est, quod idē Deus nouit futurum quia est futurum, sed illud (quia) non significat causalitatem, neque dependentiam, sed conditionem tantum & occasionem, quae prior est ratione quā videatur à Deo res futura.

SECTIO II.

De ideis diuinis quatenus sunt scientia practica.

Quæst. 15.

De idea fusè dixi, secundo physicorum, agens de causa exemplari, benè autem illam Atticus apud Eusebium l. 15. præparat. *vocat platonica philosophia caput ac summam*, vocatürque ab Alcino ex mente ipsius Magistri, *exemplar aeternum eorum que sunt secundum naturam*. Psellus autem q. 10. physica vocat eam *primam artificis notionem velut operis futuri delineationem & descriptionem*.

Dantur
ideas in
Deo.

Certum igitur est primò, esse in diuino intellectu ideas rerum omnium possibilium, quatenus illæ sunt realiter producibles, fine quibus Deus artifex perfectissimus nihil planè posset producere, vocat eas Dionysius c. 5. de diuinis nominibus. *Species ac formas eternas, incommutabiles, quarum applicatione res singula formantur talisque sunt*. Ratio est, quia nullum agens intellectuale operari potest sine idea.

Quid sint
illæ ideas.
Certum est secundò, illas ideas non esse aliud quā expressissimas similitudines omnium agendorum & eorum effectrices (vi dixi) ex Dionys. qui etiam vocat eas *Rationes que in Deo sunt, substantiarum efficietes, singulariter subsistentes*, sed pulcherrimè Augustinus illas describit l. 12. cituit. c. 20. vbi docet *Eesse in diuina sapientia immensos quosdam thesauros rerum intelligentibilia, in quibus sunt omnes inuisibilis, & incommutabiles rationes rerum etiam visibilium, & mutabilium, quoniam Deus non aliquid nesciens fecit, & libro 83. questionum quæstione 46. Sunt (inquit) ideæ principales, forme quedam vel rationes rerum stables, & incommutabiles qua in diuina intelligentia continentur.*

Certum est tertio, ideam primariam quidem sed remotam esse ipsam essentiam Dei: ideam primariam proximam esse conceptum ipsum formalem: conceptum autem obiectuum esse ideam secundariam, unde in Deo vñica est sine dubio idea primaria, secundariae vero sunt infinita quæ omnia suppono probata esse in physicis.

Tom. I.

DISPVTATIO IV.

De perfectionibus voluntatis diuinae.

Quæst. 19. 20. 21.

IVINVM intellectum quadruplici, ut vidimus scientiae lumine splendentem, sequitur voluntas sanctitatis totius sacramentum, virtutum augustale, libertatis & decretorum omnium penetrale secretissimum, cuius naturam & proprietates, ut pro materia obscuritate proponam clarissime, tria videntur necessaria. Primo, perfectio voluntatis diuina generatim. Secundo, illius libertas. Tertio, illius reliquæ proprietates & virtutes.

QVÆSTIO I.

De perfectione voluntatis diuina generatim.

Nomine voluntatis intelligitur facultas, quæ prævia cognitione bonum prosequitur, aueratur malum, intendit finem, & eligit media propter ipsum. Considero ergo primum qualis in Deo, & quotuplex sit voluntas. Secundò, quale obiectum illius sit. Tertiò qualis & quā multiplex eius actus.

SECTIO I.

*Qualis in Deo, & quotuplex sit voluntas. Quæst.
19. Artic. 1. 11. 12.*

Certum est primò, esse in Deo voluntatem, quia Datur vo
luntas in
Deo. vt suppono probatum ex Philosophia omne intellectuum est etiam volituum, quia omnis forma semper habet per se loquendo appetitum sibi consentaneum, quo feratur in obiectum conueniens, omnis intellectio est forma, ergo habet appetitum sibi consentaneum.

Dices, si Deus reuelaret Angelo se nelle concurrere cum eo ad eius volitionem illa intellectio non posset ordinari ad volitionem. Respon. illam intellectiōnem per se loquendo etiam ordinari absolute ad volitionem, quia per se semper obiectum habet odio dignum, quamvis per accidens nulla volitio possit eam sequi ex eo quod Deus nequeat mentiri.

Certum est secundò, nihil esse in diuina voluntate, quod possit habere rationem actus primi, siue sit ipsa potentia voluntatis, siue habitus, siue aliquid aliud, quia vt constat ex supra dictis omnis actus prius immanenter operatus dicit imperfectionem, & potentialitatem, vnde tota Dei voluntas est amor subsistens, vnicus, infinitus, &c.

Certum est tertio, esse in Deo appetitum naturalē, id est inclinationem ad aliquod bonum immediatè ortam à natura sine media cognitione, potestque huiusmodi appetitus in Deo distingui triplex; nam essentia quatenus est principium virtuale attributorum habet ad illa inclinationem, & persona producens inclinationem habet ad personam productam, & omnipotencia naturaliter inclinatur ad creaturas, neque tamen violentiam patitur circa eas, quas non facit, quia naturalis ille appetitus includit semper cogniti onem & appetitum elicitem ut conditiones; Deus enim habet appetitum communicandi se creaturis, quando recta ratio id ei dictabit, & voluntas eliget.

His ita constitutis, restant divisiones quædam voluntatis diuinæ, quarum inter Theologos mentio habetur frequentissima. Prima est, quam tradidisse

O primus